

ལྷུང་གི་རིགས་རྩུས་བརྗོད་པའི་ཡིག་ཆ་ཁག་གཉིས་ཀྱི་དབྱུང་སྐྱེད།

ཀུན་དགའ་ཡེ་ཤེས།

ལྷུང་ཞེས་པའི་བརྗོད་པའི་ལྷུང་གི་གོ་དོན་ཅི་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེའི་འབྲེལ་འགྲུབ་ཀྱི་གོ་རིམ་ལས་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེད་གི་ཞུང་།
ལྷུང་གི་མི་རྒྱུད་དམ་ལ་ཐོག་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་གང་ནས་མཆེད་པའི་སྐོར་ ལ་གསལ་འགྲེལ་བྱེད་ཐུབ་མིན། དེ་ཉིད་དུའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསལ་
སྤྱོད་པ་ལ་དོན་སྐྱོང་གང་ཞིག་ཆགས་ཡོད་མེད་སོགས་ནི་ ལྷུང་གི་རིགས་རྩུས་བརྗོད་པའི་ཡིག་ཆ་ཁག་གཉིས་ ཉེ། «ལྷུང་པོ་རྗོད་པ་ཚང་
ཞེས་སྐོར་དུ་ལས་བྱུང་པའི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱལ་ལྷུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་ཞེས་པའི་དབྱུང་སྐྱེད་ལེགས་སོ།» (བསྐྱུས་མིང་ལ་རྒྱལ་ལྷུང་དཀར་
པོའི་གདུང་རབས་ཞེས་ཟེར།) ཞེས་པ་དང་། «ལྷུང་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཤེས་དཀར་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བའི་དབྱུང་སྐྱེད་ལེགས་སོ།» (བསྐྱུས་མིང་ལ་
ལྷུང་རབས་ཤེས་དཀར་མེ་ལོང་ཞེས་ཟེར།) ཞེས་པའི་ཡིག་ཆ་མི་འདྲ་བ་ཁག་གཉིས་པོས་གསལ་བཤད་བྱེད་ཐུབ་སྟེ།

ལྷུང་རབས་ཁག་ཅིག་གི་ནང་དུ་ལྷ་སྐྱེད་གི་བྱུང་རིམ་བཞོན་ཡོད་པ་དེས། ཁ་ཅིག་གིས་ ལྷ་སྐྱེད་སམ་དམངས་ཁོང་གཏམ་རྒྱུད་འདྲ་
ཟེར་ནས་དེ་ལ་ཡིད་ཆེས་མི་བྱེད་པའི་སེམས་ཁམས་དེས་ ལྷུང་རབས་མི་འདྲ་བ་ཁག་གི་རིན་ཐང་དང་། དེས་བོད་སྤྱིའི་རིགས་རྩུས་ཀྱི་
མཆེད་ལྷུང་ས་ལ་ཐན་ཐོགས་ཡོད་པའི་འགྲེལ་བཤད་ཅི་ཞིག་བྱེད་ཐུབ་མིན་ལ་དོ་སྣང་ བྱེད་མཁན་ཉུང་དུ་ཆགས་ཡོད་པའི་དེ། “ལྷག་པར་
དུ་ལྷུང་དང་བྱ་སྐྱེད། བྱ་ཆེན་དང་བྱ་རྒྱལ་སོགས་ཀྱི་འདབ་ཆགས་སྐྱ་ཚོགས་པའི་འཚོ་གཞིས་ལ་མིའི་རིགས་ཀྱིས་སོགས་སྐྱབ་བྱས་པ་
ལས། ཁོ་ཚོ་སོག་མའི་འཚོ་གཞིས་ལས་གཏན་དུ་བྲལ་རྗེས། ལྷུང་དུ་ལུས་པ་ནི་དེ་དག་གི་འགྲན་རྒྱུ་བྱེད་པའི་འཕྲུང་ཅམ་དང་། རྒྱུ་ལས་
འགོངས་པའི་སྤོབས་ལྷགས་སོགས་ལ་ཆེ་བརྗོད་བྱས་པའི་ལྷ་སྐྱེད་ འབྲེལ་གཞིག་ཡིན་པས། ཡིག་ཆའི་ལྷུང་ས་མི་གསལ་བ་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་
རྒྱུན་བྱ་རིང་ནས་རིང་དུ་བསྐྱེད་པའི་དབང་གིས་ལྷ་སྐྱེད་གི་སྐྱེ་ནས་ལྷ་སྐྱེད་བྱུང་བ་དེས་ད་ལྟ་ཞིབ་འཇུག་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཞུང་ལྷུང་གི་
རིགས་རྩུས་སྤྱོད་པའི་ལྷུང་འདྲི་དང་། བོད་ཀྱི་རྩ་བའི་རྩུས་ཆེན་བཞེས་བྱུག་གི་ ཁོངས་སྤྱོད་ལྷུང་ས་པའི་བསེ་ལྷུང་དབྱེ་སོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་
སོ་སོ་ལ་གོ་སྟེ། བོད་དང་ཞུང་ལྷུང་གི་མི་རྒྱུད་ལ་ཕལ་ཆེར་འབྲེལ་བ་མེད་པ་འདྲ་བའི་གོ་ཉོག་བརྗོད་པ་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཀྱི་ལྷུང་ལས་
མཆེད་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་སྐྱང་ཚུལ་སྐྱ་ཚོགས་པ་དེ་དག་གིས་བོན་ཞེས་པ་འདྲི་བྱེ་རོལ་བ་ལ་འབྲེལ་ཡོད་པའི་རིག་གནས་ཞིག་ཡིན་ ཚུལ་
སྤྱོད་ལྷུང་ས་ལ་ཐན་གཏམ་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་པའི་ཁོང་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་དབང་གིས། གདོད་མའི་ཞུང་དང་སྐྱུར་རྒྱལ་བོད། ཞུང་ལྷུང་
གི་ཤེས་རིག་དང་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་བར་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཅི་ཡིན་སོགས་ལ་ཚང་དེས་ཅན་ཀྱི་སྐྱེད་ནས་རི་ལྷུང་རོས་འཛིན་བྱེད་པ་སོགས་ཀྱི་
ཐད་གཅིག་ཚོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལྷ་བཞེས་དུང་གཏན་འཁེལ་ཐབས་མེད་” །ན། ལྷུང་རབས་སྤྱོད་ལེགས་པའི་ཡིག་ཆ་འདྲི་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་དོན་
གསལ་འགྲེལ་བྱས་པའི་སྐྱེད་ལེགས་སོ། དོན་ཀྱི་གནད་ཅི་ཡིན་ལ་ འབྲེལ་བཤད་རྒྱུ་རྒྱ་ནི་དེང་གི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་གི་
ལས་འགན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་བསམ།

དང་པོ། ཡིག་ཆ་དེ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་ཁོག་དོ་སྟོན།

¹ ཐན་གཏམ་གསལ་པའི་ «ལྷུང་གི་རིགས་རྩུས་ཀྱི་མཆེད་ལྷུང་ས་དང་དེ་འབྲེལ་གྱི་ལྷ་སྐྱེད་ལ་དབྱུང་བ།» ཞེས་པར་སྐྱེད་བརྗོད་བྱས་ཡོད། «ལྷུང་གོ་འདྲི་
བོད་རིག་པ» ཏུས་དེས། 2015ལོའི་དེབ་སྐྱེད་1སྐྱེད་བཞོན་ཡོད།

༡ 《རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》 གྲི་སྒོར༥

《རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》 གྲི་མ་ཡིག་ནི་ཡག་སྲིས་སྣ་རིང་ཡིན་ཞིང་། འོག་གངས་37དང་། འོག་ངོས་74ཡོད། འདིར་ ཡིག་རྙིང་དེའི་སྒྲིག་གཞི་ལོ་རྒྱུང་རིམ་དང་། བརྗོད་བྱའི་མི་སྣ། བརྗོད་པ་ལ་དབྱེ་ཞིབ་ཅི་ལྟར་བྱས་པ་བརྗོད་ནས་མཐའ་དབྱེད་དང་བཅས་ རོ་སྒོར་ཁ་གསལ་འབྲུང་ཐབས་བྱེད་པ་ལ།

(༡) སྒྲིག་གཞི་དང་བྱུང་རིམ།

སྒྲིག་གཞི་དང་བྱུང་རིམ་ལ་བརྟེན་ནས་བརྗོད་བྱའི་བརྗོད་པ་ལ་འབྲེལ་བ་ཤད་བྱེད་ཐབས་འདི་ ཅོ་མ་རིག་བཅའ་སྡེ་ཆོས་ཀྱི་དབྱུང་ ཞིབ་བྱེད་ཐབས་ཞིག་ཡིན་སྲིད་མོད། སྣེ་གྲིས་ནི་བྱེད་ཐབས་འདི་ཡིས་ཡིག་ཆ་གསལ་གྱི་གསལ་གཞན་བཀོལ་བ་ལ་ཕན་ཐོགས་འབྲུང་སྲབ་ པར་ཡིད་ཆེས་གྲིས་དབྱུང་གཞི་ལ་འཇུག་འདོད་པ་ཡིན། དེ་ལ་《རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》 གྲི་སྒྲིག་གཞི་དང་བྱུང་རིམ་གང་ལ་ མཚོན་ན་ཡང་། གཙོ་བོ་ནི་དངོས་དོན་དང་གཏམ་རྒྱུད་མཉམ་བཤེ་བྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ རྒྱུང་པོ་ཚོད་པ་ཚང་ཞེས་པའི་བྱུང་ཁྲུང་ས་བསྟན་པ་ སྟེ། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆ་དེ་དག་གི་ཚིང་དུ་ལྷ་སྐྱུ་མི་གསུམ་གྱི་བར་དུ་འབྲེལ་བ་བྱུང་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་པ་ཞིག་བསྟན་པ་ ནི་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ལྷ་ སྐྱུང་གི་སྒྲིག་གཞི་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པས། དེ་ལས་ཆེས་གདོད་མའི་དུས་ཀྱི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་མོས་སུ་ གདོད་མའི་འདུ་ ཤེས་ལས་བྱུང་བའི་མཚན་ཉིད་གནས་ལུགས་འཚོལ་བའི་ལྷ་ཚུལ་རྣམས་བརྗོད་པ་ཡིན་པས། དེ་དག་ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་རབས་ཡིག་ཆ་མང་ཆེ་ འོས་ཀྱི་བརྗོད་བྱའི་ཁྲུང་ས་སུ་འདུས་ཡོད། ཡིག་རྙིང་འདིར་མཚོན་ན་ཡང་དེ་ལས་མ་འདས་པར་ དངོས་དོན་དང་ལྷ་སྐྱུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་ འདྲེས་མ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷུང་གི་རིགས་རྩལ་གྱི་མཚེད་ཁྲུང་ས་དང་འབྲེལ་རིམ་རྣམས་བསྟན་པ་ཡིན་པས་ན། དེ་གཉིས་ལྷུང་འབྲེལ་གྱིས་དོན་ གྲི་སྒྲིང་པོ་སྒོན་ཐབས་བྱེད་པ་འདི་ཡིག་ཆ་གསལ་འདིའི་སྒྲིག་གཞི་གཙོ་བོ་དང་། རྒྱུང་ཆོས་ཉལ་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད།

དེ་ལ་《རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》འདི་ལས་ཐོག་མར་“ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་རིག་སྣང་འོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ་” ཞེས་ པ་ལས་དབྱུང་ས་བ་ལས། བོན་སྐྱུ་ཞེས་པ་ནི་བོན་གྱི་ཤེས་རིག་གམ་བོན་ཐམས་ཅད་ལ་མ་འབྲལ་བ་མེད་པའི་བདག་ཉིད་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་ གང་རུང་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་དགོས་ཤིང་། དེ་ཉིད་སེམས་ཅན་གྱི་སྒྲོ་ལ་ལྷོས་ནས་ཁ་མིག་དབང་པོ་ཀུན་ཚང་གི་སྐྱའི་གཟུགས་སུ་བཞེངས་ པས་ན་བོན་སྐྱུ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཞེས་པ་སྟེ། བོན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྩ་བར་གཏུག་པ་ཡིན། བོན་སྐྱུ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ལ་ མཚོད་བརྗོད་བྱེད་པའི་ ལུགས་འདི་སྤྱི་རབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གང་ཞིག་ནས་དབྱུང་ཚུགས་ཡོད་པ་ཞུ་ཐབས་བྲལ་ན་ཡང་། 《མདོ་འདུས་》²སོགས་ཀྱི་དབྱུང་ལྟ་ཡང་བོན་སྐྱུ་ ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ལ་ཆེ་བརྗོད་བྱས་པའི་སྒྲོར་ལ་བརྟེན་ན་མ་མཐའ་ཡང་དུས་རབས་༡ ཉམའི་སྒོན་ནས་བོན་སྐྱུ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཞེས་པའི་བརྗོད་ ཆད་འདི་དང་། དེའི་མཚོད་བརྗོད་ཀྱི་སྒོལ་ཚུགས་ཡོད་པ་གསལ།

དེ་ལ་མ་ཐུང་ནས་ཡིག་ཆ་འདིའི་ཐོག་མའི་སྒྲིག་གཞི་ནས་ རི་རབ་ཁོར་ལུག་གི་འདིག་རྟེན་འདི་ནི་བོན་སྐྱུ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་ལུས་ཀྱི་ རྩལ་ཚད་ལྡར་ཆགས་པར་བསྟན་པ་སྟེ། “དེ་རྣམས་ཀྱང་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་དབྱུང་སྐྱེ་ཉལ་མ་རེ་རེ་དང་། བ་སྐྱེ་ཉལ་མ་རེ་རེའི་སྤྲེང་དུ་སྤོང་ གསུམ་འདིག་རྟེན་ལྷ་སུའི་ཞིང་ཁམས་རེ་རེ་མ་འདྲེས་པར་སོ་སོར་ཡོད་པ་ནི། སངས་རྒྱས་རེ་རེས་འདུལ་བའི་ཞིང་ཁམས་སོ།། ཀུན་ཏུ་ བཟང་པོའི་སྤོགས་བཅུ་ན། འཇུག་པོ་བཀོད་པའི་ཞིང་ཁམས་དེ་འདྲ་བ་དེ་ཅུ་བ་ རྩ་ཡོད་པ་ནི། སྤོགས་བཅུའི་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་བཅུའི་འདུལ་

² བོན་གྱི་བཀའ་འཇུག་ཚུ་ཆེན་པར་མ་དང་ཁོ་སྐྱབས་པར་མའི་བར་གཞི་ལས་བྱུང་བར་གྲགས་པའི་ཡིག་རྙིང་ 《མདོ་འདུས་》 ནི་དུས་རབས་11པར་ བྱུང་བའི་གཏྲེར་ཡིག་ཡིན་ཞིང་། ལྷ་རིང་པར་གཞིའི་འོག་ངོས་དང་པོར་སྒོན་པ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཐམས་ཅད་མཁུན་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ་ཞེས་ བཀོད་ཡོད།

ཉེ།”³ ཞེས་པ་སོགས་ལས་ལྷ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་སྣོད་བཅུད་ཀྱི་ཁམས་འདིའི་བྱེད་པོ་ཡིན་པར་བསྟན་པ་འདི་གཏམ་རྒྱུད་དང་ལྷ་སྣོད་འབྲེས་མའི་བྱེད་པོའི་ལྷ་སྣོད་པ་ཞེས་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལ་མཐུན་ནས་ལྷུང་ཞེས་པའི་བྱ་རྒྱལ་ཞེས་བྱེད་ཡོད་ཚུལ་བསྟན་པ་སྟེ། དེ་ཡང་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་སྣོད་ལ་བ་ཡིན་ཚུལ་དུ་བརྗོད་པ་ལས། བོད་དུ་འདེག་ཉེན་གྱི་བྱེད་པོ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཡིན་ཚུལ་དང་། དེའི་བསྟུན་གཟུགས་སུ་བྱུབ་པའི་བྱ་རྒྱལ་ལྷུང་འདི་ཉིད་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་རོ་བོར་སྦྱར་ཅི་ཐུབ་བྱས་པ་ལས། དེ་ཕྱིན་ཏུ་བྱུང་བའི་བྱ་རྒྱལ་ལྷུང་གང་ཡིན་ཡང་མི་མཐུན་ཚོགས་ལས་རྒྱལ་སྐབས་འདི་མཐུ་སྟོབས་ཀུན་ལྡན་གྱི་མཚོན་བྱེད་དུ་འདྲེག་པའི་རིན་ཐང་ལྟ་བུ་ཞེས་གསལ་པོར་བསྟན་པ་སྟེ། བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་དང་མཚོན་ཉེན། གསེར་དདུལ་གྱི་ཁྱི་སོགས་སུ་ལྷུང་གི་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་གཟུགས་རིས་འགོད་པའི་སྲོལ་འདིའི་དོན་གྱི་སྟོང་པོ་ཡང་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་རིག་སྤང་འོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མཚོན་པ་དང་། དེ་ཡི་ས་ཕྱི་སྣོད་ཀྱི་འདེག་ཉེན་ནས་ནང་བཅུད་ཀྱི་སེམས་ཚན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཁྲབ་ཚད་མཚོན་པར་བྱས་པས་དེ་ལྟར་ཆགས་པར་དེས་ལ། དེ་ལྟར་བྲིས་པས་བརྟན་ཅིང་བརྗིད་པ་དང་། གཞི་བརྗིད་དང་ལྡན་པར་ཆགས་པའི་རྣམས་ལ་མཚོན་པ་ཡིན་སྟེ། ལྷུང་དེ་ཉིད་རིགས་རྩ་གྱི་རྣམ་པར་འབྲེལ་བ་ལས་རིག་གནས་ཀྱི་དགོངས་བཅུད་འདྲོམས་པའི་མཚན་མཚོན་གྱི་རྣམ་པ་དང་ལྡན་པ་ཞེས་ཏུ་ཆགས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་རིགས་རྩ་གྱུར་ལས་འདི་གཅིག་པོ་མ་གཏོགས་མེད། འོན་ཀྱང་ལྷུང་ནི་བོད་ཀྱི་རིགས་རྩ་སྲ་ཤོས་དེ་ཡིན་མི་སྲིད་ལ། རིགས་རྩ་ཁྲབ་རྒྱ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡང་མིན་པ་ཤེས་གཤམ་ཆེ།

སྣོད་བཅུད་ཀྱི་འབྱུང་ལྷུངས་སམ་ཆགས་གནས་འདེག་སྟོང་གི་སྤྲིག་གཞི་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་བཤད་སྟངས་འདི་བོད་ཀྱི་སྲ་རབས་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ཞེས་གྲི་ལྷུང་ཚོས་ཡིན་ན་ཡང་། ཡིག་རྩིང་འདིའི་མཚོན་བརྗོད་བྱེད་པུལ་དུ་ཆགས་པའི་སྣོད་སྦྱོར་ལུས་པུལ་དེ་ཉིད་ནི་གཞུང་དོན་ཏུ་བརྗོད་རྒྱུའི་ལྷུང་གི་རིགས་རྩ་དང་ཐང་ཀར་འབྲེལ་བ་དམ་པོ་ཡོད་པ་མ་ཟད། འོག་གི་བརྗོད་བྱེད་འབྲེལ་ཐབས་མེད་པར་ཆགས་ཡོད་པ་སྟེ། སྤྲིག་གཞིའི་རིས་པ་ལྟར་ན། རྗོད་བྱེད་ཀྱི་སྐྱད་ཆ་དང་པོ་ནས་གཞུང་དོན་དངོས་སྤྱོད་འགོ་རྒྱུགས་འདུག་ཟེར་ཚོགས། དེ་ལ་མཐུན་ནས་ལྷུང་པོ་རྗོད་ཚང་གི་ལོ་རྒྱུས་བསྟན་ཡོད་དེ། དེའི་བྱུང་རིམ་ནི། དང་པོ་ཞང་ལྷུང་ཁ་ལུག་གི་ལུལ་དུ་ཡོད་པའི་མེ་ཉོག་མཛེས་པའི་སྤྱིང་ལ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་སྣོད་ལ་བར་བྱེད་པའི་བྱ་རྒྱུད་དེ་ཉིད་ལན་ཅིག་བྱོན་པ་ལས། ཞང་ལྷུང་གི་མི་རྒྱུད་ཐོལ་ཚུལ་བཞོན་ཡོད། དེ་འོག་ཏུ་བཞོན་པའི་བྱུང་རིམ་དང་སྤྲིག་གཞི་ནི་སྤྱིང་རྒྱུས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལྟར་བཞོན་པ་སྟེ། དང་པོ་ལྷུང་གི་རིགས་རྩ་རྣམས་མངའ་རིས་སྣོད་སྤྱོད་བར་གསུམ་དང་། དབུས་གཙང་རྗོད་ལུལ་སོགས་དང་། དེ་བཞིན་གྱི་མདོ་ཁམས་ཚོགས་སུ་ཆད་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ས་ཆ་ཁག་ཅིག་ལ་ལྷུང་གི་རིགས་རྩ་གྱི་མིང་དང་དེ་ལས་བྱུང་བའི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་དབང་ཐང་ལ་བརྟེན་ཉེ་ས་མིང་ཁག་ཅིག་ལ་ལྷུང་རྩ་གྱི་མིང་ཡོད་པའི་འབོད་སྟངས་ཁག་ཅིག་བྱུང་ཚུལ་སྤོང་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ལྷུང་ལྷུང་དདུལ་མཁར་⁴། འདན་ལྷུང་དང་ཉེ་ལྷུང་⁵། ལྷུང་དབུས་རྗོད་ས་⁶། ལྷུང་སྦྱ་འབྲེལ་ཟེར་བ་དང་། དེ་བཞིན་གྱི་ལྷུང་གི་རྩ་རྒྱུད་རྣམས་ལ་ཉོར་དམག་གིས་གཞོད་པ་བྱས་པའི་སྣོད་ཀྱི་དངོས་ཡོད་གཏམ་རྒྱུད་⁷སྣོད་བཞོན་ཡོད། དེ་ལ་མཐུན་ནས་ལྷུང་རྩ་གྱི་སྲས་རྒྱུད་རྣམས་སྤོང་བརྗོད་བྱས་ཡོད་ཅིང་། དེའི་བྱུང་རིམ་འགོད་སྟངས་ནི་སྤོང་རྟོག་བསྟར་ལ་བརྒྱས་པ་བཞིན་གཅིག་ནས་གཅིག་འབྲེལ་གྱིས་སྤོང་ཡོད་ན་ཡང་ཡིག་ཆ་རང་དོན་ནས་པ་མ་བྱ་ཚའི་སྤོང་རྒྱུད་ལྟར་སྤོང་བརྗོད་བྱས་པར་པ་བྱ་དོ་མི་འཕྲོད་པའི་ཆ་དེ་ལྷུང་མང་། དེ་ནི་ཡིག་རྩིང་འདིའི་བྱུང་རིམ་ཐང་གི་ཞན་ཆའམ་སྟོན་ཆེན་པོ་ཞེས་པ་རེད།

³ ལྷུང་པོ་སྟོན་ལྷུང་མཚོན་གྱིས་མཛད་པའི་ 《ལྷུང་པོ་རྗོད་པ་ཚང་ཞེས་སྣོད་ང་ལས་བྱུབ་པའི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱལ་ལྷུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་ཞེས་པའི་དབུ་ཚོགས་ལགས་སོ》 ལྷ་རིང་ལག་བྲིས་མའི་ཤོག་ངོས་2མདུན་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་1-3བར་བཞོན་ཡོད།
⁴ བོད་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་7རྒྱབ་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་1 ན་བཞོན་ཡོད།
⁵ བོད་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་9རྒྱབ་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་3ན་བཞོན་ཡོད།
⁶ བོད་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་11རྒྱབ་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་5ན་བཞོན་ཡོད།
⁷ བོད་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་10-12བར་དུ་བཞོན་ཡོད།

ཡིག་རྒྱུ་འདི་ལྟེན་གཞི་གཞི་གསུམ་པའི་ནང་དུ་ རྒྱུ་གི་རིགས་རྩ་ས་རྣམས་པོད་དང་འདྲ་ལྷན་གྱི་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་དབང་ཆེན་དཔོན་
 རིམ་ཁག་གིས་སྐྱོ་མཚོད་དུ་བཀུར་ཚུལ་གསལ་པོར་བཀོད་པ་དང་། དུས་རབས་མཐུན་ཅམ་ནས་པོད་ཀྱི་བཅོན་པོ་ཁྱི་སྲོང་གླེ་ལུ་བཅོན་གྱིས་
 པོན་གྱི་ལྟ་སྲོད་ལ་དགག་པ་བརྒྱབ་ནས་སྤེལ་མི་ཚོགས་པ་བྱས་རྗེས་རྒྱུ་གི་རིགས་སུ་འཁྲུངས་པའི་ ག་ཤེན་པོ་རྣམས་པོད་ཀྱི་མཐའ་ཁྲུལ་དང་
 རྟོར་གྱི་ཡུལ་དུ་སོང་སྟེ། ས་ཆ་དེ་དག་གི་སྐྱོ་མཚོད་དུ་བཀུར་ཚུལ་བཀོད་ཡོད། ལྷ་རབས་ཀྱི་སྤྱི་གཞི་འདི་ལས་སུ་གཞུགས་ཀྱི་དུས་ཚུགས་
 མི་གསལ་ན་ཡང་། དམ་པ་རྒྱུ་སྐྱོ་མཚོད་ནས་འདྲ་ལྷན་གསལ་པ་ཡན་དུ་སྐྱོ་མཚོ་དེ་དག་གི་གདན་ས་གཅིག་ཡིན་ མི་པོ་དང་། དེ་དག་ལ་སྐྱོ་རབས་ཉི་
 ལུའི་མཚན་རེ་རེ་ནས་བཀོད་ཡོད། དེ་ནས་སོ་སོར་གྱེས་ཉི་དུས་ལྷིས་སུ་རྒྱུ་རྩ་ས་ཁ་འཕྲོད་པ་ལས་བྱུང་བའི་རིགས་རྩ་ས་སོ་སོར་གྱེས་
 པའི་སྐྱོ་རབས་ཉི་ རྒྱུ་པོ་གསེར་ཆ་ཚང་མ་སྐྱོ་རབས་བརྒྱ་གཉིས་ཀྱི་མཚན་རེ་རེ་ནས་བཀོད་ཡོད་པ་དང་། ཚབ་ཚང་ལ་སྐྱོ་རབས་ལྔ་
 བྱུང་བའི་¹⁰ལོ་རྒྱུས་བཀོད་ཡོད།

སྤྱི་གཞི་བཞི་པའི་ནང་དུ་རྒྱུ་གི་མི་རྒྱུད་ལས་འདན་རྒྱུ་གི་རྒྱུད་དུ་འཁྲུངས་པའི་དམ་པ་རྒྱུ་སྐྱོ་མཚོ་གྱི་མཚན་པ་སྐྱོ་ཚོ་གསལ་པའི་
 རྐྱེན་དམིགས་བསལ་དུ་སྐྱེད་བརྗོད་བྱས་ཡོད་ཅིང་། དོ་སློབ་བྱས་པ་ལྟར་ན། མི་དེ་ནི་རིག་རྒྱ་རྩ་ས་གསུམ་གྱི་བྱེད་རྩལ་ཁྲུང་བར་བ་ལྟར་
 མཁའ་ཞིག་སྟེ། དེ་དོ་སློབ་བྱེད་པའི་བྱུང་རིམ་ཁོད་དུ་གཏམ་རྒྱུད་དང་སྐྱེད་ནས་གསལ་བ་འདྲ་བྱས་པ་སྟེ། རྐྱེད་འཚོམས་པ་བྱ་ཡི་བེད་སྟོན་
 ལུ་པའི་མི་ཞིག་དམ་པ་རྒྱུ་སྐྱོ་མཚོ་སྐྱུངས་སུ་འོང་བ་ན། ཁོང་གིས་མཁའ་ཉི་ཡང་དཔེན་རྒྱ་འབྲུལ་གྱི་སྤྱུག་པར་ཡིབ་པས་སྐྱུང་མ་སྤྱབ་པ་
 དང་། དགོ་སློབ་རྣམས་མཁའ་ལ་འབྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་ རྒྱུད་རྩལ་གྱིས་པ་རོལ་པོ་བམས་པར་བྱས་པ་སོགས་ལྟ་སྐྱུང་དང་དོས་བྱུང་དོན་རྒྱུན་
 ཉིས་འགྲོས་ཀྱིས་སྐབས་དེར་དམ་པ་རྒྱུ་སྐྱོ་མཚོ་གྱི་མཚན་པ་རྒྱས་ ཚུལ་དང་། དེ་ལ་སྤྱུག་དོག་གིས་སྐྱུང་སེམས་འཚིང་བ་རྣམས་དང་འཕམ་
 ཚོད་བྱས་པའི་སྐྱོར་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་རྣམས་འཆད་པའི་ཞོར་ནས་ལོ་རྒྱུས་དངོས་ཀྱི་དོན་བརྗོད་པར་བྱས་པས། གཅིག་བྱས་ན་རྒྱུང་ རབས་
 འདིའི་ཚོམ་སྤྱི་གཞི་པ་ཡང་རྒྱུ་སྐྱོ་མཚོ་གྱི་རིགས་རྩ་ས་སམ་སྐྱོ་ལ་འབངས་ དང་། ཡང་ན་ཉི་གནས་སུ་འཁྲུངས་པ་ཞིག་ཡིན་ཤས་ཆེ། ཡིག་ཚང་
 འདིའི་སྤྱི་གཞི་བཞིའི་ཁོད་དུ་སྐྱོ་སྐྱུང་གི་ཆ་འབྲེས་ཚད་ཅུང་མང་པ་ནི་དཔོན་དགོ་དང་དཔོན་དབྱུས་ཞེས་པའི་རྒྱུ་གི་མི་རྒྱུད་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 རྐྱེད་ཡིན་ཉི་ འདྲ་ལྷན་སྐྱེད་རྒྱུ་མ་སྐྱོ་མཚོ་གནས་མཚོ་སྤྱུག་མའི་ འབྲེས་སུ་སྐྱོ་མཚོ་སྐྱུང་ལ་བཞུགས་ཡོད་པ་ལས། མཚོ་ལ་གནས་པའི་སྐྱོ་
 རྣམས་སྤྱུག་དོག་སྤྱེས་ཉི་སྐྱེད་རྒྱུ་མ་སྐྱོ་མཚོ་ལ་གཞོད་པར་བརྟམས་པ་ན། རྐྱེད་རྒྱུ་གིས་དབལ་བྱུང་གཡུག་ནས་བཀོད་པ་ལས་སྐྱོ་དེས་
 ལན་ཆགས་ཐང་གསུམ་སྟོག་པར་ཤོག་ཟེར་ནས་སྐྱོན་ལམ་རན་པ་ པོར་བས་སྐྱེད་རྒྱུ་མ་སྐྱོ་མཚོ་རྒྱ་གར་ཡུལ་དུ་གྲོང་བ་དང་། སྐྱུལ་པ་པོད་
 ཡུལ་དུ་སྐྱོ་གཉིས་སྐྱུང་དུ་འཁྲུངས་པ་ནི་དཔོན་དགོ་དང་དཔོན་དབྱུས་གཉིས་ཡིན་པ་དང་། སྐྱོ་བུད་དེ་ནི་ རྟོར་གྱི་མི་ཚོན་དོར་དོར་ཡེ་སྐྱར་
 ཟེར་བའི་རིགས་སུ་སྤྱེས་ནས་སྐྱོན་གྱི་ལན་ཆགས་བསྐྱུགས་པའོ་¹¹ཞེས་སྐྱེད་ཡོད།

མདོར་ན་ཡིག་རྒྱུ་འདིའི་སྤྱི་གཞི་དང་བྱུང་རིམ་གང་ཡིན་ཡང་དངོས་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐྱོ་སྐྱུང་མཉམ་བཤེ་བྱས་པའི་ཐབས་ཀྱིས་
 རྒྱུ་གི་རིགས་རྩ་ས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བསྟན་པ་སྟེ། དེ་ནི་ད་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚའི་ རྒྱུངས་འཚོལ་བ་ལ་འདོར་ཐབས་བྲལ་བའི་དབྱུང་གཞིའི་རིན་
 ཐང་ཆེན་པོ་ཡོད་སྟེ། མཚུགས་ལུ་ཚོམ་པ་པོ་འཕམ་སྤྱི་གཞི་པ་པོས་ “རྒྱུ་དཀར་སྐྱོ་རབས་འདི་ནས་འཁྲུངས་རིམ་བཞིན་འགྲོས་ ” ཞེས་རྒྱུང་
 གི་མི་རྒྱུད་ཀྱི་མ་རྣམས་འཕྲོ་མཐུད་ནས་འགྲོ་བར་རེ་སྐྱུལ་བྱས་ཉི་སྤྱི་གཞི་པའི་ཞིག་མཚུགས་སུ་སྐྱུང་བ་ལས་རྒྱུང་རབས་ཡོངས་སུ་མཚུགས་
 བསྐྱུས་པར་རྒྱུན་སྤེལ་རང་བཞིན་ནས་སྐྱུང་མཐུད་དགོས་པར་བསྟན་པ་དེས་རྒྱུང་རབས་ནི་མི་སྐྱོ་གཅིག་གིས་གྲེས་པ་ཅམ་གྱི་ཟེན་ཐོ་ཅམ་

8 གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་22མཚུན་ཐིག་ཤེང་3ནས་རྒྱབ་ངོས་ཐིག་ཤེང་1བཀོད་ཡོད།
 9 གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་22 རྒྱབ་ངོས་ཐིག་ཤེང་1བཀོད་ཡོད།
 10 གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་22 རྒྱབ་ངོས་ཐིག་ཤེང་4བར་བཀོད་ཡོད།
 11 གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་28-29བར་བཀོད་ཡོད།

ལ་མ་དམིགས་པར་མི་རབས་རེ་རེས་རྒྱན་མཐུན་ནས་འདི་དགོས་པར་བསྟན་ཡོད། དེ་ལྟར་ཡིག་རྒྱུད་འདིའི་ཚན་པ་དང་པོའི་མཐུག་ཏུ་
ལྷུང་རུས་བརྗོད་པའི་སྤྲིག་གཞི་དེ་ལྷུང་པོ་གཡུ་ཁྲི་སྟེང་པས་མཛད་པར་བསྟན་པ་སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་གསལ་བཤད་བྱེད་ཐུབ།

(༡) མི་སྒྲུབ།

ཡིག་རྒྱུད་འདི་ནི་རིགས་རྩལ་ཤིག་གསལ་མི་རྒྱུད་གཅིག་ལོ་རབས་མང་པོ་དང་ས་ཁུལ་མང་པོར་མཆེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཆེད་དུ་བརྗོད་
བ་ཡིན་པས། དེའི་བརྗོད་བྱུང་གྱུར་བའི་མི་མང་ཞིང་། སྤྲིག་རིམ་ཉོག་ཆེ་བའི་དབང་གིས་གོང་དུ་སྐྱེད་བ་བཞིན་ལ་ལ་ཞིག་པ་མེས་གང་ནས་
བརྒྱུད་པ་སོགས་གསལ་ཆ་འབྲུང་དཀའ་ན་ཡང་། ཁྲིམ་རྒྱུད་གཅིག་གི་བྱུང་ལྷངས་སྟོན་པའི་ཆ་ནས་མི་རབས་གཙོ་བོ་རྣམས་ཀྱི་བརྒྱུད་
རིམ་ལྷུང་གསལ། དེ་ལ་ཡིག་རྒྱུད་འདིའི་སྟོན་གྱི་ཆ་ནས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་ནི་འཛིག་རྟེན་གྱི་བྱེད་པོ་ཡིན་པར་བསྟན་ཡོད་པ་ལས། རི་རབ་གྱི་
སྤྱོད་པ་བཅུ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོའི་རྣམ་འབྲུལ་ལས་བྱུང་བའི་སྣ་བཅུ་བྱུང་ཡོད་པ་ནི། “དབུ་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་མི་རྒྱུ་བའི་རྒྱལ་
མཚན་ཅན་དང་། ཤར་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་མི་འབྲུང་བའི་གཡུང་དུང་ཅན་དང་། བྱང་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་སྟོབས་གྱི་འཁོར་ལོ་
ཅན་དང་། རྒྱུ་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་ཐམས་ཅད་འབྲེལ་བ་ཅན་དང་། ལྷོ་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་ཡིད་བཞིན་གྱི་འོར་བུ་ཅན་དང་།
བྱང་ཤར་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་འོད་དཔག་མེད་འཕྲོ་བ་མཉམ་ཉིད་དགོངས་པ་གསལ་བ་དང་། བྱང་རྒྱུ་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་སྤྲིག་པ་
འཆད་པ་དང་། ལྷོ་རྒྱུ་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་ཟད་མེད་གཏེར་གྱི་སྟོང་པོ་ཅན་དང་། ལྷོ་ཤར་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་འོད་དཔག་མེད་འཕྲོ་བ་ཅན་དང་།
སྟོན་སྤྱོད་པ་གཉིས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་རིགས་སྣ་འོད་གྱི་རྒྱལ་པོ་དང་བཅུ་ཡིས་འདུལ་བའོ”¹² ཞེས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་འདི་ཉིད་འཛིག་རྟེན་གྱི་བྱེད་
པོར་ངོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལ་མཐུན་ནས་སངས་རྒྱལ་དང་མེས་པོ་དཔལ་དང་། དེས་པ་ཅན་གྱི་སྤྱུལ་སྤྱུ་དང་། མ་ངེས་པའི་སྤྱུལ་སྤྱུ་
སོགས་ཀྱི་ངོ་བོ་གཅིག་ཏུ་འབྲེལ་བ་ལས་བྱུང་བའི་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོ་འདི་ཉིད་ནི་བྱུང་ལྷུང་དུ་སྤྱུལ་ཏེ་འཛིག་རྟེན་ལ་ཁམས་སུ་སྤྱོད་པར་བསྟན་ཡོད།
ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོའི་རྣམ་སྤྱུལ་དུ་གྱུར་བའི་བྱུང་ལྷུང་པོ་དེ་ནི་ “འདབ་ཆགས་གྱི་རྒྱལ་པོ་རྩ་ཚོ་དང་། སྤྱུ་མིག་དམར་བ། སྤྱི་གཙུག་འོར་བུ་འོད་
འབར་གྱི་རྒྱན་ཡོད་པ། གསུམ་བབ་པས་ཅི་ཡི་ལྷས་དང་ཚོ་འབྲུལ་ཡིན་ཞེས་ཀྱན་ལ་རིས་པས”¹³ ཞེས་པ་ལས་ལྷུང་དེའི་དབུ་ལ་གནས་
རུའམ་རྩ་ཚོ་འོད་པར་བསྟན་ཡོད་པ་དེ་ནི་ལྷུང་པོ་ཡིན་པར་བསྟན་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ས་ལ་སྤྱུལ་མོ་བསྐྱད་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེལ་སྐོང་གསུམ་
ལས་ཆེ་བ་ལྷུང་རྒྱལ་དང་། དེ་འོག་ལྷུང་སྐོང་ཐོག་ལ་འབར། རྒྱུང་བ་དམ་ལྷུང་རྒྱལ་གསུམ་བྱུང་ཡོད་པ་ཡིན། ལྷུང་རྒྱལ་དང་དམ་ལྷུང་
རྒྱལ་གཉིས་གྱི་གུམ་གྱི་སྤྲིམ་སྤྱུ་དེ་གོང་རྒྱལ་གྱི་རིང་ལ་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་བྱས་ནས་བོན་ཚོས་སྤེལ་དུ་བཅུག་པའི་སྐོར་《ལྷུང་རྒྱལ་དཀར་
པོའི་གདུང་རབས》ལས་ “དེའི་སྤྲིམ་སྤྱུ་དེ་གྱུང་རྒྱལ་གྱིས། ལྷུང་རྒྱལ་དང་དམ་ལྷུང་རྒྱལ་གཉིས་བོན་གྱི་བསྟན་པ་སྤེལ་བ་ལ། བོད་ལུལ་
དུ་གདན་འདྲེན་ནས་ཐེག་པ་རིམ་དགུའི་བོན་དང་། འཕྲུ་ལོ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་འབྲུམ་སྤེ་དང་། གསང་སྤྲིམ་ཐབ་མོ་མང་དུ་སྤེལ་ནས། བོན་དང་
ཞང་ཞུང་གཉིས་ཀ་ལ་བཀའ་འདྲིན་ཆེའོ”¹⁴ ཞེས་པ་ལས་སྤྱུ་དེ་གྱུང་རྒྱལ་ནི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་དགུ་བའམ་སྟོན་གྱི་སྟེང་གཉིས་ལས་མཐའ་མ་
རུ་བཟང་བ་སྟེ། དེ་བྱུང་བའི་དུས་ཚད་ལས་ཆེར་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་དང་པོ་ལས་མས་ནས་ཚུགས་པ་ཡིན་པས། ལྷུང་གི་རིགས་རྩལ་འདི་
ཉིད་བོད་ཀྱི་ལུལ་ལྷུང་དུ་ཡང་པལ་ཆེར་དུས་ཚུགས་འདི་ནས་མཆེད་པ་གསལ།

དམ་ལྷུང་རྒྱལ་ནས་མི་རབས་གང་འཚམས་ཤིག་བྱུང་རྗེས་ **སྤྲིག་སྤྱོད་ཏུ་འཛིན་དང་། དཔལ་གྱི་འགྱིར་ཏེ། ལྷུང་ཐ་ལེ་ཤེས་མཚོ་**
རྒྱལ་དང་གསུམ་བྱུང་བར་བསྟན་འདུག་ལ།ཁ་ཤས་ཀྱིས་ལྷུང་པོ་སྤྲིག་སྤྱོད་ཏུ་འཛིན་ཏེ་བོན་གྱི་ལོ་ཆེན་བཞིའི་གསལ་ཡིན་པ་དང་། དེ་དག་གཉམ་

¹² གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་2མདུན་ངོས་ནས་རྒྱུ་འོས་གཉིས་སུ་བཀོད་ཡོད།
¹³ གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་3མདུན་ཐོག་སྤེངས་ལྷུང་འོས་ཐོག་སྤེངས་1བར་བཀོད་ཡོད།
¹⁴ གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་4 རྒྱུ་འོས་ཐོག་སྤེངས་4ནས་6བར་བཀོད་ཡོད།

བའི་བཀའ་བརྒྱུན་ཚོས་ལུགས་ལ་མར་བའི་བརྒྱུན་འཛིན་དང་ལྷན་དུ་བའི་བརྒྱུན་འཛིན་གཉིས་བྱུང་ཞིང་། ལྷན་བའི་བརྒྱུན་འཛིན་ཏེ། ལྷན་པོ་
 རྣམ་འབྲོར་ནས་རིམ་བཞིན་དར་རྒྱས་བྱུང་བའི་བཀའ་ལ་བརྒྱུན་པ་ལ་ཤངས་པ་བཀའ་བརྒྱུན་ཅེས་ཐོགས་པ་དེ་ཡིན། ཁོང་འབྲུངས་པའི་
 དུས་ནི་རབ་བྱུང་དང་བའི་གོང་གི་དུག་ཅུ་རྣོར་དང་བའི་ལྷགས་རྣམས་ལྟེ་སྤྱི་ལོ་909ལོ་ཡིན་པས་ན། དེ་དག་དག་དུས་རབས་བཅུ་བའ་
 འཁེལ་ཡོད་པས་ད་བར་ལོ་ངོ་རྣོང་ལྷག་གཅིག་འདས་ཟིན།

ལྷན་པོ་རྣམ་འབྲོར་གྱི་སྲས་ལྷན་པོ་མི་ལ་བྱུང་བ་རྒྱལ། དེའི་སྲས་ལྷན་པོ་ལེགས་སྐྱབས་བྱ་བ་སྟེ། “དེས་ཆེ་སྟོང་ལ་བོན་དབུས་
 གཏེར་གྱི་སྒོལ་བཟུང་ནས། སྟོན་བཀོད་རྣམས་ཅོ་ཅ་ནི་བཞུགས་གནས་བཀོད་ལྷག་ལྷན་དུ་ལྷན་བོན་ལྷ་གཉིན་དང་ལྷགས་མཆེད་བྱས་ཏེ།
 གཉིས་ཀས་ཐོག་སེར་བསྐྱབས་ཏེ། དེར་ཡོན་ཏན་གྱི་རི་ལ་ལོ་བཅུ་གཉིས་དུས་སུ་སེར་ཆེན་པོ་བཞུགས། ད་ལྟ་བུའང་མང་པོ་ཡོད་པ་དང་།
 དེ་ལ་འབྲོད་པ་དག་སོ་སྟེས་ནས་ཆེ་སྟོང་ལ་མར་པ་ལོ་རྒྱ་བ་ལ་ན་རོ་ཚོས་དུག་སོགས་ཞུས་ཏེ། སྐབས་ཐོབ་ནས་རྗེ་མི་ལ་རས་པ་ཞེས་སུ་
 གྲགས་སོ”¹⁹ ཞེས་བཀོད་ཡོད་ཅིང་། གཙང་སྟོན་ཏེ་རུ་ཀ་སངས་རྒྱས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་ཤིང་ཡོས་ཏེ་སྤྱི་
 ལོ་1495ལོར་བཅུ་མས་པའི་མི་ལའི་རྣམ་མགྱུར་དང་། རི་བོ་ཆེ་ཚོས་རྗེ་མི་གཡོ་མགོན་པའི་སྟོན་མ་ཏྟ་ཆག་པ་ཆེ་དབང་རྒྱལ་གྱིས་རབ་བྱུང་
 བརྒྱད་པའི་མེ་ཡོས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་144ལོར་བཅུ་མས་པའི་《སྟོ་རོང་ཚོས་འབྲུང་སྐབས་ལྷག་གསལ་བྱེད་》སོགས་སུ་བཀོད་པའི་མི་ལའི་རྣམ་ཐར་
 དང་ལྷན་དུ་བཞུགས་སུ་བཀོད་པའི་གནས་ཚུལ་བར་ལྷན་པར་ཅུང་ཡོད་དེ། མི་ལ་ནི་མར་པ་ལོ་རྒྱ་བ་ཚོས་གྱི་སྟོ་གོས་གྱི་སྟོན་མ་ཀ་ཆེན་བཞིའི་
 ཡ་གྲལ་བར་གི་ཀ་ཆེན་ཡིན་ཞིང་། འདི་ཉིད་རབ་བྱུང་དང་བའི་ལྷགས་འབྲུག་(1040)ལོར་ཡབ་མི་ལ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་དང་ཡུམ་ལྷན་
 ཚོ་དཀར་རྒྱན་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་མང་ཡུལ་གྲང་ཐང་གི་སྐར་ཅ་རུ་སྐྱེ་འབྲུངས། སྐྱ་རྒྱུང་དུའི་སྐབས་མཚན་ལ་ཐོས་པ་དགའ་ཞེས་ཞུ། ས་
 ཏྟ(1078)ལོར་སྟོ་གྲག་དུ་མེབས་ཏེ་མར་པ་ལོ་རྒྱ་བ་ཚོས་གྱི་སྟོ་གོས་དང་མང་ལ། དགྲུང་ལོ་གྲ་བཞི་པ་རབ་བྱུང་གཉིས་པའི་རྒྱ་
 ཡོས་(1123)ལོར་སྐྱེ་གཤེགས་ཟེར། ལྷན་རབས་ནང་དུ་མི་ལ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་མཚན་ལ་མི་ལ་བྱུང་བ་རྒྱལ་ཞེས་བཀོད་ཡོད་
 ཅིང་། མི་ལ་རས་པ་ཞེས་བའི་བྱུང་བ་ཐོབ་རྗེས་ཀྱི་མིང་ཡིན་པ་ལས་རྒྱུང་དུས་སུ་ཐོས་པ་དགའ་ཞེས་པའི་འབོད་སྙངས་ཞིག་ཡོད་པ་སྟེང་
 མེད། དེ་བཞིན་གོང་སྟེང་གི་ཡིག་ཆའི་ནང་ལྷན་པོ་ལེགས་སྐྱབས་ཞེས་པའི་འབོད་སྙངས་སྟོར་ཡང་སྟེང་བཞེད་བྱས་མེད།

སྐད་དུ་རྒྱལ་རྒྱལ་ལས་མས་སུ་བྱུང་བའི་ལྷན་པོ་དེགས་དུས་ཀྱི་ཡབ་མེས་དམ་ལྷན་པོ་ནས་བརྒྱུན་པའི་དེགས་སྲས་ནི་དཔལ་གྱི་
 འབོད་ཏེ་དང་། དེའི་སྲས་མཚན་གི་སྟོན་མ་དང་། སྐྱུངས་སྐྱུངས་ཅེ་གཉིས་དང་། སྐྱུངས་སྐྱུངས་ཅེ་ནས་ལྷན་པོ་བཀའ་ཤིས་རྒྱལ་མཚན། དེ་
 རྣམས་ལྷན་པོ་ལེགས་པའི་མགོན། དེ་ནས་ལྷན་པོ་གྲུང་ཆེན་རྒྱ་མེད་དང་ར་སངས་ཁྱི་ཞེ་ཁོད་གཉིས་ཡིན་ལ། ར་སངས་ཁྱི་ཞེ་ཁོད་ནི་བོད་
 རྒྱལ་པོ་གཅིག་པ་རྣམས་ཀྱི་གཉན་གཟིགས་ཀྱི་སྐྱ་གཤེན་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ན། སལ་ཆེར་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བཞི་བ་ཡས་མས་ཅམ་ལ་
 འཁེལ་ཆོག་པ་དང་། ར་སངས་ཁྱི་ཞེ་ཁོད་ཀྱི་སྲས་ལྷན་པོ་ར་སངས་སྐྱ་རྒྱལ་དང་། དེ་ནས་བརྒྱུན་པའི་དེགས་སྲས་ཏེ་མི་ཅི་ཅ་སྟེ། ལྷན་པོ་
 གྲུང་ཆེན་རྒྱ་མེད་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ཚོས་ཀྱི་བཟུན་པ་ལ་མི་སྟེགས་སྟོན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཡང་ཡང་འཛོམས་ནས་བཟུག་པར་བྱེད་པ་ལ་སྐྱུང་སྟོན་
 བྱས་པས་རྒྱ་གར་ཚོས་ལ་བཀའ་འདྲིན་ཆེ་བར་བཤད།

ལྷན་པོ་སྟེགས་སྐྱུང་ཏེ་གཤིས་ཞང་ལྷན་གི་རྒྱལ་ས་ཡུན་རིང་དུ་བཟུང་བ་དང་། དེ་ནི་དུང་དཀར་ཆོག་མཚོ་དུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན། “བོད་
 རྒྱལ་གཉན་འཁྱི་བཅོན་པའི་སྐྱེ་རིང་ལ་བྱུང་བ་སྟེ། ལྷན་པོ་སྟེགས་སྐྱུང་ནི་གཙུག་དང་། གཉན་མི་ཤུ་སྟེགས་དེ། རྗེ་ཁོད་ལྷག་གཙོ་བོན་ཞི་གཙུག་
 བཅས་བཞེས་རིན་ཆེན་གསེར་སྟེ། ལྷན་ནས་རྣམས་ཀྱི་མཚན་པའི་ཡུལ་མང་པོར་བཀོད། བོན་རྣམས་ཞུས། བོན་རྣམས་རྗེ་ལ་གཟིགས་

¹⁹ ལྷན་པོ་སྟོ་གོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཚན་པའི་《ལྷན་པོ་ཁོད་པ་ཆང་ཞེས་སྟོང་ང་ལས་སྐབས་པའི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱལ་ལྷན་དཀར་པའི་གདུང་རབས་ཞེས་
 པའི་དབུ་ཚུགས་ལེགས་སོ》 ལྟ་རིང་ལག་བྲིས་མའི་ཤོག་ངོས་ 5རྒྱུབ་ངོས་སུ་བཀོད་ཡོད།

ལུལ་བས་རྗེ་ཡང་དགེ་སྲིད་པས་གསལ་བའི་ལོ་ལོ་བཞི་ལ་བོན་གྱི་ལོ་རྒྱ་བ་ཆེན་པོ་བཞི་ལ་གྲགས་” ཟེད། རྗེ་སྲིད་སྲིད་ལྟ་བུ་ལྟ་བུ་བརྒྱུད་པའི་
མི་རབས་གསུམ་པ་ལྟར་པོ་སྲོང་རྒྱུད་རིང་མོས་རྒྱལ་ས་བཟུང་། དེའི་དུས་སུ་ཞང་ཞུང་གོང་ལོག་བར་ལ་དམག་འཁྲུགས་བྱུང་བ་ལས་ལྷུང་
ངས་ལྷུང་པོ་ཚོད་པ་ཚང་གི་མི་རྒྱུད་དེ་དག་ཞང་པོད་སྲོང་རྒྱུད་ཀྱན་ཏུ་ཁ་འཐོར་དགོས་བྱུང་བ་དང་། བལ་ཡུལ་དང་ང་མོན་གྱི་ཡུལ་སོགས་སུ་
ཡང་ཁ་འཐོར་བར་གྱུར། སྲོང་རྒྱུད་རིང་མོ་ལ་སྲས་གསུམ་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་ལྷུང་སྲོམ་སྲིད་ལངས་སམ་སྲོན་པ་རལ་རིང་དང་། ལྷུང་སྲོམ་ནག་
ཀྱང་ཟེད། འཕྲིང་བ་ལྷུང་འཕགས་ཁྲམོ། ལྷུང་བ་ལྷུང་སྲིད་སྲོན་མོ་དང་གསུམ་ཡིན་ལོ། ལྷུང་སྲོམ་སྲིད་ལངས་ནས་མངའ་རིས་སྲོད་དང་དབུས་
ཕྱོགས་སུ་ལྷུང་གི་རིགས་དབུས་ཆམས་འཕེལ་བ་དང་། རིས་གྲིས་དབུས་གཙང་གི་ས་ཁུལ་དང་། རྫོང་པོ། སྲིད་པོ་ཡུལ་སོགས་སུ་ལྷུང་གི་
རིགས་རྒྱུད་ཆམས་ལྷུང་། དེའི་སྲས་ནི་མཚོག²⁰ ལྱ་བ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་སྲས་གསུམ་བྱུང་བའི་ཆེ་བ་གཙུག་གསུམ་དེའམ་སྲིད་པ། དེ་ལོག་ལྷུང་
དཀར་པ། ལྷུང་བ་མདོ་བཟུང་བ་ཡིན། སྲིད་པས་འདན་དང་རྒྱ་ཐོག་བཟུང་བས་འདན་ལྷུང་ཟེད། ལྷུང་དཀར་པའི་རྒྱུད་ཀྱིས་ཉེ་ཤོད་བཟུང་
བས་ཉེ་ལྷུང་ཟེད། མདོ་བཟུང་བས་རྒྱུད་སྲིད་ཁམས་བཟུང་བས་སྲིད་ལྷུང་ཟེད། གཙུག་གསུམ་སྲིད་པའི་སྲས་སྲིད་ཆེ་བ་ལྷུང་ཡིན། དེ་ལ་སྲས་
བཞི་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་སྲོན་པ་དཔལ་འབར་ཡིན། སྲོན་འབར་ཡང་ཟེད། དེ་ནས་དམ་པ་ལྷུང་སྲོམ་མམ་ཤེས་རབ་སྲོམ་ཡིན། དེ་ནས་དཔལ་པ་ཨ་
ལུགས་སམ་སྲོན་ལུགས་ཡིན། དེ་ནས་མཁམ་པ་ལྷུང་དབུས་སམ་དད་པ་རྒྱལ་མཚན་ཡིན། དེ་བཞི་ལ་འདན་ཆ་བྱ་བཞི་ཡང་ཟེད། སྲོན་
འབར་རམ་སྲོན་པ་དཔལ་འབར་གྱི་སྲས་སྲོན་ཐར་ཡིན། སྲོན་ལུགས་ཀྱི་སྲས་སྲོབ་དཔོན་བཟུང་གིས་སོ་བའམ་བཟུང་གིས་འབར་ཡིན་ལ། དེ་ལ་
ཡང་སྲས་དུག་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་དེ་སྲོན་སྲས། དེ་ནས་ལྷུང་དབུས་རིན་ཆེན་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན། དེ་ནས་གཉེན་དམ་པ་བར་བཟུང་། དེ་ནས་
བཤེས་ཤེས་དཔལ་འམ་དཔོན་དགེ་ཡང་ཟེད། དེ་ནས་དཔོན་དབུས་སམ་ཤེས་དཔལ་གྱི་དད་པ་རྒྱལ་མཚན། དེ་ནས་སྲོན་འབུམ་
མམ་སྲོན་པ་ཨ་འབུམ་ཡང་ཟེད་ལ། སྲིས་སུ་བཙུན་པ་མཛད་པས་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་ཟེད། དེ་ནས་ལ་ཡབ་སྲོན་ཐར་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྲོན་
དུག་ཡང་ཟེད། སྲས་ཆེ་བ་སྲོན་སྲས་ཀྱི་སྲས་སྲིད་ཐམས་ཅད་ལྷུང་། སྲིས་སུ་བཙུན་པ་མཛད་པའི་མཚན་ལ་ཡང་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་
ཟེད། ཨ་ལྷའི་སྲས་སྲིད་གཉེན་མགོན་འབུམ་མམ་སྲོན་པ་ཐོགས་འབེབས་ཡང་ཟེད། དེའི་སྲས་ནང་ཆེན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་ཡིན། ཨ་ལྷ་དང་
འདན་རྒྱུང་མ་བྱ་བ་ལ་སྲས་གསུམ་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་སྲིད་ལྷུང་ཞིག་ཡི་རྒྱལ་བ་དང་། དེ་ནས་དབང་རྒྱལ་གྱིས། དེ་ནས་ནང་པ་བྱུང་གིས་ཡིན།
ཨ་ལྷ་དང་ཉོར་མི་ཆེན་ཨ་རམ་འགྲུ་པའི་བྱ་མོ་ཏུ་ཟེ་བྱ་བ་ལ་སྲས་ཤིག་ཡོད་པའི་མཚན་ལ་སྲིད་གཉེན་མགོན་འབུམ་ཡིན། དེ་ལ་སྲོན་པ་ཐོག་
འབེབས་ཡང་ཟེད། དེའི་སྲས་ནང་ཆེན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་ཡིན། ཨ་ལྷའི་བྱ་འཕྲིང་བ་དཔོན་ཚང་དབང་རྒྱལ་གྱིས་ལ་སྲས་དུག་ཡོད་པའི་
ཆེ་བ་རིན་པོ་ཆེ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན། དེ་ནས་དཔོན་ཚང་རྒྱལ་བ་གྱིས། ལྷུང་ཆེན་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན། དཔལ་ལྷན། དབང་འབུམ།
ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་དང་། དཔོན་ཚང་རྒྱལ་བ་གྱིས་ལ་སྲས་བཞི་བྱུང་བའི། ཆེ་བ་སྲོ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་ནམ་པ་སྲིད་མོ་མགོན་ཡང་ཟེད།
དེ་ནས་དབང་ཆེན་ཅེ། དེ་ནས་ལྷ་རྒྱལ་ཐར། དེ་ནས་གཡུང་དྲུང་གྲགས་ཡིན། སྲོ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྲས་རྒྱལ་མཚན་སྲོ་གྲོས་དང་འོད་ཟེར་
གཉིས་ཡིན། དབང་ཆེན་ཅེའི་སྲས་ནི་གཡུང་དྲུང་གྲགས་དང་། གྲགས་འབུམ་གཉིས། ལྷ་རྒྱལ་ཐར་གྱི་སྲས་གྲགས་རིན། གྲགས་པ་ཤེས་ཤིག་
ཨ་ལྷི་དང་གཉིས། གཡུང་དྲུང་གྲགས་ལ་སྲས་སྲིད་པ་ནི་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན་དང་། རིན་ཆེན་གཡུང་དྲུང་རྒྱལ་མཚན། གནམ་ལྷགས་
དང་། སྲོ་གྲོས་རྒྱལ་མཚན། བཟུང་གིས་བཟུང་པོ་བཅས་དང་། གནམ་ལྷགས་ཀྱི་སྲས་ནི་ལྷོང་བཟུང་དང་། དེའི་སྲས་རྒྱལ་མཚན་འབུམ། དེའི་
སྲས་ཆེ་བ་ཆོབ་བཟུང་ལ་ནམ་མཁའ་བཟུང་པོ་འམ་ཨ་བདུད་དང་། ལྷུང་བ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་ཡིན། ཆོབ་བཟུང་གི་སྲས་ཀྱན་ཐུབ་དང་། ཨ་
ཆེ་སྲོ་གྲོས་རྒྱ་མཚོ། དེའི་སྲས་རིན་པོ་ཆེ་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན། དཔོན་ཚང་ཨ་མཚོག་གཉིས་ཡིན། ཨ་མཚོག་གི་སྲས་ཆེ་བ་ཆོབ་བཟུང་
རྒྱལ་བ་གྲགས་དང་། བཞེར་བཟུང་བསྲན་པའི་རྒྱལ་མཚན་གཉིས་ཡིན། རྒྱལ་བ་གྲགས་ཀྱི་སྲས་རིན་ཆེན་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་དང་། གཙོ་

²⁰ ལོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་9རྒྱབ་ངོས་ཐོག་ཕྱི་དང་། ལོང་ལོང་ཡོད།
8

བོ་སྤྱང་གཉིས་ཡིན། གཙོ་བོ་སྤྱང་གི་སྲས་ཆེ་བ་རིན་ཆེན་རྣམས་ལྷན་ཁྲུབ་བསོད་ནམས་དབང་གི་རྒྱལ་མཚན། རྒྱུ་བ་བཅོན་རྒྱལ་གྲགས་པ་དང་
 གཉིས། བཅོན་རྒྱལ་གྲགས་པ་ལ་ཡང་སྲས་གསུམ་ཡོད་པ་ནི་རིན་ཆེན་དབང་གི་རྒྱལ་མཚན་དང་། དལ་འཕྲོར་རམ་སྟག་བཅོན་རྒྱལ་དང་།
 རྣམས་ལྷན་ཁྲུབ་མཚན་དང་གསུམ་ཡིན། དལ་འཕྲོར་གྱི་སྲས་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་དང་། དེའི་སྲས་དབང་རྒྱལ་གྲགས་ པ། བཤེས་གཉེན་
 བས་མཁའ་གཡུང་བྱང་། ཨ་ཚོད་དང་ཨ་རྒྱན་རྣམས་ཡིན། དེ་ནས་རྣམ་རྒྱལ་བའི་སྲས་སྤྱན་དབང་ཆེན་ཀུན་དགའ་ཡེ་ཤེས་བྱང་བ་དང་།
 དེ་ལ་དུས་སྐབས་དེ་བཅུན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་རྒྱ་རབས་འདེད་པའི་སྲོལ་སོགས་ཀྱིས་ཕྱགས་རྒྱུན་ཐེབས་པ་ལ་བརྟེན་ རྒྱུད་པོ་རོང་ཆ་ཚང་ཞེས་
 པ་བྱུང་སྟེ་འདི་ནས་རྒྱ་མའི་གདན་ས་བཞེན་རིམ་པར་བྱུང་བ་ཡིན། དེ་བཞེན་དུ་ཚབ་བཟའ་བྱ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུད་པ་ལ་རྒྱུད་པོ་ཚབ་ཆ་ཚང་དུ་
 གྲགས་པ་བྱུང་བ་དང་། གསེར་བཟའ་རྣམས་ཆོའི་རྒྱུད་ནས་གསེར་ཆ་ཚང་གི་མི་རྒྱུད་བྱུང་བའི་སྐོར་སོགས་གསལ་བོར་བཀོད་ཡོད་ཅིང་། དེ་
 ལས་དཔོན་ཆང་རྒྱལ་པའི་སྲས་རྒྱུད་དེ་རྣམས་ལ་རྒྱུད་པོ་རྣམས་ཆོའི་རྒྱུད་གྲགས་²¹པ་སོགས་རྒྱུད་རབས་སོ་སོའི་སྲས་རྒྱུད་འཕེལ་ཚུལ་བཅུན་
 ཡོད་དེ། དེ་དག་ནི་རྒྱུད་གི་རིགས་རྩལ་གྱི་མི་རབས་འཕེལ་ཚུལ་ཏེ། རྒྱུད་པོ་གཡུ་ཁྱི་སྟེང་བས་སྤྱོད་གསལ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེད་སྲིད་²²པ་དེ་ཉིད་རྒྱུད་པོ་
 རྒྱོ་གོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཆ་ཚང་བྱང་ས་ཡོད་ཚུལ་མ་ཡིག་རང་དུ་གསལ་བོར་བཀོད་ཡོད།

དེ་ནས་རྒྱུད་པོའི་རྒྱ་རབས་སམ་རྒྱུད་གི་རིགས་རྩལ་སྤྱི་བཟུངས་པའི་སྐྱེས་ཆེན་རྣམས་ མི་རྗེ་དབང་ཆེན་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་མཚོ་དུ་
 བཀུར་ཚུལ་སྐྱེད་དུས་གཉེན་ཁྱི་བཅོན་སོའམ་གནམ་གྱི་ཁྱི་བདུན་གྱི་རིང་ནས་བྱུང་ཚུལ་སྐྱེད་ཡོད་དེ། རྒྱུད་ཚོད་སོགས་ལ་འབར་ནས་བརྒྱུད་དེ་
 ལྷ་རྒྱུད་རྒྱལ་དང་དམ་རྒྱུད་རྒྱལ། ལྷ་རྒྱུད་རྒྱལ་པོ་སྟག་སྐྱ་དུན་གཙུག་ རྒྱུད་པོ་དཔལ་གྱི་འཕྱིར་ཏེ། རྒྱུད་པོ་མཚོག་གི་སྟོན་ལ། རྒྱུད་པོ་
 སྤྱངས་སྐྱ་བྱུར་ཅེ། རྒྱུད་པོ་ར་སངས། རྒྱུད་པོ་གྱུར་ཆེན་རྒྱ་མེད། དེ་ནས་ལྷ་སྟོན་རི་སྟན་བཅོན་གྱི་རྒྱ་མཚོ་དེ་རྒྱུད་པོ་བཀུ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་
 ཀྱིས་བྱས། དེའི་སྲས་ཁྱི་གཉེན་གཟུངས་བཅོན་གྱི་རྒྱ་མཚོ་དེ་རྒྱུད་པོ་ལེགས་མགོན་གྱིས་བྱས། དེའི་སྲས་ “སྟག་གོང་གཉེན་གཟུངས་ཀྱི་
 རིང་ལ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ཡང་རྒྱུད་པོ་ར་སངས་ཁྱི་ཁོད་ཀྱིས་བཟུངས་ ” སོ་²³ཞེས་བཀོད་ལ། དེ་རྗེས་རྒྱལ་རབས་བཞེ་སོང་ནས་མང་སྲོང་
 མང་བཅོན་གྱི་རྒྱ་མཚོ་དེ་རྒྱུད་པོ་སྟག་སྐྱ་དུན་གཙུག་གིས་བྱས། དེ་ནས་ཁྱི་སྲོང་སྟེ་བཅོན་གྱི་རྒྱ་མཚོ་དེ་རྒྱུད་པོ་སྟག་སྐྱ་དུན་ཙུག་དང་
 རྒྱུད་པོ་ཚན་སྐྱ་དུན་ཙུག་ རྒྱུད་པོ་གྱུར་རྒྱ་མེད་རྣམས་ཀྱིས་བྱས་²⁴ཞེས་བོད་དང་ཞང་ལུང་གཉིས་ཆར་རྒྱ་མཚོ་དུས་ཚུལ་བཀོད་ཡོད་པ་
 དང་། བོན་ཚོས་ལ་བོད་ལུལ་དུ་བཀུག་རྒྱུན་བྱུང་བ་ནས་རྒྱུད་གི་རིགས་རྩལ་རྣམས་བོད་དང་ཉོར་ལུལ་གྱི་རྒྱ་མཚོ་དུ་བཀུར་ནས་འཕེལ་
 རྒྱལ་བྱུང་བ་སྟེ། དེ་ནི་རྒྱུད་འཕགས་ཁྱོའི་དུས་ནས་དབུ་ཚུགས་ཚུལ་རྒྱུད་གི་རྒྱ་རབས་ནས་གསལ་འདུག

མཇུག་གི་ནང་དོན་ལས་བྱུང་བའི་བརྗོད་བྱའི་མི་སྣ་ལ་འདན་རྒྱུད་གི་རྒྱུད་ནས་ཆད་པའི་དམ་པ་རྒྱུད་སྐོམ་གྱི་སྐོར་སྐྱེད་བརྗོད་བྱས་
 ཡོད་ཅིང་། དེ་ནི་བཀུ་ལྷན་ཁྲུབ་ཤིང་ཉིའི་སྲོལ་འབྲེད་རྗེ་བཅུན་མི་ལ་རས་པ་དང་མཇུག་ཚུལ་སྐྱེད་ཡོད་པས་ན། སམ་ཆེར་དུས་རབས་ བཅུ་
 གཅིག་བཅུ་གཉིས་གང་རུང་གི་སྐབས་ཀྱི་མི་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་སྐུ་འདས་རྗེས་གཙུང་པོ་མཁས་པ་རྒྱུད་དབུས་བྱ་བ་གཅོད་ལུལ་དུ་སྟོན་པ་ལ་
 ལུ་ཆེན་པོ་ཡེ་ཤེས་རིན་ཆེན་དང་མཇུག་ནས་ལུ་རྒྱུད་ཉི་རྒྱ་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་བཤེད་སྤྱངས་དེས་ཁོང་གཉིས་འབྲེལ་འབྲེས་ཡག་པོ་བྱུང་རབ་སྐྱེད་
 ཡོད། ད་དུང་ཆོན་པ་འདིའི་ནང་དུ་དཔོན་དགོང་དང་དཔོན་དབུས་ཞེས་པའི་མི་སྣ་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེད་ཡོད་དེ། མི་དེ་གཉིས་ནི་ཞང་ལུང་

²¹ གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་17མཇུག་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་4ན་བཀོད་ཡོད།
²² གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་18མཇུག་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་5ན་བཀོད་ཡོད།
²³ གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་19ཀྱི་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་4ན་བཀོད་ཡོད།
²⁴ གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་19 རྒྱུ་པོ་ཐེག་ཕྱིང་4ན་བཀོད་ཡོད།

སྲོང་རྒྱུང་མ་རྒྱ་ཚེན་གྱི་སྐབས་ཡས་མས་སུ་གནས་མཚོ་རྒྱལ་མེད་ཉེ་སར་བཞུགས་པར་མཚོ་ལ་གནས་པའི་སྐབས་སྐབས་ཤིག་ལངས་
ཚུལ་²⁵སོགས་ལྟ་སྲུང་གི་ཚད་ཅན་ལྟ་བུའི་སྐོན་པོ་སྲོང་བྱས་ཡོད།

(༣) བར་དོན།

ཡིག་རྒྱུང་འདིའི་བར་དོན་གཙོ་བོ་རྣམས་དོན་ཚན་གསུམ་དུ་བསྡུས་ཚོགས་སྟེ། དེ་ལ་ཁོན་ཤོག་གངས་ 36དང་ཤོག་ངོས་72ཡོད།
བརྗོད་བྱའི་བར་དོན་གྱི་ཐད་ནས་དོན་ཚན་དང་པོར་འདི་གཉེན་ཁམས་སུ་མི་རབས་གྲུས་ཚུལ་དང་། དེ་ལས་འབྲུང་གི་རིགས་རྩལ་གྱི་མཚན་
འབྲུངས་བསྟན་ཡོད། དེའི་སྐོར་ལ་ཤོག་གངས་18དང་ངོས་36ཡོད། དོན་ཚན་གཉིས་པ་ནི་འབྲུང་པོའི་སྐོར་རབས་སམ་མི་རྗེ་དབང་ཚེན་རྣམས་
གྲུས་འབྲུང་གི་མི་རྒྱུད་རྣམས་སྐྱེ་མཚན་དུ་བཀུར་ཚུལ་སྐོར་སྐོར་བརྗོད་བྲས་ཡོད་དེ། དེ་ལས་འབྲུང་པའི་སྐོར་མཚན་ཟེར་བའི་དོན་ནི་སྐོར་རབས་
གྱི་སྐྱབས་ཤིག་ཟེར་བ་དང་ཡོངས་སུ་མཚུངས། འདི་ལས་ད་དུང་འབྲུང་གི་རིགས་རྩལ་ལས་མི་ཚེན་སྐྱེས་ཚེན་འབྲུངས་ཚུལ་བརྗོད་པ་ལ་བརྟེན་
ནས་འབྲུང་པོ་གསེར་ཚོ་ཚང་གི་སྐོར་རབས་སོགས་ཞོར་ནས་སྐོར་ཡོད། དོན་ཚན་གསུམ་པའི་བརྗོད་བྲས་གཙོ་བོ་ནི་འདན་འབྲུང་གི་རྒྱུད་དུ་
འབྲུངས་པའི་དམ་བུ་འབྲུང་སྐོར་གྱི་མཚན་པ་སྐྱེ་ཚོགས་པའི་སྐོར་སྐོར་བརྗོད་བྲས་ཡོད་ཅིང་། དམ་བུ་འབྲུང་སྐོར་མ་གྱི་མཚན་པ་རྒྱས་ཚུལ་དང་།
དེ་ལ་ཁ་ཅིག་གིས་སྐབས་ཤིག་གི་དབང་གིས་སྤང་སེམས་འཚང་བ་རྣམས་དང་འཐབ་ཚོད་བྲས་པའི་སྐོར་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་རྣམས་འཚད་ཡོད།

དེ་ལ་དོན་ཚན་དང་པོར་ཤོག་མར་འདི་གཉེན་གྱི་ཁམས་གྲུབ་ཚུལ་བསྟན་པ་འདི་བོད་ཀྱི་ཚོས་འབྲུང་དང་། སྐོར་རབས་གྱི་རྒྱལ་
རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་འབྲུང་ཚོས་ཞིག་ཏུ་འཁུམས་མོད། གཉིས་པར་ཐད་ཀར་དུ་འབྲུང་པོ་ཚོད་ཚང་གི་ལོ་རྒྱུས་བསྟན་པ་སྟེ། གུན་ཏུ་བཟང་པོ་
རིག་སྤང་འོད་གྱི་རྒྱལ་པོར་གྲགས་པའི་སྐྱེལ་པ་ལས་འབྲུང་པའི་འབྲུང་དེ་ནི་པོའི་རིགས་སུ་གཏོགས་པའི་བྱ་རྒྱལ་ཚོད་བོ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེ་
ཤོག་མའི་དུས་སུ་ཞང་ཞུང་ཁ་ལུག་གི་ལུལ་གྱི་མེ་ཏོག་མཚོས་པའི་སྤྱིང་ལ་བྱ་གསུམ་བྱུང་བ་སྐོར་དུས་སུ་དར་ཅིག་ཞང་ཞུང་ཁ་ལུག་གི་
ལུལ་དུ་བབས་ཉེ་སྐོར་འཕུར་ནས་མོང་བ་དང་། ཞགས་གསུམ་གྲོས་བཞི་ནས་སྤང་འབྲུང་གསུམ་བབ་པའི་མཐུམ་དུ། སྤང་མོའི་ཏོད་ལ་ཟེལ་
བ་ཆགས། ཟེལ་བ་དེ་ལ་ཤེལ་གྱི་སྐོར་དཀར་པོ་དེ་ལྟར་ཡོད། ། སྐོར་དེ་གསུམ་བརྗོད་པའི་བར་ནས་འབྲུང་བར་དུ་འཐབ་པའི་ཁྲུ་མཚན་
དང་ལྟན་པ་གསུམ་བྱུང་བའི་ཞང་ཞུང་གི་མི་རྒྱུད་གྱི་འགོ་འབྲུངས་ཡིན་པར་བསྟན་པ་དང་། “ཁྲུ་དེ་གསུམ་རྒྱུ་འཕྲུལ་གྱི་སྐོར་ལས་འབྲུངས་
པས། འབྲུང་པོ་ཚོད་པ་ཚང་ཞེས་བྱའོ”²⁶ ཞེས་པ་ལས་ཚོད་ཞེས་པའི་མ་སྤྲད་འདིའི་རྒྱག་ནས་འབྲུང་འདི་ཡང་མཁའ་ལ་སྤྱིང་པའི་ཚོད་གྱི་རིགས་
སུ་གཏོགས་པ་ལས་འབྲུང་གི་རིགས་རྩལ་རྣམས་ལ་ཚོད་པ་ཚང་ཞེས་ཤོགས་པར་བསྟན་ཡོད། ཡིག་རྒྱུང་དེ་ལས་ད་དུང་ཚོད་པ་ཚང་གི་
རིགས་རྩལ་སུ་གཏོགས་པའི་ཁྲུ་དེ་གསུམ་གྱིས་ཞང་ཞུང་ལུལ་དུ་མཁའ་ལ་ཡང་ཡང་བཅུགས་ཡོད་པར་བཤད་དེ། མཁའ་མིང་ལ་ནི་ལྟ་རི་
ལྟ་ཅེ་ལྟ་མཁའ་གསུམ་དུ་གྲགས་ཞེས་བསྟན་ཡོད། དེ་ལ་མཐུན་ནས་འབྲུང་པོ་ཚོད་པ་ཚང་གི་མེས་པོ་གསུམ་གྱིས་འགོ་བའི་དོན་མཚན་པར་
བསྟན་པ་ནི། ལྟ་འབྲུང་རྒྱལ་གྱིས་ཚོ་བོ་འབྲུང་ལག་གི་གསུམ་ཁང་བརྒྱ་ཅ་བརྒྱད་བཞེངས་ནས་དེའི་ནང་དུ་ལོ་བཅུ་ཤེལ་གྱི་མཚན་གནས་ཚེན་
པོ་བརྒྱ་ཅ་བརྒྱད་བཞེངས་ཉེ་མཚན་འཕུལ་གྱི་གནས་སུ་བཞེངས་པར་བཤད་ལ། དེ་ལོག་འབྲུང་ཚོད་ཤོག་ལ་འབར་གྱིས་འོད་ཟེར་འབར་བའི་
གསུམ་ཁང་བརྒྱ་ཅ་བརྒྱད་བཞེངས། དེ་ལོག་དམ་འབྲུང་རྒྱལ་གྱིས་དེའི་མཁའ་ལྟ་ཅེ་ཅན་བརྒྱ་ཅ་བརྒྱད་བཞེངས་ནས་འགོ་དོན་སྐྱེལ་
ཚུལ་བསྟན་ཡོད། དེ་དག་ལོ་ཚོགས་གྱི་དབང་དུ་བྲས་ན་གནས་གྱི་ཁྲི་བདུན་གྱི་ཐ་མ་སྤེལ་ཁྲི་བཅུ་པོའི་སྐབས་ཡས་མས་སུ་འཁེལ་ཚོགས་
ཅིང་། ཡིག་རྒྱུང་རང་ལས “དེ་ནས་ལྷེམ་གྱི་མོད་ཁྲི་རྒྱལ་པོ་མེད་ཁྲི་བཅུ་པོ་ཡན་ཆད་དུ། ལྷ་ཡི་མཚན་གནས་བྲས་པ་ལ ”²⁷ ཞེས་པའི་ཁྲིད་

²⁵ བོད་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་28 རྒྱལ་ངོས་ ༡ བཤོད་ཡོད།
²⁶ བོད་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་3 རྒྱལ་ངོས་ཐོག་ཕྱིང་3 ༡ བཤོད་ཡོད།
²⁷ བོད་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་4 རྒྱལ་ངོས་ཐོག་ཕྱིང་3 ༡ བཤོད་ཡོད།

ཀྱི་སེང་ཁྱི་བཙན་པོ་ཟེར་བ་ནི་སྤྱི་བཙན་པོ་མིན་ནམ་སྟེ། གཞན་དུ་གྱི་གྲུ་བཙན་པོའི་སྐུ་སྐྱེ་གྲུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟར་དང་།
 དུ་ལྷན་ལྷན་གཉིས་པོ་གྱི་བསྟན་པ་སྤེལ་བ་ལ། ཞང་ཞུང་ཡུལ་ནས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་གདན་པོ་འདེད་ནས་ཐེག་པའི་རིམ་པ་དགུའི་བོན་དང་།
 འབྲས་མོ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་འབྲས་སྤེད་དང་། གསང་སྐབས་ཐབས་མོ་མང་དུ་སྤེལ་ནས། བོད་དང་ཞང་ཞུང་གཉིས་ཀ་ལ་བཀའ་བྱིན་ཆེན་པོ་²⁸ ཞེས་པས་
 གཏམ་རྒྱུད་འདིའི་འབྲུང་ཁུངས་ཀྱི་གྲུ་བཙན་པོའི་གཡམས་གཡོན་དུ་འོས་འདོད་དུ་གོས་ཤིང་། དེ་ནི་པལ་ཆེར་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་དང་པོ་
 གཡམས་གཡོན་དུ་གཏོགས་པས་ན་ད་ལྟོ་བར་དུ་ལོ་ངོ་ཉིས་སྟོང་ལས་མས་ཀྱི་བར་བཞུགས་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པར་གསལ།

དེ་ནས་ལྷུང་གི་རིགས་དུས་ཚམས་ཁ་འཐོར་བ་ལས་ཞང་བོད་ཡུལ་ལྷུང་ལྷུང་གི་རིགས་རྒྱུད་འཕེལ་ཚུལ་སྤྱིར་བཏང་། ལྷུང་
 པོ་སྟོང་རྒྱུད་རིང་མོའི་དུས་སུ་ཞང་ཞུང་སྟོང་སྟོང་བར་དམག་འཁྲུག་ལངས་བ་ལས། “དེའི་དུས་སུ་ལ་ལ་བལ་ཡུལ་དུ་བོས་པས་དེང་སང་
 བལ་ལྷུང་ཟེར། ལ་ལ་མོན་ཡུལ་དུ་བོས་པས་མོན་ལྷུང་ཟེར” ²⁹ ཞེས་བཀོད་ཡོད་པ་ལས། པལ་ཆེར་དུས་རབས་དགུ་བ་དང་བཅུ་བ་ལས་
 མས་ཅམ་ལ་སྟོང་རྒྱུད་རིང་མོའི་སྐུ་འབྲིང་བ་ལྷུང་འཕགས་ཁ་མོ་མདོ་སྟོང་གཉེན་གཉེན་ཅུ་བར་ཕེབས་ནས་མི་རྒྱུད་སྤེལ་བ་རྒྱུ་ལོ་དེང་
 གི་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རིང་གི་ཁྱོད་སྐབས་རྒྱལ་པོ་སོགས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་རྒྱུ་ལོ་དེང་སྟོང་རྒྱུད་རིང་མོའི་སྐུ་ལྷུང་བ་ལྷུང་སྟོང་སྟོང་མོས་བཀྲ་རི་ལྷ་
 མཚོ་ཟེར་བའི་ས་ཆ་སོགས་ནས་སྤར་གྱི་ཡབ་མེས་ཀྱི་འུ་རྒྱུ་རྒྱུ་བ་ལྷུང་བ་སོགས་ནི་ལྷུང་གི་རིགས་དུས་ཀྱི་མི་རབས་གྲུས་ཚུལ་གྱི་སྟོར་
 རྒྱུ་ལོ་དེང་སྟོང་རྒྱུད་པས་ཕྱོགས་གཅིག་དུ་བསྐྱེད་པས་ལ། དེའི་ནང་དོན་ནི་ལྷུང་གི་མི་རབས་གྲུས་ཚུལ་གྱི་ལེ་ལུ་ལྷུང་བསྐྱེད་ཡོད།
 ལེ་ལུ་གཉིས་པའི་ནང་དུ་རྒྱལ་ལྷུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་ཀྱི་ལེ་ལུ་ལས་སྤྱོད་རབས་ཀྱི་སྟོར་བཤད་ཡོད། དེ་དག་གོང་གི་མི་སྤྱོད་ཀྱི་ཞིབ་ཀྱི་
 སྟོར་ནས་ལྷུང་རྒྱུ་ཅམ་གསལ་ཡོད་པས་བསྐྱར་སྟོར་མི་དགོས། ལེ་ལུ་གསུམ་པའི་བརྗོད་བྱའི་སྟོང་པོ་ནི་འདུ་ལྷུང་གི་རྒྱུད་ཀྱི་འཕེལ་
 རིམ་གཙོ་བོར་བརྗོད་པ་ལས་དམ་པ་ལྷུང་སྟོར་གྱི་སྟོར་བརྗོད་ཡོད་ཅིང་། དེ་ཡང་མདོར་དེད་ལྷུང་གི་རིགས་དུས་ལས་དུས་ཕྱིས་སུ་དར་
 ལྷུང་ཆེ་བའི་ལྷུང་གི་མི་རབས་རྒྱུ་ལས་བསྐྱེད་པ་ཡིན།

(ལ) བ་སྟོང་དང་སྟོང་ཆ།

ཡིག་རྒྱུད་འདིའི་རྫོང་བྱེད་ཀྱི་སྟོང་ཆ་ནི་ཞང་བོད་འདེས་མའི་རྒྱུ་ལས་བཀོད་པ་མ་ཡིན་ཡང་། ལེ་ལུ་དང་པོ་དང་ལེ་ལུ་ཕྱི་མ་གཉིས་
 ཀྱི་ཆོག་ཉམས་ལ་ལྷུང་བར་དེས་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་མ་ཡིག་སྤྱི་ཕྱི་གཉིས་ཀྱི་ཚོམ་པ་པོ་མི་འདྲ་བ་གསལ་བཤད་བྱས་པ་སྟེ། དེ་ནི་ཚོམ་པ་
 པོས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་བཀོད་ཡོད་པ་ལས་ཤིག་ཤ། དེ་མིན་ཡིག་རྒྱུད་འདིའི་རྫོང་བྱེད་ཀྱི་སྟོང་ཆ་ལས་བརྗོད་པ་ལྷུང་གི་ཡིག་ཡང་ལྷུང་ཉོང་གི་
 ཡིག་རྒྱུད་དང་། དགའ་ཐང་འབྲུམ་པ་ཆེའི་ཡིག་རྒྱུད་གི་ལྷུང་ཚོས་ལྷུང་དུས་རབས་བཅུ་བ་ཡན་གྱི་ཡིག་ཆ་གསལ་རྒྱུད་པའི་ལྷུང་ཚོས་མཐོང་རྒྱུ་
 ཤིན་ཏུ་དཀོན་པའི་དབང་གིས་འདིར་དཔྱད་གཞིར་བཟུང་བའི་ཡིག་རྒྱུད་འདིའི་མ་ཡིག་གསལ་སྤྱོད་སྤེལ་བའི་དུས་ཚང་ བེ་དུས་རབས་
 བཅུ་བ་ཡན་ཡིན་མི་སྤྱོད་སྟེ་མོད། དེའི་ཡན་ལ་ལྷུང་རབས་སམ་ཡིག་རྒྱུད་འདི་ལ་གཞི་འདོད་པའི་ཡིག་ཆ་མེད་ཞེས་ཁ་ཚོད་གཙོད་མི་
 སྤྱོད།

ལྷུང་ཞེས་པའི་བ་སྟོང་འདི་གསལ་འགྲོལ་བྱེད་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་དཔྱད་ན། ཡིག་འབྲུ་འདི་ཁ་དང་ལ་བཏགས། ཞབས་ཀྱི་ད་
 བཅས་ལས་ལྷུང་བ་ལས་བརྗོད་པ་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷུང་བར་ལྷུང་ན། ཐོག་མའི་བ་སྟོང་མང་ཆེ་བར་ལ་བཏགས་བཀོལ་ཡོད་པ་དང་། རིམ་གྱིས་ར་
 བཏགས་སུ་འབྱུང་བའི་རིམ་པ་ལ་གཞིགས་ནས། ལྷུང་ཞེས་པའི་འབྲི་སྟངས་འདི་ནི་ཐོག་མའི་བ་སྟོང་ཅིག་ཡིན་སྟེ་བ་དང་། དེ་ལས་རིམ་
 ཀྱིས་ལྷུང་དང་། ལྷུང་ལྷུང་ཞེས་པའི་བ་སྟོང་དུ་འཕེལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། མཐོན་པོའི་དབྱིངས་སུ་འབྱུང་བ་ལ་ཅལ་ལྷུང་ཆེ་བའི་བྱ་རིགས་

²⁸ གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་4 རྒྱབ་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་6ན་བཀོད་ཡོད།
²⁹ གོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་7 རྒྱབ་ངོས་ཐེག་ཕྱིང་4-5 ན་བཀོད་ཡོད།

གཞན་ཞིག་གི་མིང་དུ་ཡང་འཕོ་འགྱུར་བྱུང་ཡོད་པ་གསལ་ལ། བར་རྟེན་གི་ཁྱད་གཤིས་སུ་གྲུབ་པའི་ཨ་མདོའི་ས་ཆ་ཁ་གསལ་སུ་ད་དུང་ཁྱད་ཁྱད་ལ་ཁྱད་ཁྱད་ཞེས་འཕོད་བཞིན་འདུག དེ་མ་ཟད་བོད་ཡིག་གི་ཡིག་མགོར་འགྲེ་བའི་རྒྱུ་གྱི་ཡི་གེ་དབུ་ཁྱད་ཞེས་པའི་ཁྱད་འདི་ཡང་ཐོག་མའི་དུས་སུ་ཁྱད་ཡིན་པར་མཁས་པ་ཁ་ཅིག་གིས་སློང་བརྗོད་བྱས་ཡོད་པ་བཞིན་འདིར་བསྐྱར་སྒྲོམ་མི་བྱུངོ། ཡིག་རྟེན་འདིར་ཁྱད་པོ་ཞེས་པ་ནི་ཁྱད་ཞེས་པའི་དོན་ལ་གོ་བར་བྱས་ཤིང་། དེ་ཡི་རུས་ཁྱད་པའི་ཡིག་རྟེན་འདི་ལྟར་ན་“སྟོན་བྱོན་ལོ་ཁྲི་པའི་དུས་ཡན་ཆད་ནས་ཡོད་”³⁰ པར་བསྟན་པ་སོགས་ལས་གཞན་དམིགས་བསལ་གྱི་ཐ་སྙད་དང་། རྗོད་བྱེད་གྱི་དག་ཚིག་ཡན་གར་བ་ཆེར་མེད།

(༥) མཐའ་དཔྱད།

མ་གཞི་ཡིག་རྟེན་གང་དང་གང་ཡིན་ཡང་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཐོག་མའི་དུས་ཀྱི་པ་མེས་ཡང་མེས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་དཔྱད་ལས་འཁྱུངས་པའི་ལུས་བཞག་ཅ་ཆེན་དུ་ཆགས་པས་ན། རྒྱུ་རབས་དོན་གཉེར་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ལས་བྱུང་བའི་རིན་ཐང་གང་ཡིན་རྒྱུ་འདྲིན་དར་སྐལ་གྱིས་དངོས་ཡོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འདིའི་ཤེས་རིག་འཕེལ་རྒྱས་སུ་གཏོང་དགོས་ཤིང་། མ་འོངས་པ་ལ་སྟོགས་ཏེ་དེའི་རིན་ཐང་བསྐྱར་ཞིབ་བྱེད་ཅི་སྲབ་ལ་འབད་རྒྱ་ནི་མ་བཞག་རང་བབ་ཀྱི་འོས་འགན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། ཁྱད་རབས་སམ་ཁྱད་པོའི་རྒྱལ་རབས་དང་། ཁྲིམ་རབས་སམ་ཁྲིམ་རྒྱུད་ཅིག་གི་རིགས་རུས་འཕེལ་རྒྱལ་སློང་བ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་གི་གྲུབ་ཆ་འདོར་ཐབས་བྲལ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་དོས་ནས། ཁྱད་རྒྱལ་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་འདི་ཡིས་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་རུས་ཁྱད་སྟོན་པ་ལ་དོན་སྤྱིང་ཆེན་པོ་བསྐྱུན་ཡོད་པ་ལས་གཞན། ཁྱད་གི་མི་རྒྱུད་དང་དེ་འབྲེལ་གྱི་ཤེས་རིག་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འཚོལ་བ་ལ་དབུག་གཞི་སྒྲ་ན་མེད་པ་ཞིག་མཁོ་འདོན་བྱས་ཡོད།

འདིར་ལག་སོན་བྱུང་བའི་《ཁྱད་རྒྱལ་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》ལས་བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་གྱི་ཆ་ནས་ཡ་ཐོག་འདྲ་ལྷན་གྱི་ཤེས་རིག་ནས་བསྐྱེད་པའི་ཆེད་དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པ་ལས་མ་ས་སུ་བྱོན་ནས་སྐྱུ་པའི་ཁྱད་པོ་བསམ་གཏུན་རྒྱལ་མཚན་བར (བསམ་གཏུན་རྒྱལ་མཚན་ནི་སྐྱ་མ་ཡོན་ཏན་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐྱུ་རྒྱུང་བར་གྲགས་ཤིང་། སྐྱིག་པོ་པོ་ཁྱད་པོ་སྐོ་བྱོས་རྒྱལ་མཚན་དེ་ཉིད་དུས་ཚུགས་འདི་ལས་མས་ལ་སྐྱུ་འཁྱུངས་པ་ལ་གཞིག་ནས་པའི་ཆེད་དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་ལས་མ་ས་ལ་འཕེལ་ཚོག་སྐྱུ་པས་ད་དུང་དབུག་) སློང་བརྗོད་བྱས་ཡོད་ཅིང་། ཡིག་ཆ་དེ་ཡི་སྐྱ་མའི་ཆ་རྣམས་ཁྱད་པོ་གཡུ་ཁྲི་སྤྱིང་བས་མཚན་བར་བསྟན་ལ། དེའི་འགྲོ་མ་རྣམས་ནི་ཁྱད་པོ་སྐོ་བྱོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཡིག་ཚགས་ཅ་ཆེན་ཁག་ནས་བཏུས་ཏེ་བསྐྱིགས་པ་མ་ཟད། དེའི་འགྲོ་མ་ནི་རྒྱུ་རབས་བ་རྣམས་ཀྱིས་མཐུད་དགོས་ཚུལ་སྐྱུ་སློང་བྱས་པ་བཅས་ཀྱིས་ཡིག་རྟེན་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་ཁྲིམ་རབས་ཡིག་ཆ་ཅ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་ལ། ཁྱད་པོ་གཡུ་ཁྲི་ནི་བསྟན་པ་སྤྱི་དར་དང་སྤྱི་དར་བར་གྱི་ཡིག་མཁན་ཆེན་མོ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་དཀྱིལ་འཕོར་འགྲེ་ལུགས་ཀྱི་ཐེག་ཚད་འགོད་སྟོ་གས་བཞིན་བོད་ཡིག་དབུ་ཅན་ལ་ཆ་ཚད་གཏུན་འབེབས་གནང་སྟེ་བོད་ཡིག་དབུ་ཅན་གྱི་ཡིག་གཟུགས་སྤྱིའི་ཆ་ནས་དེ་ལྟར་གནས་སྤངས་གསར་བཅོ་བྱས་ཡོད་པས། ད་ལྟའི་བོད་སྤྱི་དར་རྒྱལ་ཆེད་དཔལ་མགོན་ཚོས་སྤྱིའི་ནང་བཞུགས་གསེར་བྱིས་བཀའ་འགྱུར་ཐེམ་སྤངས་མ་ནི་ཁྱད་པོ་གཡུ་ཁྲིའི་ལུགས་སྤང་བཞེད་པའི་ཁྱད་བྱིས་ཀྱི་དབེ་མཚོན་ཡིག་ཚགས་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། རྒྱལ་བ་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་དུས་སུ་བཞེད་པའི་དཔལ་འབྲས་སྤངས་ཀྱི་བཀའ་འགྱུར་གསེར་བྱིས་འཛུམ་སྤྱིང་གཡས་བཞག་ཞུ་བ་དེ་ནི་རྒྱལ་ཆེད་བཀའ་འགྱུར་ཐེམ་སྤངས་མ་དབེར་སྤངས་ནས་བཞེད་པ་ཁྱད་བྱིས་ཀྱི་དབེ་མཚོན་དུ་འདྲིན་པར་བཤད། ཡིག་རྟེན་འདིར་ཚོ་མ་བ་པོ་འཕྲི་བ་པོའི་མཚན་གསལ་བོར་བཀོད་ཡོད་པ་སྟེ། “ཁྱད་པོ་སྐོ་རྒྱུང་སྐོ་བྱོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཁྱད་རྗོད་དང་སྤྱིའི་རི་ཁྲོད་དུ་སྟོན་སྤྱད་ཀྱི་གྲ་ས་མང་པོས་ཞུས་ནས་བསྐྱིགས་པའོ ”³¹ ཞེས་པ་ལས་ཁྱད་གི་

³⁰ ཀོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་2ཀྱི་དོན་ཐེག་ཕྱིང་5 ན་བཀོད་ཡོད།
³¹ ཀོང་མཚུངས་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་36 ཀྱི་དོན་ཐེག་ཕྱིང་6 ན་བཀོད་ཡོད།

རིགས་རྩལ་སྤྱོད་ལུངས་པའི་སློབ་སྦྱོར་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་རང་གི་རིགས་རྩལ་གྱི་ཆེ་བ་སྟོན་ཕྱིར་རམ་ཡབ་མེས་གྱི་བྱུང་བ་སྟོན་ཕྱིར་རྩལ་
 མཛོད་འདི་མཛོད་པའི་གནས་ཚུལ་གྱིས་འདི་ཉིད་འགོད་པའི་དམིགས་འདུན་དང་། དེའི་ཕྱི་རབས་པའི་ལོ་རྒྱུས་གྱི་རིམ་ཐང་སོགས་ནི་
 བརྒྱུད་སྐྱོད་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་ཆེར་མི་སྣང་། ཡིག་རྩིང་འདི་ནི་ལལ་ཆེར་ལྷུང་རབས་ཀུན་ལས་སྤྲོས་སྤྲོས་ལོག་གསལ་སྤྲོས་སྤྲོས་པ་
 ཁོང་གིས་ད་དུང་《སྐྱོད་གཞི་བསྟན་པའི་འབྲུང་ལུངས་》དང་《རྒྱལ་རབས་ཐོན་གྱི་འབྲུང་གནས་》སོགས་གསར་ཚཱ་མཛོད་ཡོད་ལ། ཁོང་ནི་
 ཡབ་ལྷུང་ཨ་བརྟེན་དང་། ཡུལ་སྟག་བཟའ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སྤྱོད་པ་ཕྱི་དར་གྱི་དུས་སྐབས་སྤྱོད་ (ཡིག་ཆ་ཁ་ཤས་ནང་དུས་རབས་བཅུ་པར་
 རོས་འཛིན་བྱས་ཡོད་པ་ནི་དུས་རབས་བཅུ་བ་ཡས་མས་སྤྱོད་པའི་ལྷུང་གི་རིགས་རྩལ་ཅན་སྟག་ཟུངས་ཨ་བརྟེན་དང་། སྤྱི་སྤྱོད་པ་
 མཛོད་པའི་མཚན་ལ་ཡང་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་བྱ་འབྲིང་བ་དཔོན་ཚང་དབང་རྒྱལ་གྱི་ཆ་བྱ་ཆེ་བ་སློབ་སྦྱོར་རྒྱལ་མཚན་ནམ་བུ་
 སྟག་མོ་མགོན་ཡང་ཟེར་བ་འདི་དང་ལོ་རྒྱུས་ལ་མིན་ནམ་སྤྲོས་པས་དབྱེད།) འབྲུངས་པ་སྟེ། ཡབ་ལྷུང་ཨ་བརྟེན་ལྷུང་ནག་ཤེས་རབ་རྒྱལ་
 མཚན་གྱི་སྤྱོད་པ་ཆེད་ཀྱི་སྲས་པོ་ཡིན་ཞེས་། ལྷུང་སློབ་སྤྱོད་ལུངས་ནས་བརྒྱུད་པའི་ཁམས་སྟོད་སྟོད་ཆེན་གྱི་ས་ཁུལ་བདག་དབང་མཛོད་
 མཁའ་རྒྱ་གཙུག་ཏོར་ཉི་མ་གྲགས་ཞེས་པས་ཞང་ལྷུང་ཡུལ་ནས་གདན་དྲངས་ཉེ་དབང་མཛོད་རང་གི་ས་འཕྲོད་དང་སྟེ་འཕྲོད་ཐམས་ཅད་
 ལྷུང་ཨ་བརྟེན་ལ་སྤུལ་བ་ནས་ལྷུང་པོ་ཞེས་པའི་ས་མིང་དེ་ཐོགས་པ་ཡིན་པ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལས་བསྟན་བརྟེན་དང་། མཁའ་མེད་ལྷུང་བསམ་
 གཏན་གྱི་དགོངས་པ་སྤྱོད་བྱས་ན། ལྷུང་པོ་སློབ་སྦྱོར་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ 1559ལོར་《རྒྱལ་རབས་ཐོན་གྱི་འབྲུང་གནས་》བཅུ་མས་ཟེར་བ་དང་།
 ལམ་མཁའ་ལོར་བྱས་དགོངས་པར་དུས་རབས་14པའི་ནང་གི་མི་ཡིན་ཞེས་ཁོང་གི་གསུང་ཚཱ་ཕྱོགས་བསྐྱེད་པས་ p450དང་p446ན་བཀོད་
 འདུག ཨ་ལག་ཐོན་བརྒྱུད་བསྟན་ཅིས་སྤྱོད་པོ་1379ལོར་ལྷུང་པོ་སློབ་སྦྱོར་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་《བསྟན་འབྲུང་ཀུན་གསལ་》བཅུ་མས་ཞེས་པ་
 སོགས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་པའི་འབྲུངས་བཞེད་ལ་དགོངས་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཅུང་མང་འདུག གང་ལྟར་དམ་པ་འདིས་མཛོད་པའི་ལྷུང་རབས་ནི་
 ལྷུང་རབས་གཞན་ཀུན་གྱི་ཨ་མ་ཡིན་པར་ཡིད་ཆེས་ཚོག་པས་ན་དུས་དེ་ཉིད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་གཞུག་གང་རུང་དུ་བཅུ་མས་པ་ཡིན་པ་ནི་སློབ་བརྟེན་
 སྤྱོད་པའི་མ་ཟང་ཡིག་ཆ་རང་གི་མཛུགས་བྱུང་དུ་ལྷུང་དཀར་ལྷུང་རབས་འདི་ནས་འབྲུངས་རིམ་བཞིན་གྱིས་དགོས་ཞེས་བཀོད་ཡོད་པ་དང་།
 ལྷུང་ཚོང་གི་རི་ཁོང་དུ་སྟོད་སྟོད་ཀྱི་སྤྱོད་པའི་མང་པོས་ལུས་ནས་བསྐྱེད་པའི་ཞེས་པའི་དཔེ་རྩིང་འདིའི་ལོགས་སྤྱོད་ཀྱི་གནས་ཀྱང་གསལ་།
 དབྱེད་གཞི་ཁག་ཅིག་གསལ་བཤད་བྱས་པ་ལས་《སྟན་ལྷུང་གི་སྤྱོད་པོ་》དང་། 《བསྐྱེད་པའི་སྤྱོད་པོ་》དང་། 《རྒྱལ་རབས་ཆེ་འབྲིང་གཉིས་》
 དང་། 《རིག་འཛིན་སྤྱོད་པོ་》དང་། 《ཐོན་དར་ལུས་ཀྱི་དཀར་ཆག་》དང་། 《བྱམས་མའི་ལོ་རྒྱུས་》དང་། 《རྩོགས་ཆེན་སྟོར་གསུམ་གྱི་
 ལོ་རྒྱུས་》དང་། 《བྱུང་གཏེར་གྱི་སྤྱོད་པོ་》དང་། 《གཏན་ཚིག་གི་དབྱེ་བ་》ནམས་ལས་བཅུ་སོ་ཞེས་བཀོད་པ་ལ་གཞིགས་ན་དུས་རབས་14པ་
 ཡན་ལ་འདེད་དཀར་ལ་ཡང་། དེར་ཆར་མཛོད་དུ་ཡོད་པའི་《ལྷུང་རབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ལྷུང་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཤེས་དཀར་མེ་ལོང་》དང་། 《ལྷུང་
 རབས་གསེར་སྐམ་མ་》། 《ལྷུང་རབས་གཡུ་མགོ་མ་》། 《དབྱེད་དཀར་ལྷུང་པོའི་གདུང་རབས་ལོ་རྒྱུས་དབྱེད་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱོད་པོ་》། 《ལྷུང་
 རབས་གསེར་གྱི་མེ་ལོང་》སོགས་ལས་སྤྲོས་སྤྲོས་ལལ་ཆེར་ལྷུང་པོ་སློབ་སྦྱོར་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛོད་པའི་ལྷུང་རབས་འདི་ཡིན་པ་ཤེས་ལ།
 རྒྱལ་རོང་ཡུལ་ནས་ཐོན་པའི་ཡིག་རྩིང་《ལྷུང་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཤེས་དཀར་མེ་ལོང་》སོགས་ལ་ལྷུང་པོ་སློབ་སྦྱོར་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛོད་པའི་
 ལྷུང་རབས་ཀྱིས་ལུགས་རྒྱུན་ལྷུང་པོ་ལྷུང་པོ་སློབ་སྦྱོར་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཡིག་ཆ་དེ་དག་མ་མཐའ་ཡང་དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པ་ལས་སྤྲོས་སྤྱོད་པར་རོས་
 འཛིན་ཚོགས་པར་སེམས། གང་ལྟར་ཡིག་ཆ་གསལ་རྩིང་པ་འདིའི་པར་གཞི་ཆ་ཚང་མ་མཐའ་དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་ཡན་དུ་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། ཡ་
 མཐའ་དུས་རབས་བཅུ་བ་ཡས་མས་ལས་སྤྲོས་སྤྲོས་མེད།

3 《ལྷུང་རབས་ཤེས་དཀར་མེ་ལོང་》གི་སྟོན་

བརྟེན་ནས་འོད་གསལ་ལྷ་གནས་ལས་སེམས་ཅན་གྱི་རྒྱུད་ལོ་ལྷོ་ལ་བཤད་ཡོད་ལ། དེ་ལས་ས་ཁམས་ཀྱི་སྐོར་རོ་སྐོར་བྱེད་པ་ལ་བརྟེན་
 བས་ “ཡུལ་མཚོག་འོལ་མོ་ལྷང་རིང་དང་། ལུབ་ཕྱོགས་བདེ་བ་ཅན། བྱང་འབྲུ་ལ”³³ ཡང་ཟེར་ཉེ་དོན་ལ་གཅིག་ཏུ་འབབ་བར་བསྟན་ཡོད། དེ་
 བས་ཡུལ་དེའི་ཁོར་ཡུག་གི་ཆགས་སྐྱེད་སྐྱོད་བྱེད་པ་བརྒྱུད་དེ་ཞང་ཞུང་གི་ཡུལ་གྱི་བཀོད་བ་དང་སྐོར་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ། བར་
 དབྱས་གཙང་རུ་བཞི། སྤང་མདོ་ཁམས་སྤང་རུག། སྤང་གི་ཤོད་ཆེན་བཙོ་བརྒྱུད། རོང་ཆེན་བཞི། རོང་རྒྱུད་བཞི།³⁴ ལ་སོགས་པའི་ཆགས་
 དབྱིབས་རྣམས་དེ་དེ་ནས་བསྟན་ཡོད། དེ་ནི་ས་བབ་ཆགས་ཚུལ་གྱི་རྣམ་པ་བརྒྱུད་དེ་ཁོར་ཡུག་ཞིབ་འཇིག་གྲུས་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལ་འཕྲོ་
 མ་ཐུང་ནས་རྒྱལ་གཤེན་འཕེལ་ཚུལ་སྐྱེད་བསྐྱེད། སྤྱི་སྤོད་ཀྱི་འཛིག་ཉེན་དང་ནང་བརྒྱུད་ཀྱི་སེམས་ཅན་ཞེས་པ་གཞིར་བཟུང་ནས་སྤྱི་ནས་ནང་
 གི་གོ་རིམ་ལྟར་བཀོད་བ་སྟེ། དེ་ལ་ཡང་སྤྱི་གཞི་རིམ་པ་གསུམ་བཀོད་ཡོད་པ་ནི། སྤྱིར་སྤྱིད་པའི་རྒྱལ་རབས་གང་ལས་གོལ་བ་དང་།
 སྐོར་སྐྱེ་འཛུམ་སྤྱིད་གི་རྒྱལ་པོ་འཛི་ལྟར་འཕེལ་བ། ཡང་སྐོར་རྒྱལ་ལྷུང་སྤྱིད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཅི་ལྟར་ཡིན་པའི་སྐོར་རྣམས་རྣམ་པ་གསུམ་གྱི་
 སྤྱི་གཞི་གཞི་ལྟར་བཀོད་ཡོད་དེ། དང་པོ་འབྲུང་སའི་ཁྲུངས་བསྟན་པ་དང་། དེ་ནས་གོལ་པའི་རིགས་གྲེས་ཚུལ། ཐམ་བསྟན་པ་རི་ལྟར་བཟུང་
 ཚུལ་བཅས་ཀྱི་སྤྱི་གཞི་ལྟར་བཀོད་ཡོད། དེ་ལ་མཐུང་ནས་ཐམ་ཆེར་རུས་རབས་བརྒྱུད་པའི་དཀྱིལ་ཡས་མས་བར་རུ་ལྷུང་པོ་ཚོད་བ་ཚོང་
 གི་རིགས་རུས་ཆད་བ་རྣམས་བཤད་ཡོད་ཅིང་། དེའི་བར་གྱི་སྤྱི་གཞི་དང་བྱུང་རིམ་ནི་སྟབས་བདེ་ལ། ཁ་གསལ་པོའི་སྐོར་ནས་བརྗོད་ཡོད།

ཡིག་རྒྱུང་འདི་ལས་ད་དུང་ཞང་ཞུང་གཉིས་སུ་ལྷུང་གི་རིགས་རུས་འཕེལ་ཚུལ་དེ་སྤོད་ཀྱི་ཆ་རུ་བཀོས་ནས་བཀོད་ཡོད་ཅིང་། དེ་
 བས་ལྷུང་འབགས་ཁ་མོ་འཕྲུང་གི་རིགས་རུས་རྣམས་མདོ་ཁམས་རོང་ཆེན་རྣམས་ལ་འཕྲོ་དོན་མཛད་ཚུལ་དང་། རྒྱལ་རབས་གྲེས་ཚུལ་
 རྣམས་སྤྱད་ཀྱི་ཆ་རུ་བཀོས་ནས་བཀོད་ཡོད། དེ་ལས་ལྷུང་འབགས་ཁ་མོའི་མདོ་ཁམས་སུ་འཕྲོ་དོན་གྲུས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དམིགས་བསལ་དུ་
 བརྗོད་ཡོད་ཅིང་། དེ་ཡང་ལྷུང་གི་རྣམ་སྟེལ་གྱི་བྱ་རྒྱལ་ཞིག་གི་རྣམ་པ་བརྒྱུད་དེ་ལྷུང་ཡུལ་དུ་བྱུང་བས་ལྷུང་པོ་ཅེ་རུག་ཏུ་ཕོགས་ཞེས་བྱ་
 ལྷུང་གི་རྒྱུད་ལས་བྱུང་ཚུལ་ཞིག་སྤྱར་སྐྱེད་བརྗོད་གྲུས་ཡོད་ཅིང་། ལྷུང་འབགས་ཁ་མོ་སྤྱར་བྱུང་མེད་ཤེས་རབ་སྐོན་བྱ་བ་གཅིག་དང་སྤྱང་
 གྲུས་འཚོགས་པ་ལ། བྱུང་མེད་དེར་སྐོར་དཀར་སེར་ཁ་མོ་མེད་ཞེས་བཞི་སྐྱེས་པ་ལས་ལྷ་སྤྱས་ཀ་རུ་བྱ་བ་དང་། ལྷ་སྤྱས་སེར་བཙོ། ལྷུང་ཕོ་
 ཁ་པོ། ལྷ་སྤྱས་ནག་རུ་བཞི་བྱུང་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བར་འཇུག་གྲུས་ཡོད་པ་ནི་སྟབས་གཞི་གི་ཡུལ་དུ་བྱུང་བའི་ལྷུང་ཆེན་བཞིའི་གཏམ་
 རྒྱུད་དང་མི་འང་བའི་ཚུལ་གྱིས་བཀོད་ཡོད། དེའི་སྐོར་སྤྱི་གཞི་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་བཀོད་ནས་ལྷུང་ཕོ་དཀར་ནག་སེར་གསུམ་གྱི་རྒྱལ་རབས་
 འཕེལ་ཚུལ་ནས། ལྷུང་འབགས་ཁ་མོ་རྒྱལ་མོ་ཆ་བ་རོང་དུ་ཕེབས་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་བཤད་ཡོད། དེ་ལས་ལྷུང་འབགས་ཁ་མོའི་
 རིགས་སྤྱས་རྣམས་རྒྱལ་རོང་དུ་འཕེལ་བ་ལས་སྐབས་དེའི་མི་ཉལ་རྒྱལ་པོ་སོགས་ཀྱིས་འབངས་འཁོར་རྣམས་དང་སྤྱད་ཆ་བཟོ་སྐྱེད་གྲུས་
 པའི་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་མཚན་ལྷ་བ་གཅིག་མཐུན་བྱུང་སྟེ་རྗེ་རུ་བཀྱར་བའི་བརྒྱུད་རིམ་རྣམས་བཀོད་པ་ནི་གོ་རིམ་དང་ཐུན་ལ། ཞིབ་
 ཚགས་ཀྱི་ཆ་དང་ཐུན་པ་མ་ཟད། ཡིག་རྒྱུང་འདིར་གཏམ་སྐྱེད་གི་རྣམ་པ་ཡང་དེས་ཅན་ཞིག་ཐུན་པ་དེས་ནང་དོན་ལ་གསལ་ཆ་ཐུན་པར་
 གྲུས་ཡོད།

(3) མི་སྣ།

ཡིག་རྒྱུང་འདི་ལས་བྱུང་བའི་མི་སྣ་ཞིབ་འཇིག་གྲུས་ལ་ཚོགས་སྤྱིད་པའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐོར་སྐྱེད་བརྗོད་གྲུས་པ་སྟེ། དེ་ནི་
 “ཐབས་ཆེན་སྤྱིད་པ་སྟེ་བརྟེན་ཐ་རྒྱུད། ཡེ་སྐོན་འབྲུལ་གྱི་རྒྱལ་པོ་དང་རྩ་འབྲུལ་མཚོ་བཞོས་པས། ལྷ་དུས་བཙུག་ (གཙུག) སྤྱིད་པ་སྤྱིད་ ”

³³ 《ལྷུང་ཕོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བའི་དབྱས་ཕྱོགས་བཞུགས་》 ཤོག་ངོས་63 གསལ།
³⁴ 《ལྷུང་ཕོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བའི་དབྱས་ཕྱོགས་བཞུགས་》 ཤོག་ངོས་203 གསལ། རོང་ཆེན་བཞི་ནི་ཤར་རྒྱལ་མོ་རོང་ཆེན།
 བྱང་ཨ་ལྷག་རོང་ཆེན། ལུབ་རྫོང་པོ་རོང་ཆེན། ལྷོ་ཆ་བ་རོང་ཆེན་བཅས་དང་། གེ་འཛི་ཁ་བ་རོང་། རྟོ་ཁ་བྲག་གི་རོང་། གོ་བྱེད་གཉན་གྱི་རོང་།
 གངས་དཀར་གཡུའི་རོང་བཅས་ལ་རོང་རྒྱུད་བཞི་ཟེར།

ལྷན་པ། ལྷ་བའི་ཚོགས་ཤེས་པ། ཡུག་ན་གསེར་གྱི་ཚག་ཤིང་བསྐྱམས་པ། སྐྱའི་གན་ས་རྣམས་སུ་འོད་ཟེར་སྣ་ཚོགས་འཕྲོ་བ་གཅིག་ཏུ་གྱུར་
 ཏོ”⁴³ ཞེས་རྒྱལ་ཁྲུང་གི་རྒྱུད་ལྷ་ཡི་ཡུལ་ནས་འཕྲོས་ཚུལ་སྐྱེད་ཡོད་པ་དང་། དེ་ལས་ཁྲུང་ཚོད་ཚོགས་ལ་འབར་དང་། ལྷ་ཁྲུང་རྒྱན་པ། དམ་
 ཁྲུང་རྒྱན་པ། ཁྲུང་འཕགས་ཁྲོ་མོ་བཅས་བྱུང་བ་དང་། དེ་དག་ཡབ་ཚེད་དམ་བཞེད་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལུང་བཞིན། དམ་རིགས་དབྱེ་ལ་སྐྱེལ་
 བའི་བྱ་ཁྲུང་གི་རྒྱུད་ “གསུམ་ཅི་ཞང་ལྷུང་སློ་ཕུག་བར་དུ་བསྐྱོད། འཕྲིང་པོ་སྐྱར་བཞི་རོང་བརྒྱད་འཕྲོ་དོན་དགོས་ ”⁴⁴ ཞེས་ཏེ། ཁྲུང་ཚོད་ཚོགས་
 ལ་འབར་གྱིས་ཞང་ལྷུང་ཕུག་པ་བརྒྱད་པ་དང་། ལྷ་ཁྲུང་རྒྱན་པས་ཞང་ལྷུང་བར་པའི་གནས་བསྐྱེད་པ། གཙུང་པོ་ལྷ་སྐྱེས་སུ་ཁྲུང་བརྒྱན་པ་
 ཡིས་ཞང་ལྷུང་སློ་བའི་གནས་ལ་དབང་བསྐྱེད་བྱས་པ་དང་། “དེ་གསུམ་གྱི་རྒྱུད་ལ། རྒྱ་གར་དུ་གཤེགས་པ་རྣམས་ལ་རྒྱ་ཁྲུང་། དེ་བཞིན་
 དུ་བལ་ཁྲུང་མོན་ཁྲུང་། ལྷོ་ཁྲུང་། འདན་ཁྲུང་། དེ་ཁྲུང་། སྐར་ཁྲུང་ལ་སོགས་མང་དུ་འཕེལ་ཏེ་བསྐྱོད་དང་འཕྲོ་ལ་མན་བ་བསམ་མཐའ་ཡས་
 བ་འབྱུང་བ་རྒྱལ་རབ་ཚེ་རྒྱུང་འཕྲིང་གསུམ་ ”⁴⁵ ཀུན་ལས་ཤེས། འཕྲིང་པོ་ཁྲུང་འཕགས་ཁྲོ་མོ་ཅི་མདོ་ཁམས་སྐར་ཕུག་གི་ས་ཆ་དང་རོང་
 བརྒྱད་གྱི་ཡུལ་དུ་དབང་བསྐྱེད་བྱས་པའི་པོ་རྒྱ་ས་བསྐྱོད་ཡོད།

དེ་བཞིན་མ་ཡིག་གི་ནང་དུ་ཞང་ལྷུང་གི་རྒྱལ་པོ་ཡིག་ཅི་རྒྱ་དང་དམ་ཁྲུང་རྒྱན་གྱི་སྐས་མོ་ཁྲུང་ཟེ་ཡེ་ཤེས་མཚོ་རྒྱལ་གཉེན་
 བཟེབས་པའི་སྐོར་བཀོད་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལས་འཕྲོས་ཏེ་བོད་རྒྱལ་སོ་བདུན་པ་ཁྲི་སློང་ལྷེ་བཅན་ཡན་གྱི་ཁྲུང་པོ་ཚོད་པ་ཚང་གི་གཏུང་རབས་
 དགས་བཅུས་སུ་བཀོད་ཡོད་པ་རྣམས་ཡིག་རྩིང་རང་ལས་སྟོད་གྱི་ཆ་རུ་བྱེད་ས་བཟོད་ཡོད་པ་དང་། དེའི་དུས་འཚམས་ཅི་ཁྲི་སློང་ལྷེ་བཅན་
 གྱི་སློང་བསྐྱེད་པའི་སྐབས་སུ་འབེལ་བ་སྟེ། བལ་ཆེར་དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་དཀྱིལ་ཡས་མས་སུ་བཞག་ཚོགས་སྐྱེས། ཡིག་རྩིང་འདི་ལས་
 གསལ་བ་ལྟར་མདོ་ཁམས་རོང་ཕྱོགས་སུ་ཁྲུང་གི་རིགས་རུས་ཆད་པའི་མགོ་ཅི་ཁྲུང་འཕགས་ཁྲོ་མོ་ལ་གཏུག་ཡོད་དེ། དེ་ནི་དང་པོ་ཞང་
 ལྷུང་གི་ཡུལ་ནས་ཆད་པ་ཡིན། ཁྲུང་འཕགས་ཁྲོ་མོའི་སྐས་ཁྲུང་སྐས་ཞེས་པ་དང་པོ་སྟོ་ཆ་བ་རོང་དུ་བྱོན་ནས་འཕྲོ་དོན་བསྐྱེད་པ་དང་། དེ་
 བས་བྱང་ཨ་ལྷག་རོང་། དེ་བས་མ་གཉན་པོ་མ་རའི་མདུན། དེ་བས་ཤར་རྒྱལ་པོ་ཆ་བ་རོང་དུ་ཕེབས་ཏེ་གསེར་གཞུང་གི་ས་ཆར་འཕྲོ་དོན་
 བསྐྱེད་པ་དང་། མཐར་རྒྱལ་པོ་རོང་གི་ས་སྟོང་རྒྱལ་རོང་སྐྱེད་དུ་སྐྱེས་ཕྱོ་ཟེར་བ་ལུང་མདའ་ཞེས་པ་རུ་བསྐྱེད་པ་ལས། སྐབས་དེ་ཉིད་དུ་
 ཡོད་པའི་མི་ཉལ་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་རོང་གི་འབངས་འཁོར་རྣམས་ཀྱིས་ཁྲུང་སྐས་རྒྱལ་པོར་བཀའ་བར་སྐོ་གཅིག་ཏུ་འཐད་དེ་རྗེ་རུ་བཀའ་བ་
 དང་། མཐར་ཁྲུང་འཕགས་ཁྲོ་མོས་རྒྱལ་སློང་ཚོས་བཞིན་བསྐྱེད་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་མང་པོ་ཀུན་ལ་བཀའ་དེ་སྐྱེ་འདས་ན་ཡང་། དེ་
 ལས་བརྒྱུད་དེ་ཁྲོ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་རིགས་སྐས་རིམ་པར་མཚེད་པ་བསྐྱོད་ཡོད།

(༧) བ་སྐྱེད་དང་སྐྱད་ཆ།

ཡིག་རྩིང་འདིར་བདེ་རྩིང་པའི་ཁྲུང་ཚོས་དམིགས་བསམ་བ་ཅི་ཡང་མེད་ན་ཡང་། ཞང་བོད་འདྲེས་མའི་བཟོད་པ་ཞག་ཅིག་བྱུང་བ་
 གཤམ་གསལ་རེ་ཕྱི་མིག་ལྟར་ཡིན།

ཞང་ལྷུང་སྐྱད།	བོད་སྐྱད།	མ་ཡིག་ཚོན་པའི་ཕོག་གུངས།
ལྷུང་ཞག་མེ་རོ་དན་བ་རྣམས་དུ་ཡི།	ཁྲུང་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཤེས་དཀར་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ།	ཕོག་རོས་1གསལ།
ཉིང་འབྱུང་ད་ལུག།	འབྱུང་བ་ལྷ་ཅི་མ་སློང་པའི་དུས་ནས་ཀུན་གཞི་བྱེད།	ཕོག་རོས་3གསལ།
ཉ་ཞི་ལོ་སྐྱ་ཡིག་ཞི་ཉིང།	གནས་དེ་སློང་པ་དང་པོ་ལ།	ཕོག་རོས་5གསལ།
ནས་སུ་ནས་ཅི་ཁྲུན་ཞི།	གནས་དང་གནས་གྱི་བསྐྱེད་པ།	ཕོག་རོས་11གསལ།

⁴³ བོད་མཚུང་ཡིག་རྩིང་གི་ཕོག་རོས་37ན་གསལ།
⁴⁴ བོད་མཚུང་ཡིག་རྩིང་གི་ཕོག་རོས་42ན་གསལ།
⁴⁵ བོད་མཚུང་ཡིག་རྩིང་གི་ཕོག་རོས་46ན་གསལ།

གསལ། 《རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》 གྱི་སྟོན་གྱི་ཆ་དེ་ལྟར་པོ་གཡུ་ཁི་སྟེང་བས་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེབས་⁴⁶ པ་དེ་ཉིད་ལྷུང་པོ་སྟོ་གོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཆ་ཚང་དངས་ཡོད་ཚུལ་མ་ཡིག་རང་དུ་གསལ་བོར་བཀོད་འདུག་པ་དང་། 《ལྷུང་རབས་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་》 ལས་སྟོན་གྱི་ཆ་དེ་ “ལྷུང་པོ་སྟོ་རྒྱུང་གིས་མཚན་པའི་རྒྱལ་རབས་རྣམས་ལ་”⁴⁷ ཞེས་པ་ལས་ལྷུང་པོ་སྟོ་རྒྱུང་ནི་ལྷུང་པོ་སྟོ་གོས་རྒྱལ་མཚན་ཡིན་པས་ན། མཁས་པ་འདིས་བསྐྱོད་པའི་ལྷུང་རབས་དེ་དབྱེད་གཞི་བྱས་ཡོད་པ་གསལ་འདུག་ལ། དེ་བཞིན་དུ་ “འདི་ནི་རྩ་འཁྲུལ་སྟོབས་དང་ལྷན་པའི་ལྷུང་འཕགས་ཁྲོའི་དེ། བར་རྒྱལ་མོ་ལོང་དུ་བསྟན་པ་འདི་ནི་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཞལ་ནས་གསུངས་པའི་རྒྱལ་རབས་ཡོད་དཀར་ཤེར་ལྷུང་བ་ལྷན་ཡིན་ནོ”⁴⁸ ཞེས་རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་མ་ཡིན་པ་ཞིག་ཚད་མར་བརྒྱུད་ཡོད་པའི་སྟོང་ཀྱང་གསལ་བོར་བཀོད་ཡོད་པས་ན། གཅིག་མཐུན་ཡིན་མིན་གྱི་ལྟ་བུའི་ཁོངས་རྣམས་ཀྱང་ཡིག་ཆ་དེ་དག་ལ་བཅོལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཡིག་ཆ་དེ་དག་ལ་བཞུགས་ཡོད་མེད་དེ་དུང་གསལ་ཆ་མ་བྱུང་།

གསུམ་ནས་ལྷུང་གི་རབས་སམ་ལྷུང་གི་རིགས་རྩལ་བརྗོད་པའི་དུས་སུ་ཡིག་རྩིང་གཉིས་པོར་ལྷུང་གི་ཡབ་མེས་དང་པོ་དེ་སྟོང་དང་ཡིན་པར་བརྗོད་ཡོད་པ་སྟེ། ཡིག་ཆ་དང་པོ་ལས་ཀྱང་ཏུ་བཟང་པོའི་སྐལ་བསྐྱུར་བྱས་པའི་བྱ་ལྷུང་གི་སྐལ་མོ་ས་ལ་བསྐྱེད་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེལ་སྟོང་གསུམ་བྱུང་བའི་**ཆེ་བ་ལྷ་ལྷུང་རྒྱལ་དང་།** དེ་འོག་ལྷུང་རྟོན་ཐོག་ལ་འབར་དུ། ལྷུང་བ་དཔྱ་ལྷུང་རྒྱལ་གསུམ་བྱུང་ཡོད་པར་གསལ་ལ། ཡིག་ཆ་གཉིས་པ་ལས། ཞང་ལྷུང་བྱ་རི་གཙུག་ལྷན་གྱི་ཆེ་མོར་བབས་པའི་བྱ་རྒྱལ་ལྷུང་ཆེན་གཅིག་མགོ་ནག་མི་ཡི་གཟུགས་སུ་འཕྲོས་པ་ལས་ལྷ་ཡི་ཡུལ་ནས་ཐེབས་པའི་ལྷ་མོ་སྐྱེ་མདོག་སྟོན་མོ་དང་ལྷན་པ་གཅིག་བྱུང་བ་དེ་གཉིས་འདུས་པ་ལས་སྟོང་དཀར་མེར་མཐིང་ཁ་ཁོ་བོ་བཅས་བཞི་འཁྲུངས་ཏེ། དང་པོ་ལྷུང་རྟོན་ཐོག་ལ་འབར་དང་། གཉིས་པ་ལྷ་ལྷུང་རྒྱན་པ། གསུམ་པ་དཔྱ་ལྷུང་རྒྱན་པ། བཞི་བ་ལྷུང་འཕགས་ཁྲོའི་བཅས་བྱུང་ཚུལ་བསྟན་པ་ལས་ཡིག་ཆ་གཉིས་ཀྱི་གཞི་འདི་ནས་ལྷུང་སྟོང་ཡིན་པ་འདྲ་འདུག། འོན་ཀྱང་སྟོང་དཀར་ལས་བྱུང་བར་གྲགས་པའི་བྱ་རྣམས་ཀྱི་ཆེ་ཆུང་སོགས་མི་འདྲ་སྟེ། 《རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》 ལྷ་བཀོད་པ་ལ་ལྷུང་སྟོང་ལས་བྱ་གསུམ་གྲོལ་བའི་ཆེ་བ་**ཆེ་བ་ལྷ་ལྷུང་རྒྱལ་དང་།** དེ་འོག་ལྷུང་རྟོན་ཐོག་ལ་འབར་དུ། ལྷུང་བ་དཔྱ་ལྷུང་རྒྱལ་ཡིན་ན་ཡང་། 《ལྷུང་རབས་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་》 ལས་ཆེ་བ་ལྷུང་རྟོན་ཐོག་ལ་འབར་དང་། གཉིས་པ་ལྷ་ལྷུང་རྒྱན་པ། གསུམ་པ་དཔྱ་ལྷུང་རྒྱན་པ་ཡིན་པ་མ་ཟད། ད་དུང་ལྷུང་འཕགས་ཁྲོའི་ཡང་བཀོད་ཡོད། 《རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》 ལྷུང་པོ་སྟོ་སྐྱེ་དུན་ཙུག་གིས་ཡིག་མི་རྒྱ་ཤི་རྗེས་ཞང་ལྷུང་གི་རྒྱལ་ས་ཡུན་རིང་དུ་བརྒྱུད་པ་དང་། དེའི་རྗེས་སུ་སྐྱེ་དུན་ཙུག་ནས་བརྒྱུད་པའི་མི་རབས་གསུམ་པ་ལ་ལྷུང་པོ་སྟོང་རྒྱུང་རིང་མོ་ཟེར་བ་དེས་རྒྱལ་ས་བརྒྱུད། དེ་ལ་སྐྱེས་གསུམ་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་ལྷུང་སྟོང་སྐྱེས་ལངས་སམ་སྟོན་པ་རལ་རིང་ཡིན་པ་དང་། འབྲིང་བ་ལྷུང་འཕགས་ཁྲོའི་ཆུང་བ་ལྷུང་སྟོང་སྟོན་མོ་དང་གསུམ་ཡིན་ཞེས་བྱུང་ལ། སྐྱེ་གྱིས་བསྐྱེས་ན་བོད་ཡུལ་སྐྱེད་དང་རྒྱལ་རོང་ཡུལ་དུ་མཆེད་པའི་ལྷུང་གི་རིགས་རྒྱུད་ནི་ལྷུང་པོ་སྟོང་རྒྱུང་རིང་མོའི་སྐྱེས་སུ་བྱུང་བའི་ལྷུང་འཕགས་ཁྲོའི་འདི་ནས་ཡིན་དགོས་ཏེ། རྒྱ་མཚན་ནི་ལྷུང་པོ་སྟོང་རྒྱུང་རིང་མོའི་དུས་སུ་ཞང་ལྷུང་གོང་འོག་བར་ལ་དམག་འཁྲུགས་བྱུང་བ་ལས་ལྷུང་ངམ་ལྷུང་པོ་རྟོན་པ་ཚང་གི་མི་རྒྱུད་དེ་དག་ཞང་པོ་སྟོང་སྟོན་དུ་ཀྱང་ཏུ་ཁ་འཕྲོད་དགོས་བྱུང་བ་དང་། བལ་ཡུལ་དང་མོན་གྱི་ཡུལ་སོགས་སུ་ཡང་ཁ་འཕྲོད་བར་གྱུར་བའི་གནས་ཚུལ་ཡིག་ཆ་རང་དུ་གསལ་བ་མ་ཟད། ལྷུང་སྟོང་སྐྱེས་ལངས་ནས་མངའ་རིས་སྟོན་དང་དབྱུས་ཕྱོགས་སུ་ལྷུང་གི་རིགས་རྩལ་རྣམས་འཕེལ་བ་དང་། རིམ་གྱིས་དབྱུས་གཙང་གི་ས་ཁུལ་དང་། རྟོན་པོ། ལྷུང་པོ་སྟོ་སྐྱེ་ལྷུང་གི་རིགས་རྒྱུད་རྣམས་ཁྲུབ་པ་མ་ཟད། རིམ་གྱིས་སྐྱེད་ཕྱོགས་མདོ་ཁམས་སྐྱེད་དུ་གྱི་ཁྲུབ་ཁོངས་སུ་ཡང་ཁྲུབ་ཡོད་པས་སོ། །དེ་ལྷན་ཡིན་ན་《རྒྱལ་ཁྲུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་》 ལས་གསལ་བ་ལྷན་ཁྱི་སྟོང་ལྷེ་བཅན་གྱི་ལྷ་མཚན་ནི་ལྷུང་པོ་

⁴⁶ གོང་མཚན་མ་ཡིག་གི་ཤོག་ངོས་18མདུན་ངོས་ཐོག་ཕྱི་5ན་བཀོད་ཡོད།
⁴⁷ 《ལྷུང་རབས་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་》 ཤོག་ངོས་53ན་བཀོད་ཡོད།
⁴⁸ 《ལྷུང་རབས་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་》 ཤོག་ངོས་53ན་བཀོད་ཡོད།

གོ་བ་དང། དེ་བོད་སྐད་དུ་ལྷུང་ལུང་ཞེས་པའི་དོན་དུ་འབྲུག་པར་གསུངས་པ་སོགས་ལས་ལྷུང་ཞེས་པ་འདི་བོད་སྐད་ལོ་ལས་
 ལང་སྐད་མ་ཡིན་པར་བསྟན་ཡོད་པ་དང། དེ་བཞིན་ལྷུང་ཞེས་པ་ལང་ལྷུང་སྐད་ལས་ལྷུང་གི་དོན་ཡིན་པ་གསལ་བོར་བསྟན་པ་
 ཡིན། དེ་ལྟར་ཡིན་པས་ལྷུང་བོ་དང་ལྷུང་ལུང་དེའུལ་མཁམ། ལྷུང་འབགས་ཁྲ་བོ་སོགས་འབྱུང་ལྷུངས་སྟོན་པའི་ཐ་སྙད་དུ་ཆགས་
 པ་སྟེ། ལྷུང་གི་ཡུལ་ནས་བརྒྱུད་པའི་མི་རྒྱུད་ཡིན་པས་ལྷུང་བོ་དང། ལྷུང་གི་ལུང་པ་ན་ཡོད་པའི་སྐྱ་མཁམ་ཡིན་པས་ན་ལྷུང་ལུང་
 དེའུལ་མཁམ། ལྷུང་གི་རིགས་ཕྱས་སམ་ལྷུང་གི་ལུང་པ་ནས་ཆད་པས་ན་ལྷུང་འབགས་ཁྲ་བོ་སོགས་སྟེ་ཆོགས་འདུག དེ་ལྟར་
 བྱས་པས་ལྷུང་ནི་ལྷུང་དང། ལང་ལྷུང་ནི་ལྷུང་ལུང་གི་དོན་ལ་ཐད་གཏུག་བྱས་ཆོག་པ་འདྲ་ཞེས་ཆགས་ན་ཡང། ལོ་རྒྱུ་སྟེང་ལྷུང་
 ལྷུང་ཞེས་པ་རིགས་ཕྱས་གཅིག་གིས་བཟུང་པའི་ཡུལ་ལྷུང་ཚུང་ཚུང་ཞེས་གི་མིང་དུ་ཆགས་ཡོད་པ་དང། ལང་ལྷུང་ཞེས་པ་ནི་
 མིང་གི་སྟོབས་ལྷགས་གཅིག་གསལ། རིག་གནས་ཀྱི་སྐར་ཚུལ་གང་ཅུང་ཞེས་གིས་ལྷགས་སྟེན་ཆེན་པོ་བཟོས་ཡོད་པའི་རྒྱལ་
 ཁམས་ཞེས་གི་དོན་ལ་འཕོ་འགྱུར་བྱུང་ཡོད་པ་ཡིག་གཞུང་སྟེང་པ་རྣམས་ལ་འདེད་སྟོན་བྱས་པས་ཉ་ལོ་ལྷན་དེ་ལྟར་བྱས་པས་
 ལོང་གི་མཁམ་དབང་རྣམ་པའི་དགོངས་པ་དང་ཅ་བ་ནས་འགལ་བ་མ་ཡིན་ལོ།།

དེ་ལྟར་ལྷུང་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་བོད་ཀྱི་སྐད་རབས་ལོ་རྒྱུས་སུ་མང་དུ་བྱུང་བ་མ་ཟད། དེའི་མཆེད་ལུངས་བྱ་རྒྱལ་ལྷུང་ལ་
 འདེད་བཞིན་པ་དེས་ཐོག་མའི་ལང་ལྷུང་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལྷུང་ལ་དད་མོས་སམ། དེ་ཡིས་ལང་ལྷུང་གི་སྟོན་འགྱུར་རིག་གསུམ་གྱི་
 སྟོབས་ལྷགས་མཆོན་བཞིན་པ་གསལ་བོར་བསྟན་ལ། ཐ་ན་སྐད་རབས་ལང་ལྷུང་པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་ཡབ་མེས་ཆོའི་མཆེད་
 ལུངས་ཀྱང་བྱ་ཡི་རིགས་སུ་བྱུང་བའི་སྟོབས་སྟོན་ཆོག་ཆགས་འདི་ཡིན་པར་འདོད་པའི་ཤིན་ཏུ་ཐལ་ཆེ་བའི་དད་པ་དང་ཞེན་
 ཆགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དེ་མཆོན་པར་བྱས་ཡོད།

«ཆོག་མཛོད་བདད་གུན་གསལ་མེ་ལོང་ལས་ལྷུང་ཞེས་པ་ནི་ཡོད་རྒྱུན་དུ་ཡོད་པའི་བྱ་ཆེན་པོ་ཞེས་གི་མིང་ ཡིན་ཟེར་བ་
 དང། «བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་སོགས་སུ་ལྷུང་ཞེས་པ་འདི་གཅིག་ནས་སྐར་ཀྱི་བཤའ་སྟོལ་བྱ་ཆེན་ཞེས་གི་མིང་ཡིན་པ་དང།
 གཉིས་སུ་སྐར་བོད་ཀྱི་ཡབ་འབངས་ཕྱས་དུག་གི་བྱས་ཤིག་ཞེས་ལོ་དོན་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྟོན་པ་འགྲེལ་བཤའ་བྱས་པ་ལས།
 བྱ་ཆེན་ཞེས་ཡིན་པའི་བདེན་དོན་ལ་ལྷུང་མཁམ་མིང་རྟེ་མ་འདྲིན་ཐབས་མེད། །སྟུག་དམར་ཡག་ཐག་པས་བཏགས་ཐབས་མེད་
 ཞེས་བཤོད་ཡོད། «སང་བོད་ཤན་སྐར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ལས་ལྷུང་ཞེས་པ་ལ་འབྲུག་ཡུལ་སྐད་བསྟན་པ་སྟེ། ལྷུང་དང། ལྷས་
 མཁམ་མིང་། ལྷུང་། དུག་འདོམས། མཁམ་མིང་བཅས་མིང་ཆོག་དང། ལྷ་ཆོག་གི་དོན་གཉིས་སྟོན་ཅུང་པའི་ནང་དོན་རིགས་ལྟ་
 བཤོད་པ་ཞེས་འགྲེལ་བྱེད་རྒྱུའི་དགོས་པ་ཆེར་མ་མཐོང། «གནའ་བོའི་ལང་བོད་ཆོག་མཛོད»⁵⁴ ལྟར་ན། ལྷུང་ཞེས་པ་འདི་ལང་སྐད་
 དུ་ཡང་འབྲུག་པ་སྟེ། དེའི་དོན་ནི་གསེར་སྲང་ཕྱེད་ལ་རྩ་བ་གསུམ་དུ་བསྐྱབས་པ་བྱས་པའི་རྩ་བ་ཟེར་ཞེས་གསུང་བ་དང། དེ་
 བཞིན་གྱི་བོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཆེ་དུག་གི་ནང་གསེས་ཕྱས་མིང་ལ་འབྲུག་པ་དང། འདབས་ཆགས་ཤིག་ལ་ལོ་དགོས་པ་སོགས་
 བསྟན་པ་དེ་ལས་ལྷུང་ཞེས་པ་ལང་ལྷུང་སྐད་དུ་ཡང་ལོ་དོན་ཡོད་པར་བསྟན་པ་ཡིན། རྩ་བའི་ལང་ལྷུང་གི་བྱབ་ཆེན་གྱིར་སྐྱེས་སྐྱེད་
 བཞེད་ཡོད་པོས སྐྱེས་རབས་པའི་སྐྱབས། གསུངས་པའི་རྒྱ་ཆ་གསེར་ལས་བྱས་པའི་མཐུ་སྐྱེད་ཚུལ་རིགས་གསུམ་བསྟན་པ་དེ་
 ལ་ལོ་བ་སྟེ། སྐྱ་བྱ་བ་སྲང་གང་། ལྷུང་བྱ་བ་སྲང་ཕྱེད་ཀ རྩལ་བྱ་བ་ཞོ་གང་བཅས་ཀྱི་གསང་བའི་ཐབས་ལམ་ཐབ་མོ་དེ་ལ་ལོ་

54 དགེ་བཤེས་རྣོ་ལོ་རབ་གསལ་གྱིས་གཙོ་སྟོན་བྱས། «གནའ་བོའི་ལང་བོད་ཆོག་མཛོད» ། གན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུག་ཁང་། 2010ལོའི་ཕྱི་ཟླ་1པར་གཞི། p. 26།

དགོས། དེ་ནི་གཞན་གྱི་གོད་པ་འགོག་པ་ལས་དམོན་པ་འགོག་པའི་མ་ལུ་རྗེས་སོགས་ལ་ཡང་གོ་བ་དཔེར་ན། གཞེ་རྫོང་དང་། རྫོང་
 ཚམ། རྫོང་དབལ། རྫོང་ཐིམ། ཤིག་རྫོང་ཟེར་བ་སོགས་ལྟ་བུ་རེད། རྫོང་ལ་འགྲི་སྤངས་རྫོང་ཟེར་བ། བཙོ་དང་བཙོད་ཟེར་བ་སོགས་བྱུང་
 ཡོད། འོན་ཏེ་དག་དཔེ་གཞུང་གང་ཞིག་ནས་བྱུང་ངམ་ཞེ་ན། དེའི་ནང་དོན་སྐོར་དབང་ཆེན་གྱི་གཞུང་⁵⁵དང་《རྫོང་དམར་གླིང་ཆེན་
 འབྲིང་བ》⁵⁶སོགས་ལས་བྱུང་བ་གནས་སྐབས་ཀྱི་བརྗོད་དོན་མ་ཡིན་པ་ལ། ལྷུང་ཞེས་པའི་དོན་འདི་གསེར་སྲང་ཕྱེད་ལ་ལྷ་བ་
 གསུམ་དུ་བསྐྱབས་པ་བྱས་པའི་རྫོང་ལ་ཟེར་བ་དེའི་སྐོར་གྱི་སྤངས་སྤང་བཞེས་འོད་པོས་མཛད་པར་གྲགས་པ་མཛོལ་གས་པ་ཆེན་པོ་
 ཞང་ཞུང་སྟོན་རྒྱུད་ཀྱི་པོན་མ་ལུ་བ་པའི་གཏུན་ཆོགས་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་⁵⁷། གཞུང་དེའི་མཛད་པ་པོ་དུས་རབས་བདུན་པའི་སྐབས་
 ལྷ་བྱུང་པའི་ཞང་ཞུང་གི་གྲུབ་ཆེན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གཞིར་བྱས། ལྷུང་ཞེས་པའི་མ་སྟོན་འདི་ཞང་ཞུང་སྐད་རིགས་ཀྱི་མ་སྟོན་ཞིག་ཏུ་
 གྲུབ་འོད་པ་དང་། ལྷུང་མཐར་ཡང་དུས་རབས་བདུན་པའི་སྐབས་སུ་ཞང་ཞུང་སྐད་ཡིག་ཁོད་དུ་རྒྱགས་ཆེ་བའི་བཀོལ་སྤྱོད་ཅན་གྱི་
 མ་སྟོན་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་ལ། དེ་བཞིན་གྱི་ནང་དོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་སྟོན་པའི་བདེ་ཆད་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ཡང་ཤིན་ཏུ་
 གསལ་བས་ན། ལྷུང་ཞེས་པའི་མ་སྟོན་འདི་དཔོན་ཡིག་ཆོགས་སུ་བཀོད་པ་སྤྱོད་པ་ལ་ཆེར་ཞང་ཞུང་སྟོན་རྒྱུད་ཀྱི་པོན་མ་ལུ་བ་
 པའི་གཏུན་ཆོགས་འདི་ཉིད་ཡིན་པ་ལ་ངོས་འཛིན་ཆོག་པར་བསམ། འོན་ཀྱང་། ཞང་ཞུང་སྟོན་རྒྱུད་ཀྱི་པོན་མ་ལུ་བ་པའི་གཏུན་
 ཆོགས་འདི་ཉིད་སྟོན་རྒྱུད་ཀྱི་ཡིག་ཆོགས་སུ་གཏོགས་པས་ན། དམིགས་བསལ་གྱི་ཡིག་ཆོགས་འདི་རིགས་པོན་གཅིག་པོ་ལས་
 བོད་ཀྱི་གྲུབ་མཐའ་གཞན་གང་ལ་ཡང་བྱུང་མ་སྤོང་བ་དང་། འདི་ལ་དེང་རབས་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་པས་ཡིད་ཆེས་སྟོན་མིན་
 གཉིས་ཀྱི་དབང་གིས། ང་ཚོས་ད་དུང་སྤྱད་པས་ཀྱི་མ་ཡིག་པོ་བལྟས་བཟོ་བཙུགས་མ་ཐེབས་པ་ཞིག་ལ་དེ་ལྟོས་ཕྱེད་དགོས་བྱུང་
 ཡོད་ན། དེ་ལྟ་བུའི་ཤིས་རྒྱུན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྡན་པའི་ཡིག་རྩིང་ནི་ད་དུང་འཚོལ་ཞིབ་ཀྱི་གནས་སུ་རེས། བོད་ལ་དབང་གྱི་རིག་པ་དེ་
 མ་དར་བའི་ཡར་སྔོན་དུ་ཤང་མཚལ་དང་། གསེར་དུལ་གཡུ་བྱུར་སོགས་ཀྱི་ཁུ་བས་སྐྱག་ཆ་བསྐྱེད་ཉེ་མཐིང་ཤོག་དང་གན་ཤོག་
 ཀོང་ཤོག་རྒྱ་ཤོག་སོགས་ཀྱི་སྟེང་དུ་ཡིག་གཟུགས་དབྱེ་ཆེན་དང་། འཇུག་ཡིག་དབྱེ་ཆེན་སོགས་ཀྱིས་ཤིས་པའི་གསུང་རབ་
 བཟང་དུ་མེད་པ་ཞིག་བཞེངས་ཐེན་པ་ཉེ་ཆར་རྒྱལ་ཁབ་སྤེལ་ནས་ཀྱེ་ནང་ཀྱེ་ནང་དུ་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པ་དེ་དག་ལས་ལྷུང་གི་ཤིས་རྒྱུན་
 ཤིན་ཏུ་རྩིང་བ་མང་པོ་ཞིག་ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་ལམ་ནས་འབྲེལ་བ་བྱས་ན་ཡང་ཐོག་མའི་མ་སྟོན་རྩིང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ཏོགས་ཐུབ།

55 མིང་ཆ་ཚང་ལ་《གསལ་མཁའ་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱུ་སྤངས་གསང་བ་ལྷགས་ཀྱི་བརྗོད་པ་ཁོད་དབང་ཆེན་གྱི་གཞུང་བཞུགས་སོ་ཞེས་ཟེར་ལ། གཏེར་མའི་ཡིག་ཆོགས་སུ་གཏོགས་ཤིང་།
 སྟོན་པ་འཆེ་མེད་གཞུག་སྤྱད་ཀྱི་བཀའ་ཡིན་པར་གསུང་ལ། གྱུར་མི་ཉེ་འོད་དང་། མ་སྟོན་སྤིང་འཛིན་གྱིས་དངར་གཡུ་སྤོངས་ནས་གཏེར་ནས་བཏོན་པར་གྲགས། ཁོན་ལེ་ཕུ་སོ་གཅིག་གི་
 བདག་ཉིད་དུ་གྲུབ། ལྷ་རེད། ཐོབ་རྒྱལ་གསང་བའི་པོན་གཞིས་ནས་བཟུངས།

56 《དབལ་ཤེས་རྒྱུད་དཀར་པོའི་སྐབས་ལ་རྫོང་མཐར་གླིང་ཆེན་འབྲིང་བ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། ། གཏེར་མ་སྤྱད་པའི་ཐོན་གཞིས་ནས་བཟུངས།

57 གྱུར་ཆེན་སྤང་བཞེར་འོད་པོས་མཛད་པའི་《རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་ཞང་ཞུང་སྟོན་རྒྱུད་ཀྱི་པོན་མ་ལུ་བ་པའི་གཏུན་ཆོགས་》སྤྱད་པའི་ལག་ཤིས་མ་དེ་ལས་ཞང་ཞུང་མི་རྟེན་ལྟ་བུ་ལྟ་
 བ་སྟོང་སྟེ་ནི་མར་བྱུང། བོད་སིལ་བྱར་སོང་བའི་དུས་དེར་ཞང་ཞུང་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཆེན་མ་ལྷུང་མ་ཚོ་རྒྱལ་དེས། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལ་ཐུགས་ཀྱི་བརྗོད་པ་སྤྱེས་ནས་གྱུར་སྤངས་སྤང་
 བཞེར་འོད་པོ་སྤྱན་དྲངས། མཐོག་དབྱུ་རིམ་གྱི་གཏུན་བཏོངས། དར་དཀར་ཤ་བ་རིས་ཀྱི་གྱུར་བྱུབ། འབྲས་ཆང་དྲིང་པ་དྲངས། བདའ་དབྱུ་དང་འདོད་དབྱུ་ནི་སྤྱ། གཏུང་བའི་མཆེ་མ་
 ཁྲག་ཏུ་གཏོགས་ནས་ལུས་པ། བོན་སྤོང་རྒྱལ་པོའི་བཏོངས། བོན་ཞིབས་གསེར་གྱི་གཏུན་ཤིང་ནི་ཆག་བོད་ཁབས་སིལ་བྱར་སོང་། གཡུང་དུང་བོན་གྱི་བསྟན་པ་ནི་ལུ། འདི་ལྟ་བུའི་
 དུས་བྱུང་བས། ཐུགས་ཀྱི་བརྗོད་པ་ལུ་འཚོལ་ལུས་པས། ལྷུང་བཞེར་འོད་པོའི་ཞལ་ནས། ང་ལ་སྤྱོད་ཀྱི་བཀའ་སྲང་གཅིག་ལ་ལོ་གསུམ་བསྐྱབས་བཏང་ན་བོན་པོས་རྒྱུང་གིས་འབྲེར་
 བ་འོད་པ་འདི་བྱམས། ལྷུང་བྱ་བ་གསེར་སྲང་ཕྱེད་ལ་ལྷ་བ་གསུམ་བསྐྱབས་ནས་བཏང་ན། ཡར་ལུང་སོག་གཞི་སོང་གྱེ་བཙན་འཁོར་ད་བཙན་པ་བྱུང་བ་འོད་པ་དེ་བྱུ་འམ། ལུབ་བྱ་བ་
 གསེར་ཞོ་གཅིག་ལ་ཞག་བདུན་བསྐྱབས་ནས་བཏང་ན་རྒྱལ་པོ་ཉིད་སོང་བ་འོད་པ་འདི་བྱམས་གསུངས་པས་ཞེས་བན་པོན་གྲུབ་མཐའི་འཕེལ་འགྲུང་གྱི་དགོས་དབང་སྟོན་པའི་གཏུན་
 རྒྱུད་འདི་ལས་ལྷུང་ཞེས་པའི་བསྟན་དོན་ཡང་གསལ་བོར་བསྟན་ཡོད།

བོན་གྱི་ཡིག་མཛོད་གྲགས་ཅན་《མིང་པའི་མཛོད་ལུག》 བེ་ཞང་བོད་འདྲེས་མའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ཡིན་པ་གཞིར་བྱས་དེའི་དབྱུགས་
 བརྒྱུད་ལྟེ་ཉ་རྒྱུ་ཞེ་ཁང་ལྷ་ལྷུང་བེ་ཞེས་པ་སོགས་ལྷུང་ཞེས་པའི་མ་སྟེང་མང་པོ་འབྱུང་བ་ཞིི་པ་འདི་དག་གནས་སྐབས་སུ་ཞང་
 ལྷུང་གྱི་དབྱུང་པ་ཞེས་མ་མཐེབས་པའི་སྟོན་ལ་སོལ་འཛོག་གྲེད་རྒྱ་ལས་འོས་མེད་ཅིང་། བོད་བཅའ་བོའི་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གས་
 གྱི་རྣམས་ལ་ལྷུང་རྒྱགས་ཆེ་བ་ཤོག་དེའི་གྱི་གཟུགས་དང་། ལྷེགས་བལ། ལྷེབས་མགོ་ལ། ལྷེབས་འགྲིག་ལ། ལྷེབས་ལྷུང་ལ། བགས་
 རུས་གྱི་ཡིག་ཆ་གས། རྫོང་དང་ལྷུང་ཡིག་ལྷུང་ཤིང་། རྫོང་ལྷུང་ཤིང་ལྷུང་གྱི་ཡིག་ཆ་གས་རྗེ་སྟེང་ཡོད་པ་ལས་ཉུག་རྟོང་གི་ཤོག་
 དེའི་པ1286ལྷུང་ལྷུང་རྒྱལ་ཐུན་སེལ་མའི་སྟོང་གྱི་མ་ཡིག་ལས་རྗེ་བོ་ཡིག་སྟེ་ལྷུང་། ལྷོན་པོ་ལྷུང་པོ་ར་སྟེང་ས་སངས་རྗེ་ཞེས་དང་།
 ཤོག་དེའི་པ1287བོད་བཅའ་བོའི་སྟོན་ཆེན་གྱི་མཆོན་གཞུང་ཞེས་པ་ལས་དེའི་ཤོག་ཉུ་ལྷུང་པོ་སྟེང་ས་སྟེང་ལྷུང་པོ་ལས། འོ་མ་
 ལྷེ་ལོད་བཅའ་དང་དེག་མ་མངས་ནས་ཞེས་དང་། ཤོག་དེའི་པ1287གནས་ཤིང་སྟོང་བོ་རྗེ་སྟེང་སྟེང་པོ་སོགས་
 བརྒྱགས་ནས་སྟེ་རྒྱལ་གྱི་ཆབ་སྲིད་སྐྱེད་གསོ་མངོན་པའི་མ་ཡིག་ལས་རྒྱལ་པོ་འདིའི་རིང་ལ། ལྷུང་པོ་སྟེང་ས་སྟེང་གྱིས་ཅང་བོད་གྱི་
 རྗེ་བོ་མར་ལུན་མགོ་མཆོད་དེ་ཞེས་པ་སོགས་ལས་ལྷུང་གི་ཡིག་འབྲུ་འདི་མང་ཏུ་འབྱུང་། དེ་དག་གི་ནང་དོན་རྣམས་དུས་རབས་
 བདུན་པ་ཡར་སྟོན་གྱི་སྲིད་ལུགས་སམ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་སྟོན་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ཉུག་རྟོང་ཡིག་རྒྱུང་གི་དཔེ་གཟུགས་སོགས་
 དུས་རབས་8ནས་9བའི་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཡིག་གི་ཡིག་གཟུགས་ཡིན་པ་དེད་གི་ཤེས་རིག་ཞིབ་འཇུག་པ་ཚང་མའི་སྟེ་བ་གཅིག་
 མཐུན་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱིས་ལྷུང་ཞེས་པའི་མ་སྟེང་འདི་ད་ཡོད་ཡིག་ཆ་གས་སུ་བཞོད་པ་མཛོད་ཏུ་ཡོད་པའི་མ་ཡིག་རྒྱུང་ཤོས་ཀྱི་ཉུག་
 རྟོང་ཡིག་རྒྱུང་ཡིན་པ་གཏན་འཁེལ་ཚོགས་ལ། དེ་ལས་སྐབས་དེའི་ལྷུང་ཞེས་པ་འདི་རིགས་དུས་གང་ཏུ་ཞིག་གས་ལོ་རྒྱུས་མི་སྣ་
 དེ་དག་གི་འབྱུང་ལུགས་ཀྱི་ས་ཆ་གང་ཡིན་པ་གསལ་བོ་སྟོན་ཐུབ་པའི་མ་སྟེང་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་ཐེན་པ་གསལ་ལ། དེ་བཞིན་གྱི་ཤོད་ཏུ་
 བཛོད་ཐེན་པའི་རྫོག་གཞུང་གི་ནང་དོན་ཟབ་ལོ་སྟོན་པའི་ཞང་ལྷུང་གི་སྐད་ལས་མཆོད་པའི་མ་སྟེང་ཞིག་ཏུ་ཡང་གྲུབ་ཐེན་ཐེར་ཚོག་
 ལྷུང་གི་མ་སྟེང་འདི་ཉིད་ཡེགས་སྐྱེད་བ་རྣམས་ཀྱིས་གསུང་། ཞེས་བཞོད་ཡོད་ལ། གསུངས་པོ་ཞེས་པ་ལྷུང་སྟོན་སྟེས་
 དང་། གསུངས་པོ་ཞེས་པ་ལྷུང་སྟེས་སོགས་སུ་བཞོད་ཡོད། དེ་ལས་སྐྱེ་འབྱུང་བུང་སྟེ་དེའི་ཡིག་སོགས་སུ་ལྷུང་ཞེས་པ་
 ལ་Garudaཞེས་ཀྱིས་འདུག་ཅིང་། ལུབ་ཕྱོགས་ལུལ་དུ་སྟེས་པའི་ནང་བསྟན་ཞིབ་འཇུག་ལ། Bunceཡིས་《ནང་པའི་ཚོས་གཞུང་དང་
 རྒྱ་གར་གྱི་རོལ་པའི་ཚོས་གཞུང་གི་བར་རིས་བརྟེན་འགྲེལ་ཚོག་མཛོད་⁵⁸ཞེས་པའི་ནང་དུ་Garudaཞེས་པ་ཀི་ནང་པའི་ཚོས་གཞུང་
 དང་རྒྱ་གར་རིག་གྲེད་ཀྱི་ཚོས་གཞུང་སུ་གསལ་བའི་སྟེ་བུ་ཞིག་ཡིན་པར་འགྲེལ་བཛོད་བྱས་པ་མ་ཟད། ནང་པའི་ཚོས་གཞུང་གི་
 འཕེལ་རྒྱས་དང་བསྟན་ནས་Garudaཞེས་པའི་སྟེ་བུ་འདི་ཡང་ཡ་སྤིང་སྟེ་མའི་ལུལ་ལྷུང་མི་འདྲ་བའི་རིག་གནས་ཁོད་ཏུ་ལྷུང་ཚུལ་
 གསུངས་པ་ལས་སྟེ་བུ་འདིའི་འཕེལ་འབྱུང་གྱི་རྒྱལ་གཏོད་པའི་ཞང་ལྷུང་རིག་གནས་སྟོར་སྟེང་བཛོད་བྱས་མེད་ལ། དེ་ལས་འཕེལ་
 འབྱུང་བུང་བའི་དད་ཞེན་གྱིས་ལྷུང་གི་རིགས་དུས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་རྣམས་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ལུག་དུ་མཆོད་ཅིང་། མཐོ་སྐྱེད་གི་གདོད་
 མའི་ལོ་རྒྱུས་གར་སྟེགས་སྟེང་གོ་གནས་དེས་ཅན་ཞིག་བརྒྱུད་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་དབྱུང་བཛོད་ཅི་ཡང་བྱས་མེད། དེའི་སྟོང་
 བཞུ་ཆེ་རིང་ཐར་དང་དོན་འབྲུབ་སྟེ་རྒྱལ་རྣམས་གཉིས་ཀྱི་གསུང་ཚོམ་ཁོད་ཏུ་ཡང་དོ་སྟོན་བྱས་འདུག རྒྱ་ཡིག་ཁོད་ཏུ་ལྷུང་ཞེས་
 པའི་བརྟེན་ཆ་འདིའི་ཐར་གཏོགས་མ་སྟེང་ཅི་ཡང་མ་མཛོད་ན་ཡང་། 《后汉书·南蛮西南夷列传》 ཞེས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རྒྱུང་དེ་

58 Fredrick W. Bunce: 《A Dictionary of Buddhist and Hindu Iconography》, p. 103-105, Published by D. K. Printworld (P) Ltd. New Delhi-110015, 1997.

དཔེར་ན་མདོ་སྐད་མདའ་ཚང་ཡུལ་གྱི་དམངས་ཁོང་ཡིག་ཆ་ཁྲའ་འགྲོག་དབུ་ལག་སྟོ་ཞེས་པ་དང་པོ་བྲང་ཤེང་ཞེས་སྐྱུན་འདྲེན་
དབུ་ལག་སྟོ⁶⁴ཞེས་པ་སོགས་ལས་མཚོན་པའི་ཡིག་ཆ་གསུམ་གྱི་ནང་དོན་སོགས་ལས་གསལ་ལ།

ཐོག་མའི་སྐྱོང་ང་དེ་ཉིད་རྗེ་ལྷ་རྒྱལ་པ་དང་དེའི་ཁྲའ་ས་སྐྱེད་གང་ལ་གཏུག་དགོས་མིན་གྱི་གཞུང་དབུ་ལག་སྟོ་
ལུགས་ལས་གསལ་བཤད་བྱས་པ་སྟེ། དང་པོ་ཡེ་མེད་སྐྱོང་པའི་ངང་ནས་རིམ་གྱིས་བོན་ཉིད་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྲལ་
པའི་མཚུས་རྒྱུང་ལངས་པ་གཅིག་ཏུ་སྐྱེད་པ་དང་། དེ་ནས་འོད་དང་ཟེར་དུ་སྐྱིད་པ། དེ་ལས་སྐྱེད་པ་གྱི་
རྒྱལ་དུ་ཆགས་པ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་གྱི་«མདོ་རྗེ་མེད་གཟེ་བརྗེད» ལས “ཆགས་ནི་སྐྱེད་པས་རྒྱལ་ལས་ཆགས་” ཞེས་གསུངས་ཡོད་པ་
དེ་བཞིན་དང་། དེ་ནས་འབྲུང་བ་ལྟེ་བྱེད་ལས་ལས་སྐྱིད་པ་སྐོར་གྱི་སྐོར་གྲོལ་ཚུལ་བསྟན་ཡོད། «དབུ་ནག་མི་འུ་འབྲ་ཆགས་» ལྷ་
ལ། སྐོང་ང་དེ་ལས་བྱ་སྐྱེད་དཀར་ནག་གཉིས་སྐྱིད་པ་དང་། སྐོང་ང་དཀར་པོ་དོལ་བ་ལས། སྤྱིའི་ཤུན་པ་ལ་ལྷ་བྲག་དཀར་པོ་སྐྱིད།
བར་གྱི་གདང་ལ་ལོད་ཀྱི་ཁྱི་སྐྱེ་སྐྱིད། བར་གྱི་སྐོང་ཚུལ། དུང་གི་མཚོ་མོ་དཀར་པོ་སྐྱིད།⁶⁵ཅེས་བཀོད་དེ་བྱ་སྐྱེད་གྱི་རིགས་སུ་
བཀོད་པ་ལས། སྐྱིད་པའི་སྐོང་སྐོང་འདི་དང་སྤྱིས་ཀྱི་དམ་པ་ལྷུང་གི་རིགས་རུས་ཀྱི་ཁྲའ་ས་སུ་བཞག་པའི་ཁྲའ་སྐོང་བར་ལ་འབྲེལ་
བ་ཡོད་ཚུལ་གྱི་ཡིག་ཆ་ཞི་དུང་མ་མཚོང་མོད། དམངས་ཁོང་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་ལས་ཁྲའ་དང་རུས་སྐྱེད་ཀྱིས་འདིག་རྟེན་
བསྐྱེད་པའི་བཤད་རྒྱུན་དེར་བསྟན་ལ། ཐོག་མའི་སྐོང་སྐོང་དེ་དང་ཁྲའ་གྱི་བར་ལ་ཡང་འབྲེལ་བ་དེས་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ་འདྲ། དེའི་
སྐོང་ངས་བསྟན་ན་སྐྱིད་པ་སྐོང་སྐོང་དང་སྤྱིས་ཀྱི་ཁྲའ་སྐོང་བར་ལ་འབྲེལ་ཡོད་པ་མ་ཟད། མོ་རྒྱུས་སྐྱེད་པ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་དེ་གཉིས་ལ་
གོ་འཚོལ་བྱུང་སྟེ་རིམ་གྱིས་སོ་སོར་སྐྱེད་པའི་ལྷ་བ་ཆགས་པ་ཡིན་ཤས་ཆེ། འོན་ཀྱང་གནད་དོན་དེ་གནས་སྐབས་སུ་ཐག་ཚོད་
ཐབས་མ་བྱུང་།

ཁྲའ་གྱི་རྒྱུད་ལས་སྐོང་བཅུད་ཀྱི་ཁམས་ཆགས་པའམ་མིའི་རིགས་རྒྱུད་མཆེད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་འདི་དག་གི་བོད་དམ་
བོན་གྱི་ཤེས་རིག་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཁོང་དུ་བྱུང་བའི་སྐྱེད་ལྡེ་འུ་བོན་གསུམ་ལས་སྐྱེད་གྱི་རིགས་སུ་གཏོགས་ཤི། ང་ཚོས་ད་བར་
བསྟན་སྟེ་གདང་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བའི་སྐྱེད་དཔེ་དེ་དག་ལས་བོད་ཀྱི་སྐྱེད་ལྡེ་ལྟེ་ཚོམ་ལུས་དམིགས་བསམ་པ་འདིའི་ནང་དོན་དང་
སྐྱིད་གཞི་ལ་དུང་འབྲེལ་བཤད་རྒྱལ་དཀར་པོའི་གནད་དོན་ཤིག་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་པ་གསལ་ལ། ཞིབ་འཇུག་པ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་བོན་པོ་
ཅམས་གནས་ལ་དཀར་པོ་དང་། གནས་ལ་དད་པ། བྱ་ལ་དད་པའི་སྐྱེད་གཞིའི་སྐྱེད་ནས་ཁྲའ་གྱི་མཚོན་དོན་སྐྱེད་ཚོགས་པ་འཕེལ་བ་
ཡིན་པས་བཤད་རྒྱུར་ཤིན་ཏུ་གོམས་ཡོད་ན་ཡང་། ཚོམ་རིག་གི་འཕེལ་འགྱུར་གྱི་དོན་ནས་བསྟན་ན་དེ་གི་སྤྱི་དོན་ཅམ་བུང་
ནས་ནང་གི་དོན་ལ་འབྲེལ་འདོད་ཀྱི་ཉམ་སེམས་ཅམ་ཡིན་པ་ལས། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཚོམ་རིག་གི་རྒྱུ་མངའ་མཐར་ཆགས་སུ་
སོང་མེད་པའམ་སྐྱེད་སྐྱོག་འབྲེལ་གྱི་གོ་ནོར་ཞིག་གིས་བོན་པོ་ཅམས་གནས་ལ་དཀར་པོ་བཤད་པ་ཅམ་དུ་ཟད་སྟེ། «སྐྱིད་
པའི་གཡང་ལེན་ཆེན་མོ» དང་། «གཡང་སྐྱེད་འདོད་རྒྱ་གཉེར་སྐྱོང་སོགས་ལས་གསལ་བ་ལྟར། བོན་གྱི་སྐྱེད་པས་ཡིག་ཆ་མང་པོའི་
ནང་དུ་དགོངས་སྟོན་དབྱིངས་སུ་ཡོད་པའི་ཉི་མུ་སྐྱེད་གསུམ་དང་། ལྷ་དང་ཡུལ་ལྷ་གཞི་བདག་བྱ་རྒྱལ་ཁྲའ་ལ་སོགས་པར་ཆེ་

63 ཁྲའ་འགྲོག་དབུ་ལག་སྟོ་ ཤོག་ངོས་དུག་ཡོད་ཅིང་། མདའ་ཚང་གི་ཡིག་ཆ་སྐྱེད་པས་ལམ་ཉི་ཤུ་ཅ་བཞི་བའི་p. 1-6།
64 པོ་བྲང་ཤེང་ཞེས་སྐྱུན་འདྲེན་དབུ་ལག་སྟོ་ མདའ་ཚང་གི་ཡིག་ཆ་སྐྱེད་པས་ལམ་ཉི་ཤུ་ཅ་བཞི་བའི་p. 115-131བར་ན་གསལ་ལ། ཁྲོན་ཤོག་ངོས་17འདུག དེ་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ད་
དུང་པོ་བྲང་ཤེང་ཞེས་སྐྱེད་སྐྱོང་སྐྱེད་པས་ཤོག་གངས་12ཅན། པོ་བྲང་ཤེང་ཞེས་བཞུང་སྐྱེད་དབུ་ལག་སྟོ་ཞེས་ཤོག་གངས་38ཡོད་པ་ཞིག་ཀྱང་འདུག
65 «དབུ་ནག་མི་འུ་འབྲ་ཆགས་» ། མཁར་མེ་འུ་བསམ་གཏུན་དང་ Yasuhiko Naganoགཉིས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་«ཁྲའ་སྐྱེད་ཚོན་མའི་གསུམ་སྐྱེད་» p. 98-99། «The call of
the Blue Cnckoo», National Museum of Ethnology.

བསྟོན་བྱས་པ་དང་། མཚོན་པོ་རིལ་གནས་པའི་ཚེ་ཤིང་ནགས་ཚལ། མཚོ་དང་མཚོ་ལྷ། པ་བོང་དང་རྟེ་ལྷ། འབྲུང་སོགས་ལ་ཆེ་བརྟེན་བྱས་པ་དེ་དག་གི་དོན་ལ་བརྟེན་ནས། བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཤེས་རིག་འདིས་འབྲུང་བ་བཞིའམ་ལྷའི་རང་རྣམས་ཀྱི་འཕེལ་འགྲུབ་ལ་ཐོག་མ་ནས་རང་གི་སློབ་མོས་ཀྱི་རྩལ་ལ་བརྟེན་ནས་ངོས་འཛིན་དང་། བོད་བཀུར། ཆེ་འཛོག་བྱས་པའི་ལྷ་བ་མཚོན་པ་མ་ཟད། དེ་བཞིན་ཀྱི་རང་བྱུང་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཆེན་པོ་འདི་ལ་བརྟེན་བཀུར་བྱས་པའི་རིན་ཐང་གི་ལྷ་ཚུལ་ཞིག་མཚོན་པར་བྱེད་པ་ལ། ལྷ་སྐྱུང་གི་རྩོམ་ལུས་སྐྱུང་ཅི་ལྟར་བྱས་པ་ཅམ་དུ་ཟད། དེ་འདྲ་མ་གཏོགས་བཤད་སྐད་སྐད་སྐད་དེ་ནི་བོན་པོ་གནས་ལ་དགའ་བའི་བདེན་ཉམས་སྐྱུ་ཅི་ལ་འགྲོ་དེ་ཡིས་བྱིར་ན། ལྷང་ཞེས་པའི་དམིགས་བསལ་ཐ་སྐད་འདི་ལ་ཡང་ཐོག་མའི་དུས་སྐུ་གོ་དོན་གཅིག་ཅམ་ལས་ཡོད་མི་སྲིད་པ་གསལ་བ་ཡང་། ལྷ་སྐྱུང་གི་འཕེལ་འགྲུབ་དང་བསྟེན་ནས་ཐ་སྐད་འདིའི་མཚོན་པ་ལ་ཡང་རྣམ་པ་སྐྱོ་ཚོགས་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཞིག་ཡོད་སྲིད་པ་ཡང་དངོས་དོན་ཡིན་ལོ།།

ཡིག་ཚགས་དོ་བསྟུར་བྱས་པ་ལས་གསལ་བ་ལྟར། ལྷང་ཞེས་པ་འདིར་ད་ཡོད་དཔུང་གཞི་ཁག་གི་ནང་དུ་གོ་དོན་གཙོ་བོ་ལ་རིགས་མི་འདྲ་བ་བརྒྱ་ཅམ་བྱུང་ཡོད་དེ། ༡ ལྷང་ཞེས་པ་དེ་བོན་སྐུ་ཀུན་ཏུ་བཟང་བོ་སོགས་རྒྱུ་སྐྱུ་ལྷ་སྐྱུང་པའི་ལྷ་བྱུང་བྱ་བུ་ལྷང་ཆེན་ལ་ངོས་འཛིན་པ་དང་། ༢ ལྷང་ཞེས་པ་ནི་བྱ་བུ་ལྷང་གི་སྐར་མོ་ས་ལ་རིག་པའི་རྟོན་རྒྱུང་ལས་སྲིན་པའི་སྟོང་དཀར་ནག་སེར་ཁ་བཞི་བྱུང་བ་དང་། དེ་ལས་མཆེད་པའི་མཚན་དང་ལྷན་པའི་ཁྲེ་ལྷང་བའི་མི་བྱུང་སྟོང་ལ་ངོས་འཛིན་པ། ༣ ལྷང་ཞེས་པ་ནི་ཞང་ཞུང་ཞེས་པའི་ཞུང་གི་ཆོག་དེ་བོད་སྐད་དུ་འགྲུབ་པའི་དོན་ལ་ངོས་འཛིན་པ། ༤ ལྷང་ཞེས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་ཡབ་འབངས་རུས་དྲུག་གི་གས་ཤིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ། ༥ ལྷང་ཞེས་པ་ནི་བོན་གྱི་གདུང་རྒྱུང་ཆེ་དྲུག་གི་ནང་གསེས་དམ་པ་ལྷང་གི་རིགས་རུས་ལ་འཇུག་པ། ༦ ལྷང་ཞེས་པ་ནི་གསེར་སྐད་ལ་རྒྱ་བ་གསུམ་དུ་བསྐྱབས་པ་བྱས་པའི་རྩལ་ལ་ཟེར་བ། ༧ ལྷང་ཞེས་པ་ནི་ལ་ཐོག་སྲིད་པའི་ལྷ་རབས་ཀྱི་མཆེད་ལྷངས་ལ་ངོས་འཛིན་པ། ༨ ལྷང་གི་སྐུ་འདྲེན་སོགས་དམངས་ཁོང་གཏོ་གཞུང་གི་ནང་དོན་ལས་མཚོན་པའི་ལྷང་ནི་སྐུ་ཡི་མགོ་གཞོན་དུ་ངོས་འཛིན་པ། ༩ དབར་ལྷང་དྲུག་པོའི་སྐྱུ་རབས་སོགས་ལས་མཚོན་པའི་ལྷང་ནི་“ལྷ” ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་པ། ༡༠ ལྷང་ཞེས་པ་འདི་གནས་ས་གོ་འབྲེད་བྱེད་མཁན་གྱི་འདིག་རྟེན་བྱེད་པོ་ཡིན་པར་འདོད་པ་སོགས་མཚོན་དོན་མང་པའི་ཐ་སྐད་ཞིག་ཏུ་དེས། དེ་དག་དེ་ལྟ་མིག་ཏུ་བཞོད་ན།

ཨང་རིམ།	ལྷང་གི་མཚོན་དོན།	པོ་རྒྱལ་གྱི་ལྷངས་སྟོན་པའི་ཡིག་ཆ་གཙོ་བོ།	ལྷང་མཚན།
༡	བོན་སྐུ་ཀུན་ཏུ་བཟང་བོ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་སྐྱུལ་གྱི་བྱ་བུ་ལྷང་ཆེན།	མདོ་འདུས། བསྟན་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བསྟོན། ཡེགས་བཤད་རིན་པོ་ཆའི་གཏེར་མཛོད། རྒྱལ་ལྷང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས་སོགས།	བྱ་བུ་ལྷང་འདིའི་སྐར་མོའི་ཤུལ་དུ་སྟོང་ང་ཚགས་པ་ལས་སྟོན་བརྟེན་ལོ་ཟེར།
༢	སྟོང་དཀར་ནག་སེར་ཁ་བཞི་སོགས་ཀྱི་བྱ་བུ་ལྷངས།	བསྟན་འབྲུང་རིག་པའི་ཤེས་འབྲེད་རྟོན་ལྷ་ཏུ་ཀའི་རྟོ་ཤལ། དབྱ་ནག་མེ་ལུ་འདྲ་ཚགས། ལྷང་རིགས་མཛོད། གཙང་མ་སྐྱུ་འབྲུམ་སོགས།	སྟོང་འདི་ཁ་གཏངས་དང་། ཁ་དོག་བཟོ་དབྱེབས་སོགས་ལ་ལྷང་པར་ཡོད།
༣	ཞང་ཞུང་ཞེས་པའི་ཞུང་ལ་འཇུག་པ།	རྒྱལ་ལྷང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས། ཁོ་བོ་དབང་ཆེན་དོ་མཚན་རྒྱས་པའི་རྣམ་བཤད་གསལ་བའི་སྟོན་མེ། སྲིད་པའི་མཛོད་ལྷན་ལྷང་རབས་ལེགས་བཤད་ཁོང་བ། ལྷ་རབས་བོན་གྱི་ལྷང་བ་བརྟེན་པའི་འཕེལ་གཏམ་ལུང་གི་སྟོན་པོ་སོགས།	འདི་ལས་གཙོ་བོ་ལྷང་ཞེས་པ་བོད་སྐད་ཡིན་པར་བསྟན།
༤	ཡབ་འབངས་རུས་དྲུག་གི་གས།	དེ་བ་ཟེར་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད། ཏུན་རྟོང་ཡིག་རྟོག་p1286, p1060, p1287སོགས།	མ་ཡིག་གི་ལྷང་ཞེས་པ་ལ་འབྲེལ་བཞེད་ཀྱི་ནང་དུ་ཡང་དེ་ལྟར་ཡིན།
༥	བོན་གྱི་གདུང་རྒྱུང་ཆེ་དྲུག་ལས་དམ་པ་ལྷང་ལ་གོ་བ།	ལྷང་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཤིག་དཀར་མོ་ལོང་། གཡུང་བྱང་བོན་གྱི་བསྟན་འབྲུང་ལོ་གསལ་བསྟན། དུང་རིགས་གཞེན་གྱི་བསྟན་འབྲུང་སོགས།	ལྷང་གི་རྒྱ་རབས་ད་ལྟ་བར་བོད་མདོ་དབྱུང་ཀུན་ན་བཞུགས།

6	གསེར་བསྐྱབས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ རྩ་མེར་བ་ལ་ངོས་འཛིན་པ།	རྫོགས་པ་ཆེན་པོ་ཞང་ཞུང་སྐྱེད་ཀྱི་བོན་མ་རུབ་པའི་གཏུན་ཆོགས། བསྐྱེད་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་སློན་མེ་སོགས།	
7	ཡ་ཐོག་སྲིད་པའི་སྐྱབས་པ་གི་ མཆེད་ཁྲུངས་སུ་འདོད་པ།	སྐྱ་སྐྱ་མེར་མ་དབའ་ཁོམ་གྱི་གཞུང་དབྱུག་མེ་འུ་འབྲུ་ཆགས། ཞུང་པོའི་ རྒྱལ་རབས་ཤེས་དཀའ་མེ་ལོང། ཞང་བོད་ལོ་རྒྱལ་ཉི་མེའི་འོད་སོགས།	
8	སྐྱའི་མཐོ་གཞོན་ལ་ངོས་འཛིན་པ།	དགའ་ཐང་འབྲུམ་པ་ཆེན་སྐྱེད་པའི་བོན་གྱི་ཡིག་རྩེད་དང། མདོ་སྐྱེད་ མདའ་ཚང་ཡུལ་ནས་རྩེད་པའི་དཔེ་རྩེད་སོགས།	འདིའི་སློང་གི་འདོད་མཚན་ཆེ་བ་ དམངས་ཁྲིད་གཏོ་གཞུང་ན་གསལ།
9	“སྐྱ” ཞེས་ལ་ངོས་འཛིན་པ།	ཞུང་དམར་གྱི་གཞུང། དབའ་ཞུང་དམར་པོའི་སྐྱབ་གཞུང། ཞུང་དམར་ཆ་ ལག་སོགས།	དཔེ་གཞུང་ཁག་ཅེག་བོན་གྱི་བརྟེན་ འབྲུང་དུ་བསྐྱུས་འདུག
10	འཛིན་རྟེན་བྱེད་པོ་ཡིན་པ།	སྲིད་པ་ཆགས་པའི་སྐྱབ་སོགས་ལས་བྱུང།	དམངས་ཁྲིད་གི་བཤད་རྒྱུ།

གོང་གསལ་ལྟར་ཞུང་ཞེས་པའི་མཆོན་དོན་སྐྱོ་ཆོགས་པ་འདི་དག་མང་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཐོག་མའི་འདབས་ཆགས་ཤིག་ནས་
སྐྱ་སྐྱུང་གི་རོ་མོར་ཐེམས་པའི་སྐྱལ་བའི་སྐྱ་བྱ་ཞེས་དང། དེ་ནས་སློང་སྐྱེས་གྱི་སྐྱ་བ་ཞུགས་པའི་རིགས་རུས་གྱི་མཆེད་ཁྲུངས་སུ་བྱ་
ཞེས་ཏུ་ཆགས་པ་དང། དེའི་བྱེད་རུས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེད་སྐྱེས་ཞུང་ཆོས་སྐྱེད་པའི་བྱེད་པོ་ཞེས་ལ་བྱུར་བ་སོགས་ནི་བོད་ཀྱི་སྐྱ་
སྐྱུང་གི་ཚོམ་ལུས་འདིའི་བྱུང་རིམ་གྱི་ཞུང་ཆོས་གཙོ་བོ་ཞེས་ཡིན་མོད་ཀྱི། དེ་དག་ལ་ལོ་རྒྱུས་རིག་པའི་མིག་དབང་གིས་དབྱེ་ཞིབ་
བྱེད་པ་ཡིན་ན།

༡ བོན་སྐྱ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་རྣམ་སྐྱེལ་གྱི་བྱ་རྒྱལ་ཞུང་ཆེན་ཞེས་གི་མཆོན་བྱེད་དུ་བཀོད་པའི་ཡིག་ཆ་གཙོ་བོ་《མདོ་
འདུས》(རུས་རབས11ལས་མས་ཀྱི་ཡིག་ཆ) དང། 《རྒྱལ་ཞུང་དཀར་པོའི་གཞུང་རབས》། 《བསྐྱེད་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་
སློན་མེ་སོགས་ཡིན་ཞིང། དེ་དག་གི་ནང་དོན་དཔེར་ན་མདོ་འདུས》ལས་“དེ་ཡང་རིག་འཛིན་གྲལ་ལ་བཀས།། གཙོ་བོ་སྐྱེག་སློང་
སློང་ཉིད་དུ།། ང་ཡིས་བྱ་ཞུང་དུ་སྐྱེལ་ནས།། མི་འགྲུར་གཡུང་དུང་མཚལ་སྲིད་ལ།། སྐྱེ་འཁོར་མེད་པའི་གདམས་པ་བཤད།།”ཞེས་
དང། 《བསྐྱེད་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་སློན》 ལས། “དེར་ཡབ་སྐུ་གཉིས་བྱ་ཞུང་སྐྱེལ་གྲུས་རེར་སྐྱེལ་ནས། བྱ་གཉིས་
ཁྲིད་ནས་ཐར་ལམ་ལ་བཅུད་དོ།།” 66 ཞེས་བཀོད་ཡོད་པ་དང། ཡང་ཡིག་ཆ་དེ་ཉིད་ལས། “མཆོན་དགྲུང་ལོ་སྐུམ་བརྒྱུག་ཅུར་
བོན་གྱི་འཁོར་ལོ་བསྐྱོར་ནས། བམ་མཁའ་ལ་ཞུང་དུ་སྐྱེལ་ནས་གཤེགས་སོ།།” 67 ཞེས་སློན་པ་གཤེག་རབ་གྱི་མཚན་པ་བཤད་པ་
དང། 《རྩ་རྒྱུད་ཉི་མེར་སློན་མེ》 ལས་“དེ་ནས་སློན་པ་གཤེག་རབ་ཉིད། འདབ་ཆགས་རྒྱལ་པོ་ཞུང་དུ་སྐྱེལ། སློང་གསུམ་སྐྱི་རྒྱ་
རྒྱབས་གྱིས་བཅད།།” 68 ཞེས་དང། དེ་བཞིན་དུ་《བསྐྱེད་འབྲུང་རིག་པའི་འཕྲོད་འབྲུང་ལོ་རྒྱུ་ཉི་མེར་ཉི་མེར་ལུ་ཉི་མེར་ལུ་ཉི་མེར་ལུ་
“དེ་ཡང་ཞུང་པོའི་བྱུང་ཁྲུངས་ནི། སློང་སྐྱོགས་གྱི་སློན་པ་ཀུན་བཟང་འོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དེ་ཉིད་འགྲོ་བའི་དོན་དུ་ཞུང་པོ་ཆེན་པོ་ཞེས་

66 《མདོ་འདུས》གི་མིང་ཆ་ཚང་ལ་《མདོ་འདུས་པ་རིན་པོ་ཆའི་རྒྱུད་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་བཀའ་ཚང་མ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས》ཞེས་ཟེར་ལ། རྣམ་མཁྱེན་སློན་པ་གཤེག་རབ་གྱི་བཀའ་
ཡིན་པར་བཤད་ཅིང། དེ་ནི་སློན་པ་གཤེག་རབ་གྱི་མཚན་མདོ་རྒྱལ་འབྲེད་བསྐྱེད་གསུམ་ལས་བསྐྱེས་མ་དེ་ཡིན། མདོ་འདུས་རྟེན་རབ་བཅུ་གཅིག་པ་ཡས་མས་སུ་གཏེར་ནས་དྲངས་
པའི་ཡིག་ཆ་གསལ་གྱི་ཁྲུངས་སུ་གཏོགས་ཤིང། རིག་འཛིན་ཀུན་གྲོལ་གྲགས་པའི་གསུང་རྒྱུ་རྣམ་ལྷན་ན། ཡིག་རྩེད་འདི་ཐོག་མར་ཆོས་པ་མི་གཉིས་གྱིས་བསམ་ཡས་ནས་གཏེར་དུ་དྲངས་
པར་བཤད། གཏེར་ནས་དྲངས་རྒྱུ་ལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་སྐྱ་བསྐྱེད་རྒྱལ་བཟང་པོས་མཚན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་བསྐྱེད་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་སློན་མེ་རུ་འཁོད་ཡོད་པས་
འདིར་སློང་དགོས་མི་འདུག་ཅིང། གཏེར་ནས་བཞེས་པའི་ལོ་ཁམས་ནི་ལྷགས་བྱ་སྐྱེ་སྐྱེ་ལོ་021ལོ་ཡིན་ནོ།།

67 སྐྱ་བསྐྱེད་རྒྱལ་བཟང་པོས་མཚན་པའི་《བསྐྱེད་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་སློན་མེ》། གྲུང་གོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུག་ཁང་། 1992ལོའི་ཟླ12པའི་དབང་གཞི། p. 93།

68 《བསྐྱེད་པའི་རྣམ་བཤད་དར་རྒྱས་གསལ་བའི་སློན་མེ》། p. 128།

69 བའོ་སློན་ཉལ་ཞུ་བས་གཏེར་གནས་རྒྱུད་སྐྱེལ་གསུང་བའི་བཀའ་ནས་གཏེར་དུ་དྲངས་པའི་རྩ་རྒྱུད་ཉི་མེར་སློན་མེ། བོན་
གྱི་བཀའ་བརྟེན་སྐྱེགས་བམ63པར་བཞུགས།

ཏུ་སྐྱུལ་ནས་གྲིམ་ཤོད་ཤེལ་ལེ་རྫོང་དུ་གཤི་ཅེ་མོར་བབས་⁷⁰ ཞེས་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས་ “དེ་ནས་ཇི་འབྲུག་གྲུ་ལྷུང་ཞིག་ཏུ་སྐྱུལ་
 བས་ནས་འབངས་རྒྱལ་ས་ཀྱི་གཙོད་བསམ། གཡུ་ལོ་མ་ལོ་རྒྱལ་དུ་ལུང་མ་སྐྱེའམ་པའི་བར་དེར་ལྷུང་གི་སྤེར་མོས་སེང་གའི་གཡུ་རལ་
 བས་བཟུང་སྟེ་ཕྱིར་ཁྱིད་ནས་དམ་པའི་ལྷ་སྐྱོམ་སྐྱོད་གསུམ་དང་གཡུ་ལོ་མ་འདི་རེད་དོ་གསུངས་པས་དམ་བ་མཉེས་སོ།།”⁷¹ ཞེས་བ་
 སོགས་དང་། «རྒྱལ་ལྷུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས» ལས། “ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་དེ་རྣམས་ཀྱིས་སྐྱུལ་བ་ལས་སངས་རྒྱལ་དང་སེམས་
 དཔའ་དང་། དེས་བ་ཅན་གྱི་སྐྱུལ་སྐྱུ་དང་། མ་རེས་པའི་སྐྱུལ་སྐྱུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྲབ་པ་ཕྱོག་པའི་འཛིག་རྟེན་གྱི་ལྷས་སྐྱུ་འདུལ་
 བར་མ་རེས་པ། སྐྱུལ་པའི་སྐྱུ་གྲུ་ལྷུང་དུ་སྐྱུ་སྐྱུལ་ཏེ། འཛམ་གླིང་འདིར་ཡང་ལན་གཅིག་ཕྱོག་པ་ལ།⁷² ཞེས་བ་སོགས་ལས་ལྷུང་འདི་
 ཉིད་ནི་བོན་སྐྱུ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་འཕམ། ལྷོན་པ་གཤེན་རབ་དང་ཇི་འབྲུག་སོགས་སྐྱེས་བུ་དམ་བ་གང་ལྷུང་ཞིག་གི་རྣམ་སྐྱུལ་གྱི་
 མཚོན་གྱིད་དུ་བཀོད་ནས། སྐྱེ་རྒྱུའི་སེམས་ཀྱི་དད་འདུན་མཚོན་གྱིད་ཀྱི་གཟུགས་སྐྱུ་རྒྱུར་བ་འདི་བོད་ཀྱི་རྣམ་སྐྱུང་གི་བྱུང་ཆ་འདོར་
 ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་ཚོག

༡ ལྷུང་ལས་སྐྱོང་དཀར་ནག་སེར་ཁ་གསུམ་མམ་བཞི་མཆེད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་སྐྱོང་བརྫོང་པའི་ཡིག་ཚགས་གཙོ་བོ་
 «བསྐྱེད་འབྱུང་རིག་པའི་ཤན་འབྱེད་ནོར་བུ་གེ་ཏུ་ཀའི་ཉོ་ཤམ» དང་། «དབུ་བཀ་མི་འུ་འཇུ་ཆགས»། «ཤར་རྒྱ་བཀ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་
 གྱིས་མཛད་པའི་«ལུང་རིགས་མཛོད»། «གཙོང་མ་སྐྱུ་འབྲུམ» སོགས་ཡིན་ལ། ལྷ་རྩུལ་དེ་ནི་བོན་ཁོ་ནའི་ཡིག་ཆ་ལས་བྱུང་བ་དང་།
 བོན་ཁོ་ནའི་འཛིག་རྟེན་ཆགས་རབས་ཀྱི་ལྷ་རྩུལ་ཞིག་ཡིན་པས། ཉང་རལ་ཉི་མ་འོད་ཟེར་གྱིས་(1136-1204) “བོན་ལུགས་ནི་སྐྱུ་
 གཟིག་ལུལ་གྱི་སྐྱོང་སྐྱེས་ལྷ་བའི་ལུགས་འཛིན་མཁན་ཡིན་པས་དེ་ནི་སྐྱུ་སྐྱེགས་པའོ”⁷³ ཞེས་གསུངས་ཤིང་། འགྲི་གུང་འཛིག་རྟེན་
 མཚོན་པོའི་གསུང་བཞི་བཅུ་བ་ལས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་སྐྱུ་སྐྱེགས་དང་བོན་པོ་ཞེས་བོན་འདི་ཉིད་སྐྱུ་སྐྱེགས་པ་དང་སྐྱེལ་ཅེ་སྐབ་བྱས་
 པའི་ལྷ་རྩུལ་དེ་དག་གཙོ་བོ་སྐྱོང་སྐྱེས་ཀྱི་ལྷ་རྩུལ་ལས་འཕྲོས་པ་ཡིན་པ་གསལ་ཐག་ཚོད། མཁར་མེ་འུ་བསམ་གཏུན་མཚོག་གི་
 གསུང་ཚོམ་དུ་སེ་ཏན་ལུ་བའི་ཕྱི་སྤྱིང་བ་དེས་འཛིག་རྟེན་སྐྱོང་ལས་སྐྱེས་པར་འདོད་པའི་ལྷ་བ་དེ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེན་ཚོམ་
 «མ་ཏུ་རྩ་ར་ཏ» སོགས་དང་འབྲེལ་ནས་དབྱུང་ཞིབ་བྱས་ཡོད་པའི་སྐྱོང་པོ་སྐྱོད་རགས་བཟུས་ཤིག་འདུག་པ་ཡང་། ཐུན་ལ་དབྱིན་
 ཡིག་ཏུ་གྲིས་པའི་མ་ཡིག་དེ་ཉིད་ལྷ་སྐྱོག་གི་བོ་སྐྱེའམ་སྐྱེན་པར་མ་གྱུར་བས་སོར་འཛོག་གྱིད་དགོས་ལྷུང་། གང་ལྷར་སྐྱོང་ལས་
 ལྷུང་རྩུལ་འདི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་པས་ན། རྒྱངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་རུ་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱོང་སྐྱེས་ཀྱི་ལྷ་བ་འདི་ཉིད་ལ་
 ཡང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆའི་ཤན་ལུགས་ཡོད་པ་ནི་ལུང་རིག་གཉིས་ཀྱིས་བདེན་དབང་གྱིད་སྐབ་པ་ཞིག་རེད། དེའི་ཕྱིར། སྐྱོང་པའི་
 གངས་དང་། ཁ་དོག་གཟུགས་དབྱིབས་སོགས་ལ་ཡིག་ཆ་མི་འདྲ་བའི་ནང་ལྷུང་པར་ཡོད་ན་ཡང་། ལྷུང་ལས་སྐྱོང་གསུམ་མམ་
 བཞི། ཡང་ན་བརྒྱུད་དམ་དགུ་གང་ཞིག་མཆེད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་དེ་ནི་བོན་གྱི་ཤེས་རིག་ཁོད་ཤིན་ཏུ་དར་ཆེ་བ་ཞིག་རེད།

70 མཁར་སྐབ་ལུང་རྟོགས་རྒྱ་མཚོས་བརྩམས་པའི་«བསྐྱེད་འབྱུང་རིག་པའི་ཤན་འབྱེད་ནོར་བུ་གེ་ཏུ་ཀའི་ཉོ་ཤམ» ། གངས་ཉི་མེ་བོན་གཞུང་རིག་མཛོད་དཔེ་ཚོགས། མི་རིགས་དཔེ་
 སྐྱེན་ཁང་། 2010ལོ། p. 529ན་གསལ།
 71 «བསྐྱེད་འབྱུང་རིག་པའི་ཤན་འབྱེད་ནོར་བུ་གེ་ཏུ་ཀའི་ཉོ་ཤམ» ། p. 529-505ན་གསལ།
 72 ལྷུང་པོ་སྐྱོ་གོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་«ལྷུང་པོའི་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས» ལྷ་རིང་ལག་གྲིས་མ། p. 2-3།
 73 ཉང་ཉི་མ་འོད་ཟེར་གྱིས་མཛད་པའི་«ཉང་རལ་ཚོས་འབྱུང» དམ «ཚོས་འབྱུང་མེ་ཉོག་སྐྱེད་པོའི་སྐྱུང་ཅིའི་བཅུད» །བོད་ལྗོངས་ཡིག་རྒྱུད་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་། 2012ལོ། p. 160།

«བསྟན་འབྱུང་རིག་པའི་ཤུན་འབྲེད་ལོ་རྒྱུ་ཀུ་ཉ་ཀའི་ཉོ་ཤམ་ ཏུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན། “ལྷུང་པོ་ཞེས་པའི་ཡུལ་ལྷུང་གི་ལྷུང་
 ལྷུང་ས་ལོ། ལྷུང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྟོན་པ་ཀུན་བཟང་འོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དེ་ཉི་འགྲོ་པའི་དོན་ཏུ་ལྷུང་པོ་ཆེན་པོ་ཞེས་སྐུལ་ནས་ཀྱིས་ཤོད་ཤེས་
 ལེ་རྫོང་རྒྱལ་གྱི་ཅེ་མོར་བབས། དེའི་སྐལ་མོའི་ཡུལ་ཏུ་སྐོར་དཀར་སེར་ལྟ་གསུམ་ཁ་བོ་དང་བཞི་བརྗོད་པ་ས་མཚན་དང་ལྷན་
 པའི་ལྷུང་ལྷུང་བཞེས་ལྷུང་སྟེ། དཀར་ལྷུང་དང་ལྷན་ལྷུང་དང་སེར་ལྷུང་དང་གསུམ། དབང་ལྷན་ལྷུང་འཕགས་ཁ་ལོ་ལྷུང་ལྷུང་གི་
 ཆེ་བས་ནས་རྒྱལ་པོ་དེ་ཏུ་འཕྱུར་བས་རྒྱལ་ལྷུང་ཟེར། དེ་དག་ལས་ཀྱིས་པའི་སྟོན་པ་ལྷུང་། བར་ལྷུང་། ལྷན་ལྷུང་དབང་ལྷུང་
 སོགས་ཁ་འཕྲོར་རི་སྟེང་ཅེས་ལྷུང་ལོ།”⁷⁴ ཞེས་བཤད་པའི་དག་གིས་དམ་པ་ལྷུང་གི་གདུང་རྩ་ས་དང་། ཤར་ཕྱོགས་རྒྱལ་མོ་ཆོ་བ་
 རོང་ཞེས་པའི་ཡུལ་སྟེ་གང་རུང་གི་སྐོས་རྩ་ས་སོགས་ཀྱི་འབྱུང་ལྷུང་ས་བསྟན་པ་ཡིན།

༣ ལྷུང་ཞེས་པ་ནི་ལྷུང་གི་ལོ་དོན་ཡིན་ཚུལ་གྱི་དགོངས་པ་འདྲིན་མཁན་བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བུ་ལྷུང་པོ་སྟོན་གྱིས་རྒྱལ་
 མཚན་དང་། ལྷུང་ས་སྟོན་རིན་ཆེན་འོད་ཟེར། ལྷན་རིའི་དཔོན་སྟོན་བསྟན་འདྲིན་ལྷན་དག ལམ་ལའའི་ལོ་རྒྱུང་དང་གན་ཆེ་རིང་ཐར་
 སོགས་ཡིན། ལྷ་དགོངས་དེ་དག་ཁོང་ཚོའི་བཅའ་ས་ཚོས་ལྷུང་པོའི་རྒྱལ་པོ་སྐུས་དང་། «ཁོ་པོ་དབང་ཆེན་ལོ་མཚན་རྒྱལ་
 པའི་ལྷན་བཤད་གསལ་པའི་སྟོན་མེ། | «སྐུ་རབས་བོན་གྱི་ལྷུང་བ་བརྗོད་པའི་འབེལ་གཏམ་ལྷུང་གི་སྟེང་ལོ། | «གན་ལ་རབས་ལང་
 ལྷུང་གི་ཤེས་རིག་ལ་སྐར་དབྱེད་པ། ཞེས་པ་སོགས་དང་། «ལྷུང་མཚན་ཉིད་མིད་པའི་མཛོད་ལུགས། ལས་ཀྱང་“སྐུ་ལ་ནམ་མཁའ་
 ཉིད་ལོ་སྟོན་པོ་ལྷུང་ལག་ནི་ལྷུང་”⁷⁵ ཞེས་པ་སོགས་ལྷུང་གི་ཐ་སྟོན་མང་ཏུ་བསྟན་ལ། དེ་བཞིན་ལྷུང་པོའི་གདུང་རབས་མ་ཡིག་གཡུ་
 མགོ་མ།» སོགས་ལས་ལྷུང་ཞེས་པ་ནི་ལྷུང་ཞེས་པའི་ལང་ལྷུང་གི་བད་སྐད་དེའི་པོད་སྐད་ཏུ་གོ་བར་བྱས་ཡོད་པའི་སྟོན་གོང་ཏུ་སྟེང་
 ཟེན་པ་ལྟར་ཡིན།

༤ ལྷུང་ཞེས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་ཡབ་འབངས་རྩ་ས་རྒྱལ་གྱི་གསལ་ཤེས་ཏུ་འོས་འདྲིན་ཀྱི་དེ་པའི་སྟོན་ལས་ཡབ་འབངས་རྩ་ས་རྒྱལ་ཏུ་
 འབོད་པ་ནི་གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོའི་སྐབས་བཅན་པོ་ཡབ་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་རྩ་ས་རྒྱུད་ཚོ་བ་རྒྱལ་སྟེ། བཅན་པ་སྟོན་དང་
 གཉའ་གསལ་གཉིས། བཅན་པ་ལྷུང་དང་སྐུ་རབས་གཉིས། གཉའ་པ་བསེ་དང་སྟོན་གཉིས་བཅས་རྒྱལ་པོ་ལ་ཟེར་བ་སྟེ། དེའི་སྟོན་དཔེར་ན་
 ཏུན་ཉོང་ཡིག་རྟེང་^{p1286} «མཁའ་ཚུང་རྒྱལ་ལྷན་སེལ་མའི་མ་ཡིག་འོ་འདྲ་མ། ལས་ “ལང་ལྷུང་དར་པའི་རྫོ་པོ་ཡིག་སྐུ་ལྷུང་། ལྷན་པོ་
 ལྷུང་པོ་ར་སངས་རྗེ་དང་སྟོང་པོ་མ་མ་ཅེ་གཉིས། ཞེས་པའི་ཁོད་ཀྱི་ལྷུང་དང་། «སྟེང་གཞི་བསྟན་པའི་འབྱུང་ལྷུང་ས། ལྷུང་གསལ་པའི་
 ལང་ལྷུང་གི་བོན་པོ་ར་ལ་ལྷུང་དང་། བོད་ཀྱི་བོན་པོ་ལྷུང་པོ་གྱིར་རྣམས་ཀྱིས་ཞེས་པའི་ལྷུང་། དེ་བཞིན་ལྷུང་པོ་མ་མཚོ་
 རྒྱལ་ལ་སོགས། དེ་བཞིན་གྱི་ཏུན་ཉོང་ཡིག་རྟེང་^{p1060\ p1287} སོགས་ལས་ལྷུང་པའི་ལྷུང་གི་ཡི་གེ་ལྷན་ས་དེང་གི་བོད་ཀྱི་བད་རྟེང་
 ཡིག་ཆ་ལྷན་གཅིག་མཐུན་ཏུ་ཡབ་འབངས་རྩ་ས་རྒྱལ་ཁོད་ཀྱི་ལྷུང་ཞེས་པ་ལ་འབྲེལ་བརྗོད་བྱས་འདུག།

74 མཁའ་སྐབས་ལྷུང་རྟོགས་རྒྱ་མཚོས་བཅའ་ས་པའི་ «བསྟན་འབྱུང་རིག་པའི་ཤུན་འབྲེད་ལོ་རྒྱུ་ཀུ་ཉ་ཀའི་ཉོ་ཤམ་ | གངས་ཉི་མེ་དཔེ་ཚོགས། p. 529།
 75 མཉམ་མེད་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་ «སྟེང་པའི་མཛོད་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་འབྲུལ་གྱི་སྟོན་མེ་བཞུགས། | གངས་ཉི་མེ་བོན་གཞུང་རིག་མཛོད་དཔེ་ཚོགས། མི་རིགས་
 དཔེ་སྐུན་ཁང་། 2010ལོ། ལོ་ཉི་12ལ། p. 381།
 76 ཏུང་དཀར་སྟོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བཅའ་ས་པའི་ «ཏུང་དཀར་ཆེན་མཛོད་» ལྷུང་གི་པོད་ཤེས་པ་དཔེ་སྐུན་ཁང་། 2002ལོའི་ཟླ4ལ། p. 1848།
 77 ལྷུང་པོ་སྟོན་གྱིས་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་ «སྟེང་གཞི་བསྟན་པའི་འབྱུང་ལྷུང་ས། | གངས་ཉི་མེ་བོན་གཞུང་རིག་མཛོད་དཔེ་ཚོགས། མི་རིགས་དཔེ་སྐུན་ཁང་། 2010ལོ། ལོ་
 ཉི་1ལོ། p. 304།

༤ ཐོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཆེ་བྱུག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་ལྷུང་དེ་ལ་མང་ཆེ་པོས་སུ་དམ་པ་ལྷུང་ཞེས་གྲིས་ཡོད་ན་
ཡང་། དམ་པ་ཞེས་པའི་ཆོག་འགྲུ་དེ་གཉིས་ཆེ་འཛོག་དང་གྲུས་བཀྲུང་གི་ཆོག་ཏུ་གཞུག་ནས་སྒོན་པ་ཡིན་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་
གདུང་རྒྱུད་ཆེ་བྱུག་གི་གཤེན་དང་། ལུ་ལྷུ་སྤྱི་མེད་ལྷུང་བཅས་ལ་ཟེར་ཞིང་། ལྷུང་གི་རིགས་རྩལ་འདི་དབྱ་ལས་མཆེད་པའི་
སྐོར་འོག་ཏུ་སྤྱིང་འགྲུང་ཡིན་པ་དང་། དེ་བཞིན་གྱི་ལུ་ལྷུ་སྤྱི་མེད་ལྷུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་པ་བསྟན་འཛིན་རྣམས་རྒྱལ་ལགས་
གྱི་ཆེད་རྩོམ་སོགས་ལ་གསལ་། ལྷུང་གི་རིགས་རྩལ་འདི་དང་པོ་གདུང་རྒྱུད་ལྟ་ནས་ཆད་པར་བཤད་ལ། དེའི་བརྒྱུད་ལུངས་ཀྱང་
ཡར་དེད་ན་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་སྐྱུལ་པ་རིག་སྒྲུང་འོད་གྱི་རྒྱལ་པོའི་སྐྱུ་གསུང་ཐུགས་ལས་སྐྱུལ་པའི་བྱ་ལྷུང་གསུམ་རྒྱ་བའི་གཏམ་
རྒྱུད་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལས་བརྒྱུད་པའི་མི་རབས་གྱི་ཐོག་མ་ཡིག་ཆ་གསུམ་སུ་བཀོད་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་ལྟ་ལྷུང་རྒྱལ་ལྷུང་མེར་
གྱི་རྒྱུད་དང་། དེ་འོག་ལྷུང་ཚོད་ཐོག་ལ་འབར་ནི་ལྷུང་དགར་གྱི་རྒྱུད། དེ་འོག་ལྷུང་བ་དམ་ལྷུང་རྒྱལ་ནི་ལྷུང་ལྷུང་གྱི་རྒྱུད་དེ་གསུམ་
ཡིན། «མདོ་གཟེར་མིག་དང་མདོ་རྩི་མེད་གཟེར་བརྗེད་སོགས་ལས་བསྟན་པ་ལྟར་ན། ལྷུང་གི་མི་རྒྱུད་ཐོག་མ་དེ་གསུམ་གྱིས་ཁང་
ལྷུང་གི་ལུས་ཏུ་སྐྱུ་མཁར་རེ་རེ་བཅེགས་པར་བཤད་དེ། ལྟ་ལྷུང་རྒྱལ་གྱིས་ཚོ་བོ་ལྷུང་ལག་གི་གསས་མཁར་བཞེངས་པ་དང་།
ལྷུང་ཐོག་ལ་འབར་གྱིས་གཡུང་བྱང་འོད་ཟེར་འབར་བའི་གསས་མཁར་བཞེངས་པ་དམ་ལྷུང་རྒྱལ་གྱིས་དཔུལ་མཁར་སྣ་ཅེའི་
གསས་མཁར་བཞེངས་པར་གྲགས་ལ། ད་དུང་ཡིག་ཆ་ཁ་ལས་སུ་ལྷུང་ནག་གི་རྒྱུད་ལས་གསས་མཁར་མཆོད་རྟེན་བརྒྱུད་
བཞེངས་ཞེས་བཤད་པར་ «སྐལ་བཟང་མགོན་རྒྱལ་ལས་མཆོད་རྟེན་ཆ་བརྒྱུད་བཞེངས་ཞེས་དང་། «ལེགས་བཤད་མཛོད་
སོགས་སུ་གསས་ཁང་བརྒྱ་ཅ་བརྒྱུད་བཞེངས་ཞེས་བཀོད་ལ། ཁོང་རྣམས་གསུམ་ལ་སློབ་དེ་ཆེན་ཆེན་པོ་དེ་དེ་དང་། སྐྱུ་མཁར་
རེ་རེ། སློབ་མཆོད་རེ་རེ་ཡོད་པར་བཤད། དེ་མ་ཟད་ལྷུང་རྒྱུད་མི་རབས་དེ་གསུམ་གྱི་ཐོག་མའི་དུས་སུ་ཁང་ལྷུང་གི་བྱ་ཏུ་ཐོབ་པའི་
རྒྱལ་པོ་རྣམས་གྱི་མཆོད་གནས་སམ་དབུ་སྒྲ་ཏུ་བཞུགས་པར་བཤད་ལ། དེ་ནས་གཉམ་ཁི་བཅོན་པོས་སྒྲ་ཏུ་བརྒྱ་བ་དང་། འོད་
གྱི་རྒྱལ་པོ་ལས་སྟོད་གྱི་སྤྱིང་གཉིས་གྱི་འོག་མ་སྐྱུ་དེ་གྱང་རྒྱལ་གྱི་རིང་ལ་ཁང་ལྷུང་ནས་ལྷུང་ནག་གི་རྒྱུད་ལྷུང་རྒྱལ་ལྷུང་བཞིག་
དང་ལྷུང་མེར་གྱི་རྒྱུད་ལྷུང་རྒྱལ་ལྷུང་རྒྱལ་ལྷུང་བ་སོགས་གདན་འདྲུང་ཉེ་འོད་ལུས་ཏུ་ཐོན་གྱི་བསྟན་པ་སྤེལ་བ་ནས་འོད་ལུས་ཏུ་ལྷུང་གི་
རིགས་རྩལ་མང་ཏུ་ཆད་པ་སྟེ། ལྷུང་རྒྱལ་ལྷུང་ལ་བྱ་གཉིས་ལྷུང་བ་ལས་ལྷུང་པོ་སྟག་སྐྱོད་ཀུའི་དང་དཔལ་གྱི་གིར་ཉེ་གཉིས་
ཡིན། ལྷུང་པོ་སྟག་སྐྱོད་ཀུའི་ «རྩོགས་ཆེན་བསྐྱབས་པ་སྐོར་གསུམ་གྱི་སྒྲ་རྒྱུད་ལས་ལྷུང་བའི་པཎ་ཆེན་མི་ཤུའི་ལས་སྐོབ་
བྱུང་ཐོབ་ཆེན་པོ་བཅོ་བརྒྱུད་ལྷུང་བའི་ནང་གི་སྟག་གཟིག་མཁས་པ་བྱུག་གི་དང་པོ་དེ་ཡིན། ལྷུང་པོ་སྟག་སྐྱོད་ཀུའི་གསུམ་ནི་
བཅོན་སྐྱོད་ཀུའི་དང་། དེའི་སྐལ་ལྷུང་པོ་གྱེར་ནས་ལྷུང་ཆེ། དེའི་སྐལ་སྟོད་རྒྱུད་རིང་མོ། དེའི་སྐལ་ལྷུང་རྒྱལ་སྟག་ལ་སྤེལ་
ཡིན་པར་བཤད་ལ། དེ་ནས་རིམ་བར་བརྒྱུད་དེ་གྱིས་གྱི་མཁས་བྱུང་ལྷུང་པོ་རྣམས་འཕྱོར་དང་། སྐལ་སྐལ་ལྷུང་པོ་མིད་ལ་བྱུང་བ།
དེའི་སྐལ་མིད་ལ་ཐོས་པ་དག་ལས་མིད་ལ་རས་པ་རྣམས་འཕྱོར་གྱི་དབང་རྒྱུག་ཆེན་པོ་སྟེ་བཅོན་མི་ལ་རས་པ་ཡང་ཟེར་སོགས་འོན་
པར་བཤད་ལ། དེ་བཞིན་ལྷུང་པོ་དཔལ་གྱི་གིར་ཉེའི་སྐལ་ནི་མཆོག་གི་སྐོན་མ་དཔུང་སྐྱུ་རྒྱུར་ཡིན། དེའི་སྐལ་ལྷུང་པོ་བཟ་རྒྱལ།
དེའི་སྐལ་ལྷུང་པོ་ལེགས་མགོན་ཡིན་ལ། «ལེགས་བཤད་མཛོད་» ལྟར་ན། ལྷུང་པོ་ལེགས་མགོན་གྱི་སྐལ་ལྷུང་པོ་གྱེར་རྒྱུ་ཡིན།
དེའི་སྐལ་ར་སངས་ཁི་ཞེ་ཁོད་ལྷུང་པོ་ར་སངས་ཁི་ཞེ་ཁོད་དང་ར་སངས་ཁོད་རམ་གཉིས་ཡིན། «སྐལ་བཟང་མགོན་རྒྱལ་»ཏུ་ཡང་
དེ་སྟེར་བཀོད་ལ། ར་སངས་ཁི་ཞེ་ཁོད་ནི་འོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྟག་རི་གཉམ་ཁི་གསུམ་གྱི་སྐྱུ་གཤེན་ཏུ་བཞུགས་པའི་སྐོར་«བསྐྱབས་པ་

མོགས་མེད་ཀྱིས་མཛད་པའི་《ལྷུང་དམར་གྱི་གཞུང་》དང་། མཁའ་ཆེན་བསོད་ནམས་སློབ་མོས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པའི་《དབུ་ལྷུང་
 དམར་པོའི་སྐུབ་གཞུང་》དང་། 《ལྷུང་དམར་ཆ་ལག་》མོགས་རི་སྟེང་ཡོད་པ་ལས་གསལ། དེ་མ་ཟད་བར་སྐྱིད་གེ་སར་གྱི་སྐུང་ལས་
 ལྷུང་བའི་གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་དག་སྐྱ་བཅུ་གསུམ་ཞེས་པ་དེའི་མོག་མ་ཡང་ལྷུང་ཡིན་ལ། འཇུངས་སྐྱིད་ལས་བཤད་པ་ལྟར་ན། གེ་
 སར་རྒྱལ་པོ་སྐུ་འཇུངས་པའི་དུས་སུ་མི་གསེར་གྱི་གོ་ཁབ་ཅུ་གཉིས་གེ་སར་མཛོ་དང་དག་ལྟ་ལེར་མ་རྣམས་མ་འགོག་མོའི་ལུས་ལ་
 ཉེ་འོད་བཞིན་དུ་འབྲེལ་བ་མེད་པར་སྐྱུང་ནས་བསྐྱུང་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་དགུ་ཞག་བཅུ་ཉི་དཀར་ལྷུང་གི་མགོ་བོ་ཅན་དར་མདུང་
 དཀར་པོ་བཅུང་བ་ཞིག་ལྷུང་སྟེ། མ་ཁྲོད་ཀྱི་བྱ་སྐྱལ་དང་པོ་ཡིན། གཞུགས་རགས་པའི་འགྲོ་དོན་དང་ལ་མེད། མགོ་ཚོག་དཀར་ཆེ་
 གི་སྐུང་མ་ཡིན། མཚོད་ན་མངར་གསུམ་ཟས་ཀྱིས་མཚོད། ལུ་པོ་དུང་ལྷུང་དཀར་པོ་ཡིན་ཞེས་པ་མོགས་ལས་གེ་སར་གྱི་བཞེན་པ་
 གཙོ་བོ་ཡང་ལྷུང་ཡིན་པར་བསྟན། དེ་བཞིན་《ལྷུང་ཆ་སྐྱུན་ལྟ་འདུལ་བའི་དག་པོའི་སྐུང་》⁸³ལས་“པོན་ལུགས་བསྟན་པའི་སྐུང་མ་
 ལ།ཤེལ་གྱི་བྱ་ལྷུང་གཤོག་རིང་མཁུའོ།།” ཞེས་དང་། “གནམ་རིམ་པ་བཅུ་གསུམ་ཡང་སྟེང་ནས།ལྟ་ཆེན་དབང་ལྷུག་ཆེན་པོ་
 མཁུའོ།།བར་སྐྱིད་བཞི་རྗེ་པོ་ཉེ་སྐྱ་གསོལ།ས་གཞི་རྒྱུང་ནག་འབྲིལ་དབུས་སུ།འོག་བདག་བྱ་ལྷུང་གཤོག་རིང་མཁུའོ།། ལྟ་བུ་
 ལས་ཀྱང་ལྷུང་ཞི་ལྟ་ཡི་གཞུགས་སུ་བཀོད་ཡོད་དོ།།

10 ལྷུང་ཞི་འདི་གཞེན་གྱི་དེ་པོ་ཡིན་པར་འདོད་པའི་ལྟ་བུ་འདི་བོད་ཀྱི་སྐྱིད་པ་ཆགས་པའི་སྐུང་ལས་ལྷུང་བ་སྟེ། བོད་དུ་
 སྐྱིད་ཐེན་པའི་ལྷུང་སྐྱོང་ལས་མིའི་རིགས་ཀྱོལ་བ་ལས་གཞན། བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་གཉམ་དཔེ་མོགས་སུ་ཚོག་མའི་དུས་སུ་ལྟ་
 འཕགས་པ་འཇུག་དཔལ་གྱི་ཕྱིན་རྒྱལ་ལ་བཞེན་ནས་རྒྱུང་གིས་གཞན་ས་ཕྱེས་པ་དང་། ལྷུང་ཆེན་གྱིས་ནམ་མཁའ་ཡར་ལ་
 བཏེགས་པ་དང་། དུས་སྐུལ་གྱིས་ས་གཞི་མར་མནན་པ་མོགས་ཀྱི་གཉམ་རྒྱུད་རིང་མོ་ཞིག་དམངས་ཁྲོད་དུ་ཁྲུབ་ཡོད་པ་དེའི་དོན་
 བེ་ལྷུང་འདི་འདི་གཞེན་གྱི་ཕྱི་དེ་པོ་བོ་བ་སྐྱངས་པ་ཡིན་ལོ།།

མདོར་ན། ལྷུང་གི་གོ་དོན་སྐྱ་ཚོགས་པ་ལ་འཕེལ་འགྲུང་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་དག་གིས་མ་སྟེད་འདིའི་བྱུང་འཕེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏེ་
 ཅང་རྒྱུན་རིང་བ་དང་། དེ་དང་འབྲེལ་བའི་རིག་གནས་ཀྱི་རྒྱུན་སྐྱོང་གསུམ་པར་ཆགས་ཡོད་པ་གསལ་བོར་བསྟན་པ་མ་ཟད། མ་སྟེད་
 འདི་འཕེལ་ཤེས་རིག་གི་རོ་བོ་མཚོན་པའི་ལྷུང་གི་རིག་གནས་མཐའ་དག་བོད་ཀྱི་ས་སྐྱེས་རྩོ་སྐྱེས་ཀྱི་རིག་གནས་སུ་གྲུབ་པ་ཞི་
 ཡིན་པའི་སྐྱོར་བདེན་དཔང་ཤིན་ཏུ་གསལ་བོ་བྱས་པ་ཡིན། དེ་མ་ཟད་གཉན་ཆེན་སྟེ་བཞི་འཕེལ་རྒྱུང་རྟེན་ལྟ་བུ་ཞེས་པ་བོད་ཀྱི་
 དམངས་སྲོལ་དུ་དར་ཁྲུབ་ཆེ་བའི་རྒྱུང་རྟེན་དང་དར་སྟོང་སྟེང་དུ་བཀོད་པའི་ལྷུང་དང་འབྲུག་གཡག་དང་སྟག་སོགས་ལས་ལྷུང་བའི་
 ལྷུང་གིས་སྲོག་མཚོན་པ་དང་། ལྟག་གིས་ལུས། འབྲུག་གིས་དབང་ཐང་། གཡག་གིས་རྒྱུང་རྟེན་མཚོན་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་གི་དཀྱིལ་
 དུ་ཡོད་པའི་རྟ་ཡིས་ནི་སྐྱ་དཔལ་མཚོན་པ་བཅས་བོད་དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་ཡིག་ཆའི་ཁྲོད་གསལ་བ་དང་། བོད་ཀྱི་དགོན་པ་སོགས་སུ་
 རྒྱུན་མཐོང་གི་ཁྲི་རྒྱུ་དུག་འགྲོགས་ཀྱི་བཀོད་པ་ལས་རྒྱུན་དུག་གི་སྐྱེ་ཁོག་ཆ་མཉམ་པར་བཀོས་པའི་སྐྱེ་ཁོག་གཙུག་གི་སྟེང་དུ་
 ཤེས་རབ་ཀྱི་པ་རོལ་དུ་ཕྱིན་པའི་རོ་བོ་ཀ་རུ་འ་སྟེང་རྗེ་སྟེ་ལྷུང་རུ་ལོར་དུས་བརྒྱུན་ཅིང་སྐྱུལ་ཟ་བ་བའི་རྣམ་པར་བཞེངས་ལ། དེ་ལས་
 དམངས་ཅམ་གྱི་གཡས་གཡོན་དུ་སྐྱིན་པའི་པ་རོལ་དུ་ཕྱིན་པའི་རོ་བོ་ཀ་རུ་འ་སྟེང་མཛད་དེ་སྐྱུ་སྐྱུག་སྐྱུལ་གྱི་མཇུག་མ་ཅན་གཉིས་
 བཞེངས་ཡོད། ཁ་ཤས་ཀྱིས་ད་དུང་རྒྱ་གར་གྱི་རིག་ཕྱིད་གཞུང་དུ་སྐྱ་ཆེན་ཆངས་པའི་ཞོན་པ་ལྷུང་ཡིན་ཚུལ་བཤད་ལ། རིག་ཕྱིད་

83 གཙོད་པ་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ། 《ལྷུང་ཆ་སྐྱུན་ལྟ་འདུལ་བའི་དག་པོའི་སྐུང་》 མཚོན་སྟེན་མི་རིགས་དཔེ་སྐུན་ཁང་། 1990ལོ། p. 64།

ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་དང་སྐྱུར་ཏེ་བཅས་ཟེ་རྒྱུ་མིག་གི་བྱ་ཡིན་རབས་ཡང་བཤད། ལྷུང་གིས་ད་དུང་འབྱུང་བ་མེ་ཡི་བྱེད་ལུས་མཚོན་པ་
སོགས་གོང་དུ་སྒྲིབ་བརྗོད་བྱས་པའི་ནང་དོན་དེ་དག་ཏུ་མ་ཚུད་པའི་གོ་དོན་ཡང་ཡོད་སྲིད་པ་སོགས་ཀྱིས་ལྷུང་གི་རིག་གནས་
འདིས་བོད་ཅམ་མ་ཟད། རྒྱ་དཀར་ནག་སོགས་ཀྱི་རིག་གནས་ཁྲབ་ཁོངས་སུ་ཡང་འབྲུག་སྐུན་དེས་ཅན་ཐེབས་ཡོད་ཚོད་འདུག
འདིའི་སློབ་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པར་ཡིག་ཚགས་དང་གནའ་རྗེས་རྟོགས་དཔྱད་ལས་གཞན། བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གི་འཕྲུང་རྒྱུད་དེད་
ནས་དེའི་མཚོན་དོན་དང་མཚོན་སྣངས་སོགས་ལ་དཔྱད་ཞིབ་བྱེད་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་གཡ་ཆེ་བར་བསམ་ནས། ཚོན་པ་འདིར་དེའི་སྤྱོད་སྤྱོད་
ལ་འབད་བ་ཅི་བྱུང་བྱས་པ་ཡིན་ནོ།།

ལྷ་བཀ ལྷུང་གི་གཟུགས་རིས་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་དཔྱད་པ།

ལྷུང་ནི་གདོད་མའི་དུས་སུ་མཐོ་སྐང་གི་ས་ཆ་འདིར་འཚོ་སྡོད་བྱས་ལྷོང་བའི་སློབ་ཆགས་ཀྱི་རྒྱུ་ཤིན་ཏུ་ཡིན་པ་གཞིར་
བྱས་ནས། དེའི་བྱེད་ལུས་དང་སྟོབས་འབྲུགས་ནི་འགྲན་པའི་ལྷ་དང་བྲལ་བ་ཞིག་ཡིན་པས། གདོད་མའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ལ་ཡིད་
སློབ་དང་། རེ་བཅོལ། ཐ་ན་དང་མོས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་འབྲུགས་དག་སྐྱེས་ཡོད་པའི་ལོ་རྒྱུད་སྤྱོད་སྤྱོད་ལྷ་སྐྱེས་སོགས་ཀྱི་
གཟུགས་སུ་ལྷུང་གི་གཟུགས་རིས་བཟོ་སློབ་རྒྱ་ཁྲབ་ཏུ་དར་ཡོད་པ་དང་། མངའ་རིས་དང་ནག་ཚུའི་ས་ཁུལ་སོགས་ནས་ཤེས་
རྟོགས་བྱུང་བའི་བྲག་བཞོས་རི་མོའི་ཁོང་ཀྱི་ལྷུང་གི་རིགས་དེ་དག་ལས་ཤེས་བྱུང་། ཁ་ཤེས་ཀྱིས་ལྷུང་གི་རིགས་འདི་གངས་སེང་
ཡོད་མེད་ཀྱི་ཚོད་གཞི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་པའམ། ལྷ་རྩལ་རིག་བྱེད་པའི་གཏམ་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བའི་མི་ཡི་གཟུགས་ལ་བྱ་ཡི་
དབྱ་ཅོག་བཅུགས་པའི་མཚོན་བྱེད་རང་བཞིན་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅམ་ལས་སྒྲིབ་འདིར་དངོས་སུ་ཡོད་མི་སྲིད་པའི་དོགས་གཞི་འཛིན་
མཁན་ཡང་ཡོད་ན་ཡང་། དངོས་ཡོད་ཀྱི་སློབ་ཆགས་ཤིག་གི་ལྷུང་མཚར་ཀྱི་བྱེད་ལུས་ལ་བརྟེན་ནས་ད་ཡོད་ཀྱི་ལྷུང་གཟུགས་
འདིའི་རྣམ་པར་འཕེལ་འགྱུར་བྱུང་བ་དང་། དེ་འགྲེལ་ཀྱི་ཤེས་རིག་གི་སྣང་ཚུལ་གངས་མང་བ་ཞིག་འཕེལ་འགྱུར་བྱུང་ཡོད་པའི་
མངོན་སུམ་ཚད་མའི་དོན་ཞིག་ཏུ་སེམས།

ལྷུང་ལ་དང་འདུན་ཀྱི་འདུ་ཤེས་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བ་ལས་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་དུས་སུ་ནང་བཅུད་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྐོང་
ང་ལས་གོལ་ཚུལ་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་དག་འཕེལ་བཡིན་ཞིང་། སྐོང་ང་ལས་ལྷ་སྐྱེས་གསུམ་གོལ་བར་འདོད་པའི་ལྷ་སྣངས་དེ་ཉིད་སྐྱ་
རབས་བའམ་ཐོན་ཀྱི་འཛིན་རྟེན་འཕེལ་འགྱུར་ཀྱི་ལྷ་བ་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། དུས་ལྡིས་ཀྱི་བྱུང་བའི་དགོངས་
འདུན་ཀྱི་ཉམས་ལེན་པར་གྱུར་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོང་བ་སྤྱིའི་བཅུམས་ཚོས་དག་ལས་ནི་སྐོང་སྐྱེ་ཀྱི་ལྷ་བ་བརྗོད་པ་མཐོང་བྱུང་
པལ་ཆེར་མི་འདུག དེའི་སྤྱིར་ལྷུང་གི་དད་མོས་སམ་ལྷུང་གི་རིག་གནས་འདིའི་ཐོག་མའི་མཆེད་ལྷུངས་གྲང་བོན་ཀྱི་ཤེས་རིག་
གས་ཞང་ལྷུང་རིག་གནས་ཡིན་པ་གསལ་ལ། དེ་ལས་ལྷུང་གི་གཟུགས་རིས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོང་བའི་ཞང་ལྷུང་གི་
བྱ་རུ་ཅན་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་བཅོ་བརྒྱད་ཞེས་པའི་སྐབས་དེ་ནས་ཡིན། བྱ་རུ་ཅན་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་ཐོག་མ་ཞི་མེར་
གསེར་ཀྱི་བྱ་རུ་ཅན་ཞེས་པས་དེད་གི་གངས་ཏེ་སེའི་མདུན་ཞོལ་དུ་ཆགས་ཡོད་པའི་འགྲི་གྲང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་དགོན་གནས་རྒྱང་
གསལ་དགོན་ཞེས་པ་དེ་ནས་གསལ་ཁང་ལོར་བྱ་སྣངས་བཅེགས་ཞེས་པར་བཞུགས་ཏེ་སྐྱི་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྐྱུར་བའི་སྐབས་སུ། སྲིད་

འགྲོང་དབང་ཐང་གི་མཚོན་གྱིད་ལ་དབུ་ཚོགས་གི་གཙུག་ཏུ་གསེར་ལས་བྱས་པའི་བྱ་རུ་ཞིག་བཅུགས་ཡོད་པར་བཤད་པ་དེ་ནས་
 རྒྱལ་པོ་དེ་དག་གི་མཚོན་ལ་བྱ་རུ་ཅན་ཞེས་ཐོགས་སྐྱད། བྱ་རུ་ཞེས་པ་ནི་བྱ་ལྷུང་གི་ར་ཞེས་པའི་དོན་དུ་གོ་བ་སྟེ། དེའི་དབྱིབས་
 གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་མིན་ཐང་ད་དུང་གསལ་ཆ་ཡོད་པའི་ཡིག་ཆ་གང་ཡང་མ་མཐོང་ན་ཡང་། ད་ཡོད་ཀྱི་སྟེབས་རིས་དང་ཤིང་
 བརྗོད་པ། ཐོག་ལྷགས་སོགས་ལས་ལྷུང་གི་རྩ་ཚིག་ལ་གཟེངས་ཤིང་། ཅེ་མོ་རྗོངས། སྤྱི་གཙུག་ན་ལོར་བྱ་འོད་འབར་གྱིས་བརྒྱན་
 ཡོད་པ། བལྟས་པ་ཅམ་པོས་གཟིར་ཤུགས་དང་ལྷན་པ་ཞིག་ཏུ་འགྲི་བཞེངས་སྐྱུ་འདུག ཞང་ཞུང་གི་ཐོག་མའི་རྒྱལ་པོ་དེ་དག་
 གིས་བྱ་རུ་འཕམ་ལྷུང་གི་རྩ་ཚིག་གཟུགས་རིས་མཚོན་པའི་རྣམས་པ་ཡོད་པའི་དབུ་ཚོགས་ཀྱི་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
 འཕང་དགོངས་དང་མཉམ་པའི་སྟོབས་ཤུགས་མཚོན་ཆེད་ཡིན་པ་མ་ཟད། རྒྱལ་པོ་དེ་དག་གི་དད་པའི་ཡུལ་དུ་བཞག་པའི་ཤེས་
 རིག་གི་བརྟན་བྱ་སྟེ། ཡབ་མེས་གོང་མ་རྣམས་ལ་བརྟེན་པུར་བྱས་པ་ཡང་མཚོན་པ་ཡིན་པའི་འདུག བྱ་རུ་དེ་རིན་ཐང་ཆེ་བ་
 དང་། རྒྱ་ན་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མཚོན་ཆེད་དེའི་རྒྱ་ཆ་གསེར་དང་། བྱི་རུ་འཕམ་བྱ་རུ། ག་ལྡང་ཞེས་པ་འོད་སྐད་དུ་གཤམ་དང་།
 ལྷགས་ལ་སོགས་པ་བྱས་ཏེ། རྒྱལ་པོ་མི་འདྲ་བའི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་དབང་ཐང་མཚོན་པར་བྱས་འདུག བྱ་རུ་ཞེས་པ་དེ་ཡིས་ཆེས་
 སྤོ་ལོ་ནས་ལྷུང་གི་རིག་གནས་འདི་ཉིད་ཞང་འོད་ཡུལ་དུ་དར་ཆེ་བ་མཚོན་པ་ཡིན།

བྱ་རུ་ཡོད་པའི་དབུ་ལྷའི་རིགས་དེ་དག་རྒྱལ་པོ་ཅམ་དུ་མ་ཟད་ཐོན་གྱི་གཤེན་པོ་འཕམ་སྐྱུ་གཤེན་སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་གྱོན་ཡོད་
 པའི་སྐོར་ནམ་མཁའི་ལོར་བྱ་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ལྟར་ན་“ཞང་ཞུང་མེ་རིའི་སྐྱེ་མ་བརྒྱད་པའི་བྱིས་ཐང་རྣམས་སུ་གསལ་པོ་
 མཛས་རྒྱུད་ཡོད”⁸⁴ གསུངས། འདེལ་གཏམ་ལུང་གི་སྟོང་པོ་ལས་བྱ་རུ་ཞེས་པ་གོ་གནས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཞིག་ཡིན་པར་གསུངས་ལ།
 མི་ཡི་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཆེ་ཉམས་ཅམ་དུ་མ་ཟད་མཚོན་པའི་ཞིང་དང་བཀྱར་བའི་གནས་ལ་ཡང་བརྒྱན་སྟོལ་ཡོད་པ་དང་། མཚོན་
 ཉེན་གྱི་ཅེ་ལ་བྱ་རུ་ལྷུང་རུས་བརྒྱན་པ་དང་། ཡི་དམ་ཁོ་ཐོའི་འཁོར་འགའ་ལ་ཡང་དབུ་ལ་གནམ་ལྷགས་བྱ་རུ་ལྷུང་རུ་ཡོད་པ་དང་།
 རྣམ་དག་སྐྱུ་བ་པ་བྱ་རུ་ཐོབ་པའི་གཤེན་བརྒྱད་སོགས་རྒྱལ་པོ་མ་ཡིན་པའི་སྟོང་ཡུལ་དུ་ཡང་ལྷུང་ར་ཡོད་པར་བརྟན་འདུག མོ་
 རྒྱལ་གྱི་བྱིས་རིས་དེ་དག་ལས་བྱ་རུ་འཕམ་ལྷུང་གི་ར་ཚོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་དབྱིབས་དང་རིང་ཐུང་། སྤོ་ལོ་སོགས་ཞིབ་སྤྲོད་ཐོད་ཐོད་
 གྱི། གཤམ་རྒྱུད་པ་དང་། ཐོག་ལྷགས་རྒྱུད་པ་ཁ་ཤས་ཀྱི་གཟུགས་ལས་ལྷུང་རུ་མྱེ་ཅིག་ཡིན་པ་དང་། ཆ་ཉེས་བརྟེན་སོགས་ཀྱི་
 རི་མོ་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་ལ། ཐོད་ཀྱི་དགོན་གནས་སོགས་སུ་ཡོད་པའི་ཁྱི་རྒྱག་འགྲོགས་སམ་ཁྱི་རྒྱན་བཞེ་སོགས་ལས་བྱུང་བའི་ལྷུང་
 དེ་ལ་བལྟས་པས་རྩ་ཚིག་གཟེངས་སུ་ཐོན་ཅིང་། ཅེ་མོ་རྗོངས་ཀྱི་རྣམས་པར་བཞེངས་པ་དེས་བརྟན་ཅིང་བརྒྱུད་པའི་དོན་མཚོན་བཞེན་
 པ་འདི་ཡིས། བྱིས་སུ་བྱུང་བའི་གཤམ་དུང་འདི་ཡང་ལྷུང་གི་གཟུགས་མཚོན་གྱི་རི་མོ་མ་ཡིན་ནམ་སྐྱུ་བ་སྐྱེས་སུ་འཇུག

《རྒྱལ་ལྷུང་དཀར་པོའི་གདུང་རབས》⁸⁵ ཞེས་བྱ་བ་རུ་བཀོད་པའི་ལྷུང་གི་རབས་དེ་ཤིན་ཏུ་སྟེ། ཡིག་ཆ་དེ་ཉིད་ལས་ཆེ་ལོ་
 བརྒྱ་པའི་དུས་སུ་གཤེན་རབ་མི་པོ་དང་དུས་མཚུངས་སུ། རྒྱ་ཏུ་བཟང་པོ་རིགས་སྤང་འོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དེས། འགྲོ་བ་སེམས་ཅན་

84 རྣམ་མཁའི་ལོར་བྱས་བརྒྱམས་པའི་《ཞང་འོད་ཡོ་རྒྱལ་ཉི་མའི་འོད》། ཀྱང་གོའི་ཐོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། 1996ལོ། p. 84།
 85 བརྟན་འདྲིན་རྣམ་དག་གིས་མཛད་པའི་《སྤྲོ་རབས་ཐོད་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་འདེལ་གཏམ་ལུང་གི་སྟོང་པོ》། སྤོ་ལོ་ཡོངས་འཛིན་སྟོན་དཔོན་བརྟན་འདྲིན་རྣམ་དག་རིན་པོ་ཆའི་
 གསུང་འབྲུག། ཐོད་གསུམ་ལ། ཁྱི་བརྟན་ལོར་བྱ་ཆེའི་དཔེ་མཚོན་ཁང་གི་དེབ་མེད་བདུན་པ། 2005ལོ། p. 26།
 86 དེབ་དེའི་མཛད་པ་པོ་ལྷུང་པོ་སྟོ་གོས་རྒྱལ་མཚོན་ཁོང་གི་ཡབ་ལྷུང་མ་བརྒྱད་དང་། ཡུམ་སྟུག་བཟའ་གཉིས་ཀྱི་སྐས་སུ་བརྟན་པ་བྱི་དང་སྐབས་ཀྱི་དུས་སྐབས་སུ་འཇུངས་པ་སྟེ། ལྷུང་
 པོ་སྟོང་ཆེན་མོ་དེའི་དམངས་ཁོང་ཚོས་ཡིག་བརྒྱ་ཆགས་གཞུང་སྐབས་ཁང་གིས་བརྒྱུགས་པའི་དབང་དཀར་ལྷུང་པོའི་གདུང་རབས་ཡོ་རྒྱལ་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱ་མོའི་སྐྱེད་བྱུངས་སོགས་སྟུང་བ།

གྱིས་དོན་ལ་དགོངས་ནས། ལྷ་གསུམ་གྱིས་སྐྱུལ་བ་གསུམ་དུ་བྱོན་བ་ནི། ཟག་མེད་ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྒྱུད་པ་སྐྱུལ་རྫོགས་
 བས། ཟག་བཅས་སྒྲིའི་རྒྱུད་པ་འདབ་ཆགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལྷུང་གསུམ་དུ་སྐྱུལ་ཏེ། སྤོང་ཕྱོགས་མངོན་པར་དགའ་མི་འཛིག་ཏེན་ན།
 ཀུན་བཟང་སློབ་ལམ་རྣམས་དག་པའི་ཞིང་ཁམས་ནས། མི་མཛེད་འཛམ་གླིང་འདིའི་དབུས་ཕྱོགས་ཡུལ་སྡེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མགོ་
 བོ། ཞང་ལྷུང་ཁ་ཡུག་གི་ཡུལ། མེ་ཏོག་མཛེས་པའི་གླིང་ལ་སྤྲོད་དར་ཅིག་བབས་ནས་སྤྲར་འཕྱར་ཏེ་དགུང་དུ་གཤེགས་སོ། དེ་ལ་
 ཡུལ་དེའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཉུང་མོ་བལྟས་ནས། མེ་ཏོག་མཛེས་པའི་གླིང་ལ་འདབ་ཆགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རྩ་ཚོ་དང་། ལྷན་མིག་དམར་བ།
 སྤྱི་གཙུག་ལོན་པ་བྱུང་བ་ལྟར་གྱིས་བརྒྱུན་ཡོད་པ། གསུམ་བབ་པས་ཅི་ཡི་ལྟས་དང་ཚོ་འཕྲུལ་ཡིན་ཞེས་ཀུན་ལ་དེས་བསམ། ཤེས་
 ཚེ་རྒྱན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ན་དེ། ལྷུང་མོ་ལ་གནམ་རུ་མེད་ཅིང་། ལྷུང་པོ་ལ་རྩ་ཚོ་དགུང་དུ་སྤོང་དེ་བ་ཡོད་པ། ལོན་པ་ལྟར་བའི་
 རྒྱུན་དང་བཅས་བ་སྟེ། ལྷུང་པོ་ལྷུང་པར་ཅན་ཅིག་དེད་ཟེར་བར་འདུག་གོ། ⁸⁷ ཞེས་གསུངས་པ་ལས་ལྷུང་པོ་དང་མོའི་དབྱེ་བ་ནི་
 མགོ་ལ་རྩ་ཚོ་ཡོད་མེད་ཀྱིས་སྟེ་ཡོད་ཅིང་། རྩ་ཚོ་ཡོད་པ་དེ་ལྷུང་པོ་ཡིན་པ་དེང་སང་རྒྱུན་མཐོང་གི་རི་མོ་དེ་དག་ལྟར་དང་། རྩ་ཚོ་
 མེད་པ་དེ་ལྷུང་མོ་ཡིན་པར་བསྟན་པ་ལས་ཆེར་མཐོང་དུ་མེད་པ་དེས་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་དད་ཞེན་གྱི་ཡུལ་དུ་གྲུར་བ་ལྷོང་ནི་ལྷུང་
 པོ་ཡིན་པ་གསལ་ལོ།

《ཁོ་པོ་རྒྱུད་དུག》 ལས “སེར་སྤྲང་ལྷུང་གི་མགོ་བོ་ཅན” ⁸⁸ ཞེས་ལྷུང་གི་མགོ་བོ་སེར་སྤྲང་གི་མདོག་ཡིན་ཚུལ་བསྟན་ལ།
 མངོན་བརྗོད་ཀྱི་གཞུང་ལས་མཁའ་ལྗིང་ཞེས་པ་ལྷུང་གི་མིང་དུ་བཞག་པ་བཞིན། 《དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་རྒྱུད་ ལས་བསྟན་པ་
 ལྟར་ན། “མཁའ་ལྗིང་རྒྱུང་པ་ནས་སྤོང་མཐར་སེར་པོ་ཡིན་ཏེ། དེ་བཞིན་སྟེ་བའི་མཚམས་སུ་གངས་དང་མཚུངས། མགྱིན་པའི་བར་
 དུ་དམར་པོའི་མདོག་དང་འཁྲི་ཤིང་ལྟ་བུའི་སྤྱིན་མའི་བར་ཉིད་སྤྱིན་ནག་དང་མཚུངས་སོ”⁸⁹ ཞེས་གསུངས་པ་ལས་ལྷུང་གི་སྟོ་གཟུགས་
 སོགས་སེར་པོ་ཡིན་པ་གསལ་བ་དང་། དེ་བཞིན་གྱི་དེང་གི་ལྗེ་བས་རིས་སོགས་ལས་ལྷུང་གི་སྟོ་བ་མདོག་སེར་པོ་དང་སེར་དམར་
 གང་རུང་བུས་ཡོད་པ་དེ་ལས་ཤེས། སྟེ་བ་དང་མགྱིན་པ། སྤྱིན་མ་སོགས་ཀྱི་ཁ་དོག་ཀྱང་ལམ་ཆེར་གསལ་བོར་བཞོད་འདུག དེ་
 བཞིན་ “སྤོན་རྒྱ་གར་ཡུལ་ནས་སྤོན་དཔོན་བསྐྱེད་འདུང་གནས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདི་སྐྱེ་བའདུང་བཅུ་ལྟ་སུམ་གྱིས་དབང་དུ་བཟུང་
 བའི་ཡུལ་ཞིག་ཡིན་པ་མཚུན་ཏེ། གཏུམ་པོ་དམར་ནག་ལྷུང་གི་སྐྱུལ་པ། གནམ་ལྷགས་ཐོག་གི་མཚུ་སྤེར་ཅན། རྫོང་རྒྱ་རལ་གྱི་
 སྤོང་གི་གཤོག་པ་ཅན། ཚུ་གྱི་སྤོང་གི་མཚུགས་སྤོང་ཅན། ལག་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱེ་བའདུང་དང་ས་བདག་ཐམས་ཅད་སྤེར་འོག་ཞབས་གྱིས་
 མཚན་ཏེ་གཡས་གཡོན་སྤུག་གིས་བཟུང་ནས་འཛིགས་རུང་མཁའ་ལྗིང་དབང་པོའི་རྣམ་པར་རོལ་བ་གཉན་ག་རུ་ཅ”⁹⁰ ཞེས་བཞོད་
 པ་ལས་ལྷུང་གི་གཤེས་ཀ་ཤིན་ཏུ་གཏུམ་པོ་ཡིན་པ་བསྟན་པ་དང་། སྤྱི་གཟུགས་ཁ་དོག་དམར་ནག་ཡིན་པ། མཚུ་ནི་གནམ་ལྷགས་

ཡབ་ལྷུང་ཨ་བརྟེན་ལྷུང་ནག་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྤྱན་མཚེད་ཀྱི་སྐུ་པོ་ཡིན་ཞིང་། ལྷུང་སློབ་སྐྱེས་ལངས་ནས་བརྒྱུད་པའི་ཁམས་སྤོང་སྤེང་ཆེན་གྱི་ས་ཁུལ་བདག་དབང་མཛད་
 མཁའ་རྒྱ་གཙུག་ཏེར་ཉི་མ་གྲགས་ཞེས་པའི་དུས་སྐབས་སུ་འཁེལ་བ་ལྟར་དེ་ནི་པལ་ཆེར་དུས་རབས་བརྒྱུ་བ་ཡས་མས་སུ་འཁེལ་ཡིན་འདུག
 87 ལྷུང་པོ་སྤོང་གི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་《ལྷུང་པོའི་རྒྱལ་རབས་རྒྱལ་ལྷུང་དཀར་པོའི་གཏུང་རབས》 ཞེས་བྱ་བ་སྤྲོད་པའི་ལག་བྲིས། p. 3-4
 88 སྤོན་པ་འཛི་མེད་གཙུག་ལྷུང་གིས་གསུང་། མཁའ་ནག་ཐོ་སྤྱི་ཀྱི་གཏེར་མ། 《གསང་སྤྱགས་སྤྱི་སྤྲངས་ཁོ་པོ་རྒྱུད་དུག་ཞེས་བྱ་བ། གངས་ཏེ་མི་བོན་གཞུང་རིག་མཛོད་དཔེ་ཚོགས།
 རྟེན་གསལ་བཅ་༡༦༤། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་། 2010ལོ། བོ་ཏེ་1ལོ། p. 263
 89 གྲུང་ཐང་བསྟན་པའི་སྤོན་མེས་མཛད། 《ཡེ་ཤེས་ལྷུང་ཁྲིའི་སྐྱེ་བ་ཐབས་ལས་ཚོགས་དང་བཅས་པའི་བྱིན་རླབས》 ། ལྷ་ཐང་བཟུ་ཤེས་འཁྲིལ་བའི་ཤིང་དབང་དུ་བཞུགས།
 90 རེབ་གོང་བ་མགར་ཅེ་རྒྱལ། 《གཉན་ཆེན་པོ་སེ་ཀུ་བྱ་ལྷུང་གི་སྤོང་ལ་དབྱེད་པ》 ། གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ། 2004ལོའི་དུས་དཔེ་བ4༥།

སོག་གི་གཟུགས་དང་འབྲ་བ། གཤོག་པའི་རྣམ་མཁན་གྱི་དང་འབྲ་བ། མཇུག་སྒྲིལ་ཆུ་མི་དང་འབྲ་སོགས་ཀྱི་འབྲ་ཚེས་བསྟན་ཡོད། དེ་དག་ རེ་བྱ་མེག་གིས་མཚོན་ན།

ཡང་རིམ།	འབྲ་གི་གཟུགས་གཞི།	འབྲ་ཚེས།	ཡིག་ཚེ་འབྲས།
༡	རྩ་ཚོ།	དབྱུང་དུ་སྒྲིལ་བའི་བར་ཡོད་པ།	རྒྱལ་འབྲུང་དཀར་པོའི་གཏུང་རབས།
༢	སྒྲིབ་མེག།	དམར་བ།	རྒྱལ་འབྲུང་དཀར་པོའི་གཏུང་རབས།
༣	སྒྲིབ་གཟུགས།	འོད་ལུང་འབར་གྱིས་བརྒྱན་པ།	རྒྱལ་འབྲུང་དཀར་པོའི་གཏུང་རབས།
༤	མགོ།	ཁ་དོག་སེར་ལྗང་ཡིན་པ།	གསང་སྒྲགས་སྤྱི་སྤྱངས་ཁོ་བོ་རྒྱུད་དུག
༥	ཀླང་པ་ནས་སྐྱོད་མཐའ་བར།	སེར་པོ་ཡིན་པ།	དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་རྒྱུད།
༦	སྤྱི་བའི་མཚམས་བར།	གངས་དང་མཚུངས།	དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་རྒྱུད།
༧	མཐོན་པའི་བར།	དམར་པོའི་མདོག།	དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་རྒྱུད།
༨	སྐྱོན་མའི་དཔྱེབས་དང་ཁ་དོག།	འཕྲི་ལོང་དང་འབྲུ་ལ་སྐྱོན་ནག་དང་མཚུངས་པ།	དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་རྒྱུད།
༩	མཚུ་སྤྱོད།	གནས་ལྷགས་ཐོག་དང་འབྲ་བ།	གཉན་ཚེན་པོ་སེ་ཤུ་བྱ་འབྲུང་གི་སྐྱོར་ལ་དབྱུང་བ།
༡༠	གཤོག་པ།	རྣམ་མཁན་གྱི་དང་འབྲ་བ།	གཉན་ཚེན་པོ་སེ་ཤུ་བྱ་འབྲུང་གི་སྐྱོར་ལ་དབྱུང་བ།
༡༡	མཇུག་སྒྲིལ།	ཆུ་མི་དང་འབྲ་བ།	གཉན་ཚེན་པོ་སེ་ཤུ་བྱ་འབྲུང་གི་སྐྱོར་ལ་དབྱུང་བ།

གོང་དུ་བཞག་པའི་གཟུགས་རིས་ཀྱི་རྣམ་པ་དེ་དག་ལས་གཞན། འབྲ་མི་སྤྱུ་དང་དུག་སྤྱུལ་གྱི་མགོ་གཞོན་ཡིན་པ་གཞིར་བྱས་ནས། ཁ་ཤེས་ཚོད་ཀྱི་རྣམ་པར་འབྲི་འགོད་ཀྱིས་བྱ་རྒྱལ་འབྲུང་ཟེར་བའམ། མི་མཐུན་གཡུལ་ལས་རྒྱལ་བའི་མཚོན་གྲེད་སྤྱ་ཚོགས་སུ་འབྲི་འགོད་བྱས་ཏེ། གདོད་མའི་ཤེས་རིག་གི་སེམས་ཁམས་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད། དེ་གཞན་ཀྱི་སྤྱང་ཚུལ་དེའི་སྐྱོར་ལ་སྤྱིང་སྒྲིལ་མའི་ས་ཆ་མང་དག་ཞིག་ཏུ་དར་བ་སྟེ། “རྒྱ་གར་དང་། བར་ཡུལ། འབྲས་སྒྲོངས། མེའི་ལན་གྱི་དང་ལ་སྤྱིང་གི་ཤར་སྒྲིལ་ས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་གི་སྤྱ་རབས་ཤེས་རིག་ཚོད་དུ་གསེར་གྱི་འདབས་གཤོག་ཐོགས་པའི་བྱ་རྒྱལ་དེ་ཉིད་ཀྱི་རང་བྱུང་སྐྱིད་ལུས་ལས་འགོངས་པའི་སྤྱུལ་གཟུགས་བཞེངས་སྒོལ་དར་ཡོད་ལ། སྒོལ་རྒྱན་ལྟར་ན། ས་འབྲུང་དེ་དག་གི་མི་རྣམས་ཀྱིས་བྱ་རྒྱལ་དེ་ཉིད་ལ་བསྐྱུལ་འབོད་བྱས་ནས་དུག་སྤྱུལ་གྱི་གཞོད་པ་འགོག་ཐབས་བྱེད་བཞིན་ཡོད།”⁹¹ དེ་མ་ཟད་ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་ནང་གནས་རྒྱས་རྟོག་ཞིབ་མཁན་རྣམ་པས་རང་རྒྱལ་སྤྱོད་ལུས་ཀྱི་ས་ཆ་ནས་ཉི་མའི་ལྷ་བྱ(太阳神鸟)⁹²ཞེས་པའི་དམིགས་བསལ་གྱི་རིག་གནས་མཚོན་གྲེད་སོགས་གསལ་རྟེན་བྱུང་བ་དེ་དག་གིས་གདོད་མའི་བྱ་རྒྱལ་གྱི་དང་མོས་ཤེས་རིག་གི་སྤྱང་ཚུལ་མཚོན་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཚད་དེས་ཅན་གྱི་སྤྱིང་ནས་བསྐྱུལ་ན། ལ་སྤྱིང་སྒྲིལ་མའི་མའི་རིགས་དང་ཤེས་རིག་གི་འབྲུང་ཡུལ་དུ་བྱུང་བའི་ཁང་འབྲུང་ཤེས་རིག་ལས་བྱུང་བའི་བྱ་རྒྱལ་འབྲུང་གི་བྱུང་རབས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ལ། ཅིག་བྱས་ན་དེ་དག་གི་འབྲུང་འབྲས་དངོས་ཁང་འབྲུང་གི་ཤེས་རིག་ཡིན་ཤེས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་ཆེ། གདོད་མའི་རྒྱ་གར་ཤེས་རིག་གི་འབྲུང་ལོ་ངོ་བཞི་རྣམས་སྤྱིང་ཡན་དུ་འདེད་དཀར་ཞིང་། ཁང་འབྲུང་གི་ཤེས་རིག་ལ་ད་བར་གཅིག་ཚོད་ཀྱི་བཤའ་པ་མ་ཆགས་ན་ཡང་། ཐོན་གྱི་བཤའ་རྒྱན་དང་ས་འོག་རྩོམས་སོགས་ཀྱི་ལོ་ཚད་ནས་དེད་ན་ལོ་གངས་ཁྲི་ཡི་ཡན་དུ་འགོ་བ་མ་ཟད། གདོད་མའི་རྒྱ་གར་ཤེས་རིག་གི་འབྲུང་འབྲས་མང་དག་ཞིག་འི་དོན་ལ་ཁང་འབྲུང་

91 褚丽：《大鹏金翅鸟造像的形成与流变》，《西藏艺术研究》2012年第4期，p. 25. “在印度、尼泊尔、缅甸、泰国和东南亚都有金翅鸟超自然的不同化身。在传统上，这些地区的人们召唤金翅鸟来对付蛇、防止蛇咬及各种毒物。”“太阳神鸟”。

92 “太阳神鸟”：太阳神鸟金饰是2001年出土于四川成都金沙遗址的一张金箔，属商代晚期作品，整个金饰呈一圆环形状，金饰上有复杂的镂空图案，分内外两层，内层为周围等距分布有十二条旋转的齿状光芒；外层图案围绕内层图案，由四只相同的朝逆时针飞行的鸟组成。四只鸟首足前后相接，朝同一方向飞行，与内层漩涡旋转方向相反。对其进行成分分析得知其含金量高达94.2%。该金饰可能是古蜀人祭祀用的神器。现藏于四川省成都市金沙遗址博物馆。

ཤེས་རིག་གི་ཁྱབ་ཁོངས་སུ་ཚུད་ཡོད་པས་མཚོན། གང་ལྟར་དེ་ཡོད་ལྟེ་བས་རིས་དང་། དྲག་བརྗོད་རི་མོ། ཤིང་བརྗོད་ལ་སོགས་གང་ལ་བརྟམས་ཀྱང་ལྷུང་གི་གཟུགས་ཅི་མི་ཡི་ལུས་ལ་བྱ་ཡི་ཁྱད་ཚོས་དང་ལྷན་པ་ཞིག་སྟེ། ཁོ་གཉིས་མི་ཡི་གཟུགས་སུ་ལག་པ་གཉིས་ཀྱང་མི་ཡི་གཟུགས་སུ་བྱུང་ལ། བྱ་ཡི་མགོ་ལོ་ལ་ར་ཚ་དང་ལྷན་པ་སྟེ། གཟུགས་ཅི་ལོར་བྱ་ཡོད་ལའང་གིས་བརྗོད་ཡོད་པ། གཞོན་ལྷུང་བསྐྱེད་པ་ཤིང་ལུས་འགྲོས་ཀྱི་རྣམ་པ་དང་ལྷན་པ། བྱ་ཡི་རྒྱུ་ལ་བྱ་སྟེ་ལམ་བྱ་སྟེ་ཁོངས་ཡོད་པ་སོགས་བྱ་གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ལ་མི་ལམ་སྟེ་ཁྱད་ཚོས་སུ་བྱུག་དང་ཞབས་ཀྱི་རྣམ་པ་གསལ་བོར་བཀོད་པ་མ་ཟད། ཞབས་གཉིས་ས་ལ་བརྟན་བོར་བརྟན་པ་ཤིང་། བྱ་ཡི་གཟུགས་སུ་རྒྱུ་ལ་ལེ་སྟེ་རོ་རྩོ་ལ་རིང་བ་ས་ལ་བཟུང་ཡོད་པ། དུག་སྐྱུ་ལ་ལག་ལོ་རྒྱུ་ལ་ལྷན་པ་ལྷན་པ་ཡོད་པ་མང་ཆེ་ཤོས་དང་། རི་མོ་ལ་ལག་ཀྱི་གཞོན་ལྷུང་མང་ལ་བསྐྱེད་པ་ཡང་ཡོད་པ་མཐུན། རི་མོ་མང་ཆེ་ཤོས་ལ་བྱུག་གཉིས་ཀྱང་གཡས་གཡོན་གཉིས་སུ་བསྐྱེད་པ་ལས་བྱུག་གཉིས་སུ་བསྐྱེད་པ་ལས་བྱུག་གཡས་པས་དུག་སྐྱུ་ལ་སྟོན་བོའི་སྟེ་ནས་འཛིན་པ། གཡོན་པས་དུག་སྐྱུ་ལ་གི་མཁུག་མར་འཛིན་པ་དང་། མཚུ་ཡིས་དུག་སྐྱུ་ལ་གི་སྟོན་པ་ལ་མ་གྱེད་པའི་རྣམ་པར་བཀོད་ཡོད་པ། མོགས་ལྷགས་ཀྱི་རིགས་ལས་བྱུང་བའི་ལྷུང་ལ་དུག་སྐྱུ་ལ་འཆང་བའི་རྣམ་པ་ཅན་མ་མཐོང་ན་ཡང་། དེ་དག་པར་ཆེར་ལག་བཟོའི་དཀའ་ལག་གི་དབང་གིས་ཡིན་སྟེ། གཞན་དེར་གི་བཟུང་བོན་ལག་ཅིག་གི་གཟུགས་ལག་ལའང་བཞེད་པའི་སྟེ་དུ་བཀོད་པའི་ལྷུང་གི་རྣམ་པ་ལས་བྱུག་གཡས་བསྐྱེད་པ་ཡོད་པ་དང་གཡས་བསྐྱེད་པ་ལས་གཞན་བན་བོན་གཉིས་ཀྱི་ལྷུང་གི་གཟུགས་འགོད་སྟངས་འདྲ་མཚུངས་སུ་སྤང་། དེ་བཞིན་ལྷུང་གི་མཚུ་ལེ་གྲུག་ལ་རྩོ་བ་དང་། མིག་གཉིས་འབྱུང་ཚུགས་སུ་བཟུང་ཡོད་པ། རལ་བ་གཟེངས་ཤིང་ར་ཚོ་རྩོ་ལ་གྱེན་དུ་གཟེངས་ཡོད་པའི་རྣམ་པར་བཞེད་པ་སོགས་རི་མོ་འགྲི་མཁུག་དང་། རི་མོའི་ལུགས། ལག་བཟོའི་སྐྱུ་ཅལ་གི་རིགས་མི་འདྲ་བའི་ལྷུང་ཚོས་ཀྱི་དབང་གིས་སྟེ་རྣམ་པ་ལ་ལྷུང་པར་ཅུང་ཤོར་ཡོད་པ་གསལ་ན་ཡང་། བྱ་གི་མཚོན་དོན་ཅི་གཅིག་གྱུར་སྟེ། ལྷུང་གི་གཟུགས་རིས་འདི་ཡིས་མི་མཐུན་ནད་གདོན་འབྱུང་བའི་ལག་ལ་སྟེན་བར་ཆོད་ཐམས་ཅད་ཐལ་བའི་དུལ་གཟུགས་སུ་བརྟུག་པར་གྱེད་པའི་རྣམ་པ་བསྟན་པ་ཡིན། དེའི་སྟོར་གི་རིག་གནས་ཅི་སྟེད་པའི་བོན་ལས་རྩུ་བ་ཡིན་པ་སྟེ་རབས་ཀྱི་གཏོ་གཞུང་སོགས་ལ་སྟོག་འགྲེལ་བྱས་ན་མཐོང་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་མང་པ་དེ་ཡིས་ཀྱང་གདོད་མའི་མཐོ་སྤང་གི་རིག་གནས་འདི་ཡི་ལྷུངས་ཞང་ལྷུང་ཤེས་རིག་ལ་བྱུག་སྟེད་པ་སྟོས་དཔག་ཐུབ་པ་ཞིག་རེད།

དམངས་ཁོད་སོགས་ནས་ལྷུང་ཅི་བྱ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱལ་ལོ་ཡིན་པ་མ་ཟད། བྱ་གདོན་སྐྱུ་ལསོགས་པའི་མགོ་གདོན་ཡིན་པ་དང་། དེའི་གཞོན་པ་ལ་གཅིག་མི་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་ཐེག་མི་བྱུང་ལ། ལ་ཐས་སུ་ཚུ་སྟེན་ཐ་བ། ལྷུང་དང་སེང་གེ་འདྲེས་པ་ལས་སེང་གེ་རྒྱུ་ལ་བརྗོད་པ་བྱུང་བར་བཞེད་ན་ཡང་། དེ་དག་གི་གཟུགས་རིས་དེས་ཅི་ལྟར་གྱིས་ཡོད་པ་ གསལ་ཆ་འབྱུང་མ་ཐུབ།

དུག་པ། ལྷུང་གི་རིགས་རུས་(དམ་པ་ལྷུང་གི་སྟོར) མམ་བསེ་ལྷུང་དབང་ཞེས་པའི་སྟོར་གི་དབྱེད་པ།

ལྷུང་ཞེས་པའི་ཐ་སྐྱོད་འདི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལས་ཀྱི་སྐུ་གཏོགས་སྐྱེས་ལ་སྐྱ་གཉིས་ཡོད་པ་སྟེ། གཅིག་ནས་བོད་ཀྱི་
 ཡབ་འབངས་རྩལ་ལྷན་གྱི་མིང་དུ་ལྷུང་བའི་ལྷུང་ལ་ཟེར་བ་སྟེ། ཡབ་འབངས་རྩལ་ལྷན་གྱི་འཛིན་པ་སྟོན་པ་གཉིས། བཅོམ་
 བ་ལྷུང་དང་སྐྱབས་གཉིས། གཉན་པ་བསེ་དང་སྟོན་གཉིས་བཅས་ལྷན་སྟེ། དེ་ལས་བཅོམ་དང་བཅོམ་གཉན་སོགས་རྩལ་རིགས་ཀྱི་
 ལྷུང་ཚོས་སྐྱུར་བ་ལས། «དེ་ཐེངས་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན» དང་། ཏུན་ཉོང་ཡིག་ཆ་སོགས་ལས་ལྷུང་བའི་རིགས་རྩལ་ལྷུང་དེ་
 བཅོམ་པའི་ལྷུང་ཚོས་དང་ལྷན་པའི་རིགས་རྩལ་ལྷན་ཡིན་ཚུལ་བརྗེས་ཡོད།

གཉིས་སྐྱ་བོན་གྱི་གཏུང་རྒྱུད་ཆེ་ལྷན་སྟེ་གཤེག་དང་། ལྷ་ལྷ། ལྷ། མེ་ལྷ། ལྷུང་བཅས་སྐྱ་གསལ་བའི་ལྷུང་དེ་ལ་ཟེར་བ་
 ཡིན། བོན་གྱི་གཏུང་རྒྱུད་ཆེ་ལྷན་ལས་ལྷུང་བའི་ལྷུང་ཞེས་པའི་རྩལ་དེ་ནི་དམ་པ་ལྷུང་གི་རྩལ་འདི་ལ་གོ་དགོས་པ་ཡིན་ལ། དེ་
 ལ་ཡང་ལྷུང་དཀར་དང་། ལྷུང་ནག་ལྷུང་མེར་གསུམ་གྱི་རིགས་རྩལ་སྐྱུ་དེ་བལ་ལ། ལྷུང་དཀར་གྱི་རིགས་རྩལ་དེང་གི་མངའ་
 རིས་དང་ཆབ་མདོ་ས་ལྷུང་གི་ལྷུང་པོའི་ས་ཆར་ཡོད་པའི་མི་རྒྱུད་རྣམས་དང་། རྒྱལ་རྒྱུད་ལྷུང་པོའི་མི་རྒྱུད་དག་གྲང་
 ལྷུང་དཀར་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཚུལ་ལྷུང་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་པ་ལས་ཤིག་དཀར་མེ་ལོང་ལས་གསལ་བ་ལྟར་དང་། དེ་བཞིན་ལྷུང་མེར་གྱི་རྒྱུད་
 བ་དག་གྲང་ས་ཆ་དེ་དག་ལས་གཞན་ལས་སྟོན་སྐྱེད་ཀྱི་ཏུ་ཡོད་པར་གྲགས། ལྷུང་ནག་གི་རྒྱུད་པ་གང་དུ་མཆེད་པའི་སྟོན་བོན་
 ཞིག་ལྷུང་ནག་གི་ལོ་རྒྱུས། སོགས་ཆད་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཉུང་ཤས་ཅམ་ལས་ད་སྐྱུ་ཡིག་ཆ་ལ་གསལ་མ་རྟེན་པ་ཡང་། དེང་གི་སི་
 ཁོན་ཞིང་ཆེན་ར་བ་ལྷུང་རྒྱུད་ལྷུང་ལོང་ས་སྐྱུ་ཡོད་པའི་དགའ་མལ་དགོན་གྱི་ཆབ་ཆའི་སྐྱེད་པས་རྣམས་ལྷུང་ནག་གི་རྒྱུད་དུ་
 གྲགས་ཤིང་། དེ་བཞིན་སི་ཁོན་དཀར་མཛེས་ལྷུང་དུ་ཡང་ལྷུང་ནག་གི་རྒྱུད་ཡོད་ཚུལ་འདུག། གཞན་དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་དུ་
 “གན་རབས་རྣམས་ཀྱི་དག་རྒྱུན་ལ། བོད་ཀྱི་རྩལ་རྒྱུད་ལྷུང་པོའི་རིགས་རྣམས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་དང་པོ་ལྷུང་གི་སྟོན་དཀར་པོ་དང་།
 བྱམ་པོ། སེར་པོ་གསུམ་ལྷུང་བ་ལས། དཀར་པོ་མངའ་རིས་སྐྱེད་ལས་པ་ལས་མངའ་རིས་ལྷུང་པོ་དང་། བྱམ་པོ་གཅོང་དུ་འཕུར་བ་
 ལས་གཅོང་སྟོན་གྱི་ལྷུང་པོ་དང་། སེར་པོ་ལས་སྐྱེད་ལས་ལྷུང་པོ་སེར་ཆ་ཞེས་པར་ལས་སོགས་ཀྱི་ལྷུང་པོ་རྣམས་
 ལྷུང་ཞེས་བཤད་སྟོན་ཐོས་པ་ལས་ཡིག་ཆ་བདག་གིས་མ་མཐོང་ལགས། གཞན་ཡང་ནག་ཆུ་ས་ལྷུང་ལོང་ས་སོགས་ལྷུང་དང་ཉེ་བའི་
 སར་སྐྱེད་བོན་ཚོས་དང་ས་གཙོ་བོའི་གྲས་ཏེ་ལྷུང་པོ་དཀར་ནག་སེར་གསུམ་ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད་ཞེས་གསུངས་འདུག། དེ་བཞིན་
 «གཡུང་རྒྱུད་བོན་གྱི་བསྟན་འབྱུང་ཕྱོགས་བསྟུས» ལས། “ལྷུང་དཀར་ཐོག་འབར་རྒྱུད་པ་ཞང་ལྷུང་ལས། ལྷུང་གི་ལོང་ས་སྟོན་
 ལྷུང་དུ་སྟོན་ཏེ། བར་གྱི་ལྷུང་པོ་དཀར་ནག་སེར་གསུམ་ཞེས། །རྗེ་ཡི་རྒྱུད་དང་དམ་པའི་རྒྱུད་པ་སོགས་ལྷུང་དུ་ལྷུང་བའི་གཏུང་
 རབས་རྒྱས་པར་ཡོད།”⁹³ ཅེས་དང་། “རྒྱལ་རྒྱུད་ལྷུང་པོའི་ཉལ་རེ་བོད་ཉལ་རྒྱུད་ལྷུང་སོགས་ལྷུང་པོའི་གཏུང་རབས་དུ་མར་
 མོལ་”⁹⁴ ཞེས་བཤད་འདུག།

དེ་ལྟར་ཡང་། ལྷུང་འདི་དང་བསེ་ལྷུང་དབྱ་ཞེས་པའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཅི་ཡིན་གསལ་བོ་མ་ལྷུང་ན། ལྷུང་གི་རིགས་རྩལ་
 ཞེས་པ་འདི་དང་སྐྱེད་པས་ཀྱི་ལྷུང་ལྷུང་གཞན་གསུམ་མམ་ཅ་བའི་རྩལ་ཆེན་བཞི་ལྷུང་ལྷུང་ལྷུང་ལྷུང་གི་འབྲེལ་བ་ཅི་ཞིག་ཡིན་པ་
 དང་། དེ་དག་ལས་ལོ་རྒྱུས་སྐྱེད་པོས་གང་ཞིག་ཏུ་གཏོགས་པ་སོགས་ལ་གསལ་ཆ་འབྱུང་ཐབས་མི་འདུག། མཁས་དབང་མང་ཆེ་

93 ཏུང་དཀར་སྟོན་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བཅུམས་པའི་《ཏུང་དཀར་ཆོག་མཛོད》 གྲུབ་པོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། 2002ལོའི་ཟླ4ལ། p. 335།
 94 དབལ་ཚུལ་གྱིས་བཅུམས་པའི་《གཡུང་རྒྱུད་བོན་གྱི་བསྟན་འབྱུང་ཕྱོགས་བསྟུས》 བོད་རྫོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། 1988ལོའི་ཟླ1ལ་གཞི། p. 287
 95 《གཡུང་རྒྱུད་བོན་གྱི་བསྟན་འབྱུང་ཕྱོགས་བསྟུས》 p. 288

《མདོ་སྐད་ཚོས་འབྲུང་། མགོ་ལོག་རུས་མཛོད། དང་། 《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགའ་མེ་ལོང་། སོགས་སྐྱབས་ལ་བས་འདིར་
 ཞེས་སྐུ་མ་བཞོད། དཔྱད་གཞི་བསམ་གཏན་མཚོག་གིས་སྟེ་དང་སྐྱབས་གཉིས་ཡང་གཅིག་པར་གསུངས་པས་སྐྱེ་ཞེས་གཅིག་ཏུ་འདྲེན་པ་
 དང་།¹⁰⁸ ཞེས་གསུངས་པ་དེ་ལས་ཀྱང་སེ་ལྷུང་དབྱ་ཞེས་པའི་ནང་གི་མཐའ་མ་དབྱ་དེ་ཚོག་འབྲུ་དེ་གསུམ་གྱི་སྟོག་ཤིང་དུ་ཆགས་
 པ་ལ་གོ་བ་སྐྱངས་ན་མི་འཚམས་པ་མི་འདུག་སྟུམ་མོ། ། དཔེ་མཚོན་ཅམ་གྱི་ཡི་ཚལ་ས་འབྲི་སྐྱངས་མི་འདྲ་བ་ཁ་འགས་དངས་ན་
 ག་འགས་གསལ་ལྟར།

འབྲི་སྐྱངས་མི་འདྲ་བ་ཁག	ཡིག་ཚེེ་ལྷུངས། དཔེ་མཚོན་ཅམ་བཞོད་པ་ལས་འདི་ལོ་ནས་མ་ཚད།	གསལ་བཤད།
སེ་ལྷུང་དབྱ།	སྐྱངས་གྱི་ཤོ་ཉི་བམེ་རུ་རྒྱས་པ། འོག་དོས་པ་ན་གསལ།	ལྷུང་ཞེས་པ་དཔའ་བཞེ་གསལ་བ་ལྟར་བྱས་པ་ལས་ཡིག་ནོར་ཡིན་ མིན་ཐོན་ནས་མ་ཡིག་མ་རགས་པའི་དབང་གིས་བརྟུག་ཐབས་མ་བྱུང་།
བམེ་ལྷུང་སྐྱ།	མདོ་སྐད་ཚོས་འབྲུང་། འོག་དོས་771 མགོ་ལོག་རུས་མཛོད། 416 ན་གསལ།	
སྟེ་	བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགའ་མེ་ལོང་། འོག་དོས་44ན་གསལ།	
སེ་ལྷུང་དབྱ།	ལྷ་བླུག་ཐོན་མའི་གསུང་སྟུན་ལས་དབྱུག་མི་འདྲ་འབྲུ་ཆགས། 4110ན་ གསལ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཚེན་མོ། 4135དང་126ན་གསལ།	
བམེ་ལྷུང་སྐྱ།	བོད་མི་འདྲ་བུ་གསུང་དུག་གི་རུས་མཛོད་མེ་ཉོག་སྐྱེད་ཚལ། 416ནས་25བར་ གསལ།	ཡིག་ཚལ་འདིར་ལྷུང་དང་ལྷུང་གཉིས་ཀ་བྱུང་།

མདོར་ན། དམ་པ་ལྷུང་གི་རུས་ལྷུངས་ཀྱང་དང་པོ་དབྱ་ལ་གཏུག་དགོས་ཤིང་། དབྱ་ལས་ལྷུང་གི་སྐྱེ་རབས་གྱི་རིགས་
 རུས་ལྷུང་ལ། དབྱ་ཡི་ལྷུངས་ནི་དཔྱད་ཡིན། དེ་བཞིན་གྱི་བམེ་ལྷུང་དབྱ་ཞེས་པའི་བརྟུ་ཚད་འདི་ལས་ཀྱང་དབྱ་ཞེས་པ་ནི་རིགས་
 རུས་སྐྱེ་འོས་སྐྱ་གོ་བྱུང་ལ། ལྷུང་ནི་སྟོག་མའི་དུས་སྐྱེ་དང་མོས་རིགས་ཤིག་ཡིན་པ་ལས་རིགས་རུས་ཤིག་མིན་པ་ནས་རིམ་གྱིས་
 དབྱ་རིགས་ལས་ལྷུང་བའི་དབྱ་ཡི་ཚབ་བྱེད་གྱི་རིགས་རུས་སྐྱེ་ཆགས་པ་སྟེ། བམེ་འམ་ལྷུང་གང་ཡིན་ཀྱང་བའི་རིགས་རུས་
 ལས་འཕེལ་བ་ཡིན་པ་གསལ་ལོ།

108 དཔྱད་གཞི་བསམ་གཏན་གྱིས་བརྟུགས། 《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགའ་མེ་ལོང་། ཞེས་བཞུགས་མོ། ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། 2010ལོ། p. 41
 46